ئابدۇسەمەت خېلل
ئابدۇرېهم ئسمايل

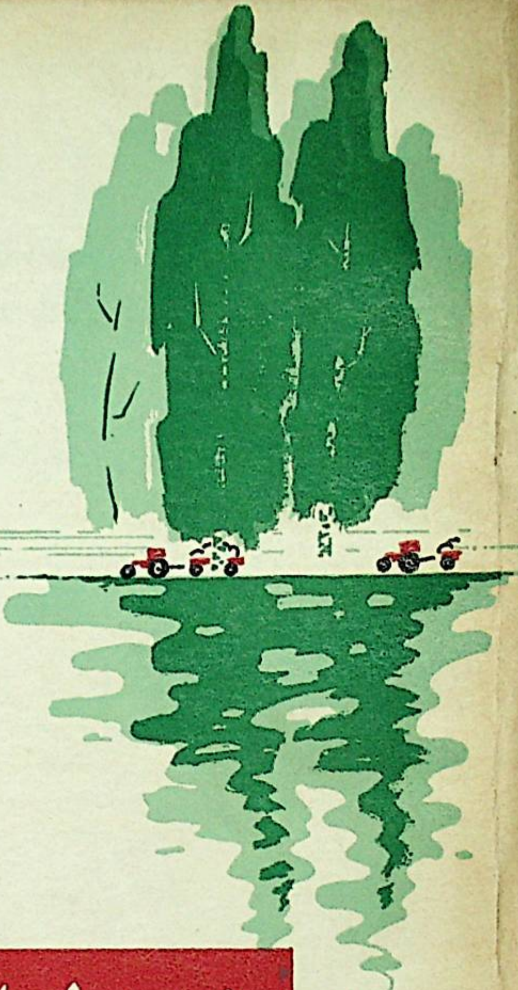

زەرەپشان چېچەكلرى

مللەتلەر نەشرياتى

ئابدۇسەمەت خېلىل
ئابدۇرېھىم ئىسمايىل

زەرەپشان چېچەكلىرى

مەسئۇل مۇھەررىر: ياسىن هاۋازى

مىللەتلەر نەشرىياتى

ئابدۇسەمەت خېلىل
ئابدۇرېھىم ئىسمايىل

زەرەپشان چېچەكلىرى

مەسئۇل مۇھەررىر: ياسىن ھاۋازى
مەسئۇل كوررېكتور: نۇربىيە ئەزىز
مىللەتلەر نەشرىياتى تەرىپىدىن
نەشر قىلىندى
شىنخۇا كىتاپخانىسى تەرىپىدىن تارقىتىلدۇ
مىللەتلەر باسما زاۋۇدىدا بېسىلدى
1982- يىل 8- ئايدا 1- قېتىم نەشر قىلىندى
1982- يىل 8- ئايدا بېيجىڭدا 1- قېتىم بېسىلدى
باھاسى: 0.32 يۈەن

مۇندەرىجە

ئابدۇسەمەت خېلىل

زەرەپشان چېچەكلىرى

پارچىلار 2
مەنمۇ شۇنداق شائىر بولىمەن........ 3
كوكۇل ئارزۇسى.............. 5
ئەمگەك................ 5
ئۇسمۇرلەر قوشىغى............. 6
ياشا ئارمىيە 7
ئوغۇت ۋە يەر............... 8
يەركەن (داستان)............. 10
ساۋاق 24
مېھنەت قىلساڭ شۇنداق قىل........ 24
كەلدىم 26
ئالتۇن ۋە يالقۇن 27

ئۇستازىم ئۇچۇن 27
پارچىلار 28
يېزىدىكى يارىمغا 29
ئانا سوزى 30
جەڭچى ناخشىسى 31
سالام يېزام 32
يۇلغۇن چېچىگى 33
ئانا يەر 35
ئانا يەر ھەققىدە 36
ئانا 37
ئىنسان ھەققىدە 39
گوھەر كول 39
ۋەتىنىم 41
ۋەتەن ھەققىدە 43
ئىنتىزارلىق (چاتما) 44
نەپرەت 44
پۇشايمان 45
قەسەم 45
ئايرىلدىم 45
يوق 46
ياشلىق كوچۇپتۇ 46
بىر كۈن 47

باھار ئۇمىدى 48
مۇھەببەت لىرىكىلىرى (چاتما) 49
ئەقىدە 49
ئۈمىدىم شۇ 50
ھىجران 51
ۋاپاسىزغا 52
سۆيگۈنۈڭ يالغان 53
باھار ناخشىلىرى (چاتما) 53
باھار 53
چېچەك 54
تونۇماس گۈل 55
باغۋەن قەلبى 56
پارچە 57
يېڭى يىلغا مەدھىيە 57
ئۇزۇن سەپەر ناخشىسى 58
ۋەتەن مېھرى 59
ۋەتەن ھەققىدە پارچىلار 61
جەڭچى بولساڭ 62
ۋەتەن ئۈچۈن 62
يۈكسەل، ئايكول 63
رەھبەر بولساڭ 66
باغۋەن مۇھەببىتى 67

زەرەپشان چېچەكلىرى 68
كومپارتىيەم 72
ئالتۇن نۇرغا پۈركەندى يېزام 73
ۋەتەن تويىغا 74
يولداش 76
مۇقام ئۇستازىغا مەدھىيە.......... 78
"دورا" 80
رۇبائىلار ۋە پارچىلار............ 83

ئابدۇرېھىم ئىسمايىل

چىمەنزار

ئوقۇتقۇچىمەن 92
گۈل ۋە شامال............... 94
سويگۈم 95
تال ۋە ئېقىن 96
باھار جامالى (مۇخەممەس) 97
بىر تال سەرەڭگە............. 100
ئېتىز 102
جىاۋ يۈيلۇغا 103
غالىپ قوشۇن (مۇخەممەس) 105
قادىر ھېزىم ھەققىدە مەرسىيە 107

سولدا 109
رۇبائىلار ۋە پارچىلار 112
ئاخشىمى (غەزەل) 119
ئەي رىزۋانگۈل، سىزنى ھەرگىز
ئۇنۇتمايمىز! 120
ھاراقكەشنىڭ شىكايىتى (ساتىرا) 122
ئىشتىپاق ئەزاسىمەن 133
يار بىلەن (غەزەل) 135
دىۋە بىلەن بوۋاي (چۆچەك) 136
كۈيلە، راۋابىم! (مۇخەممەس) 148
يىلتىز ۋە تۇپراق 151
ئۇلۇغ زۇڭلى (مۇخەممەس) 152
پۇكەي ئالدىدا 155
بوۋاينىڭ سۆزى 157
ۋاقتىنى قەدىرلە، دوستۇم! (غەزەل) 158
ئېتىزدا (غەزەل) 160
شائىرغا (مۇخەممەس) 161
يېزا دوختۇرى (غەزەل) 164
گۈزەل كەلدى (غەزەل) 165
ۋەتەنگە مۇھەببەت (قەسىدە) 167
تاڭ شامىلىغا (مۇخەممەس) 170
قىشلاقتا باھار (غەزەل) 172

گۈل (غەزەل) 174
يېزا قىزى (غەزەل) 175
قوغۇن ھەققىدە غەزەل 177
مۇقامىم، يەنىمۇ ياڭرا! (مۇخەممەس) ... 179
تۇگىمەس بايلىق (چۈچەك) 182
يولداش، مېنى كەچۈرۈڭ! 202
سالامىڭدىن 206

ئابدۇسەمەت خېلىل

زەرەپشان چېچەكلىرى

پارچىلار

كۆيلەش ئۈچۈن نەۋ باھارىمنى،
ھاياتىمدىن يېڭى بەت ئاچتىم.
يۈرىگىمدىن پارتلىدى ئىلھام،
ئىجادىمدىن ئۈنچىلەر چاچتىم.

*.

ئىزلىمەيمەن نامۇ-شوھرەتنى،
ۋە ئۈنىڭدىن قىلمايمەن تاما.
شېئرىمدىن ھوزۇرلانسا ئەل،
شۇدۇر يۈكسەك شان-شەرەپ ماڭا.

مەنمۇ شۇنداق شائىر بولسمەن

— لۇتپۇللا مۇتەللىپنى ئەسلەپ

ئۇلۇغ شائىر ل. مۇتەللىپنى،
ئەسلەپ يازدىم يالقۇنلۇق قوشاق.
تىلغا ئالسام شانلىق نامىنى،
مۇڭلىنىمەن ئويلىنىپ ئۇزاق...

دەيمەن: قېنى ۋەتەن ئىشقىدا
چوغدەك يانغان كۈرەشچان ئوغلان؟
يەتمەي تۇرۇپ ئارزۇ-ۋەسلىگە،
ئارىمىزدىن كەتتىڭكىن قايان؟

جانىنى پىدا قىلغان ئىدى ئۇ،
تاڭ نۇرىغا بولۇپ پەرۋانە.
باتۇر يىللار كۈيچىسى ئىدى،
ھېچنىمىدىن قورقماس، مەردانە.

يۇتۇپ كەتتى ئۇنى جاھالەت،
(ياشىغىلى قويمىدى زامان.)

كوكۇل ئارزۇسى

شائىر ئىجادى ياڭراق كۈي بولۇپ،
دىلنى شاتلىققا چومدۇرەلىسە؛
ئەلگە بېغىشلاپ ئۈمىت ۋە ئىشەنچ،
گۈزەل مەنزىلگە ئۈندىيەلىسە.

ئاپىرىن! — دەيتتىم شۇنداق شائىرغا،
هۆرمەت تۇيغۇسى تېشىپ قەلبىمدە.
سويۇپ ئوقۇيتتىم شېئىرلىرىنى،
چىن يۈرىگىمدىن باغلاپ ئەقىدە.

1955 - يىل سېنتەبىر.

ئەمگەك

ئەمگەك ئۇلۇغدۇر، ئۇ بىلەن هايات
خۇددى قارىغايدەك ياشنار ياپ-يېشىل.
ئەمگەك سويگەنلەر تاپىدۇ بەخت،
ئەمگەك دەۋرىمدە شۇنداق ئەڭ ئىسىل.

ئۇنىڭ ياشلىق غۇنچە گۈلىنى،
مۇدھىش جۇدۇن ئەيلىدى خازان.

لېكىن شائىر قىسقا ئۇمرىدە
ئىسىل خىسلەت قالدۇرۇپ كەتتى؛
قەلىمىدىن چىقىرىپ ئۇچقۇن،
دىللاردا ئوت ياندۇرۇپ كەتتى؛

ئوز ئەجرىدىن سەنئەت بېغىنى
گۈل-چېچەككە تولدۇرۇپ كەتتى؛
دۈشمەنلەرنى يىغلىتىپ ھامان،
دوستلارنى شات كۈلدۈرۈپ كەتتى؛

ئۇنىڭ پارلاق ئوبرازى، نامى
ساقلىنىدۇ خەلقىم دىلىدا؛
باتۇرلۇغى بولۇپ ناخشا-كۈي،
جاراڭلايدۇ ئەلنىڭ تىلىدا.

مېڭىپ ئۇنىڭ شانلىق ئىزىدىن،
مەنمۇ شۇنداق شائىر بولىمەن.
يۈرىگىمگە تۇتاشتى بىر ئوت،
ئىجادىمدا ماھىر بولىمەن.

1955-يىل يانۋار.

دەپتەر، قەلەم، كىتاپنى
ئېلىپ بەردى ئاكام نۇر.
ئىگەللەشكە ئىلىم-پەن
غەيرىتىم بار شۇنچە زور.

ساۋاق ئېلىپ ئۇستازدىن،
كۈچ-ئەقىلغا تولىمەن.
ۋەتەن ئۈچۈن، خەلق ئۈچۈن،
ئىقتىدارلىق بولىمەن.

1957-يىل سېنتەبىر.

ياشا ئارمىيە

شانلىق، باتۇر ئارمىيە،
گۇمران قىلدىڭ دۈشمەننى.
زەپەرسىرى كۆلدۈردۈڭ،
مىليون يوقسۇل دەرتمەننى.

ئۇزۇن يوللۇق سەپەرنى
كەچۈردۈڭسەن بېشىڭدىن.
ئەلگە توھپە ياراتتىڭ،
قىلغان ھەر بىر ئىشىڭدىن.

ئەمگەك گۈزەلدۇر، ئۇ بىلەن ھايات
ئېچىلدۇردۇ چۆللەردە چېچەك.
شۇ گۈل-چېچەكتەك تۈزىماي مەڭگۈ،
چىن ئەمگەك بىلەن گۈللەر كېلىچەك.

بىزنىڭ بۇ ئەلدە ئەمگەك قەدىرلىك،
ۋاپىغا يېتىپ تاپماقتا كامال.
شۇ ئەمگەك بىلەن ئانا ۋەتىنىم،
كۈنسېرى ئايدەك ئاچماقتا جامال.

ئەمگەك بىباھا، ئاڭا كويگەننىڭ
بەختى غۇنچىدەك ئېچىلار شەكسىز.
كىمكى مېھنەتكە ئاتىسا ئۆزىنى،
تاپىدۇ ئىقبال يولىنى چەكسىز.

1956 - يىل ماي.

ئوسمۇر قوشىغى

مېنىڭ ئىسمىم گۈلەمبەر،
كىردىم ئانا مەكتەپكە.
ئوقۇپ بىلىم ئالىمەن
چوغدەك قىزىل يۈرەككە.

ئاغرىنمەن دىلىمدا،
مېنى دەسسەپ يۈرگەنگە.

مېنى يىغىش چېغىڭ بۇ—
ئۇنۇتمىغىن ھېچقاچان.
زېرىكمەستىن توپلىغىن،
مېنى كورسەڭ ھەرقاچان.“

يەر:
”ئوغۇتلىماي تويغىچە،
ئەيىپلەيسەن ئاجىز دەپ.
ئالالمساڭ مول ھوسۇل،
ماڭا توقۇپ ھەر خىل گەپ.

ئوغۇت—مېنىڭ يېغىم ئۇ،
ئورۇقلايمەن قورۇسا.
ھوسۇللىرىم كەم چىقار،
كۈچ-قۇۋۋىتىم بولمىسا.

ئوغۇتلىساڭ تويغىچە،
خوش قىلىمەن دىلىڭنى.

نامىڭ سېنىڭ مۇقەددەس،
سويەر خەلق دىلىدىن.
ئىش ئىزىڭنى مەدھىلەپ،
چۇشۇرمەيدۇ تىلىدىن.

غەيرىتىڭگە ئاپىرىن،
ياشا، قۇتلۇق ئارمىيە!
جەڭ ـ كۈرەشتە يېڭىلمەس،
قەلبى ئوتلۇق ئارمىيە.

1958 ـ يىل ئاۋغۇست.

ئوغۇت ۋە يەر

ئوغۇت:
"پاسكىنا دەپ يىرگىنىپ،
مېنى ھەر يان تاشلايسەن.
تۇرسام يەرنىڭ ئوزىغى،
تېخى يەنە يىغلايسەن.

ھوسۇل ئۇچۇن كېرەكتىم،
بۇنى ياخشى بىلگەنگە.

ھەتتا تۇغۇلغان كىچىك بوۋاقمۇ،
ئىنقىلاپ سالاتتى ئىچىپ كوزىنى.
ئانىلارنىڭمۇ باغرىنى تىلىپ،
سارغايتقان ئىدى گۇلدەك يۈزىنى.

"ئۆلمەك ئۈستىگە تەپمەك" دىگەندەك،
يىغىپ تۇراتتى قاتمۇ ـ قات ئالۋاڭ.
باي ۋە غوجاملار "ئەقىلدار" ئىدى،
ئەمگەكچىلەرنى دەر ئىدى "گالۋاڭ".

ئەتراپنى باسقان قاراڭغۇ كۈنلەر،
"ھەق" دىسەڭ پۈتقا چۈشكەن كىشەنلەر.
قانچە جاپاكەش تىرىك كومۇلگەن،
ھالاۋەت كورگەن باي مۇت كىپەنلەر...

مىسالغا ئالسام داستانغا پاتماس،
كورسىتەي ئۇنىڭ مىڭدىن بىرىنى.
يۈرگىنى يەپ ياقۇپ توختىنىڭ*
غازاڭ قىلغانتى غۇنچە گۇلىنى.

* ياقۇپ توختى — يەركەن ناھىيىسىنىڭ ياقرىق يېزىسىدىكى ئوقۇتقۇچى بولۇپ، 1946 ـ يىلى 1 ـ ئايدا گومىنداڭچىلار ئۇيۇشتۇرغان "توقماق-

بېرىپ ساڭا مول ھوسۇل،
قەن قىلىمەن تىلىگىنى.“

1959 ـ يىل ئاپرېل.

يەركەن

(داستان)

يەركەن نامىگىنى تىلىمغا ئالسام،
ئەسكە چۈشۈدۇ ئۆتمۈشۈك شۇ چاغ.
ۋۇجۇدۇم تىترەپ، رەڭگىم ئۇچۇدۇ،
قويغانتى سەندە ئۆتمۈش قارا داغ.

ئازات قوينۇڭدا ئۆز ئىجادىمدا،
تارىخىڭ يازماي قانداقمۇ تۇراي؟!
كەچسەممۇ كېچەي شىرىن ئۇيقۇدىن،
گاڭ قەلەم بىلەن ئۇنچىلەر تىزاي.

فېودالارنىڭ زۇلۇم زەنجىرى
باغلىۋالغانتى سېنىڭ بوينۇڭدىن.
خەلق زۇلمەتتە، ئاھۇ ـ پەرياتتا،
قانلار يۇتاتتى دەرت ـ ئەلەم، موڭدىن.

شۇ ئاي، شۇ كۈنلەر ئېيتىپ باقسۇنچۇ،
بارمىدى بۇلاردا زەررىچە گۇنا!؟

يەنە بار ئىدى جېڭجۋبۇ* دىگەن،
ئازاپلىغۇچى مەخپى ئىدارە.
قىيناپ ياشلارنى جادۇغا باسقان،
بۇڭا مەھبۇستا يوق ئىدى چارە.

قاغىلىق خەلقىنى قۇل قىلغان ئىدى،
بىرلا تۇخۇمدىن بىرنەچچە چايان**.
بىرى هاكىمتى، قالغانلىرى بەگ،
قايسى بىركىشى چەكمىگەن پىغان!؟

پولكوۋنىك ئىدى. بۇلار پۈتۈمدىن كېيىن ئۆز يۇرتى — قاغىلىققا كەل-
گەندە گومىنداڭ تەرەپتىن تۈرمىگە ئېلىنىپ، زەھەرلىك ئوكۇل بىلەن
ئۆلتۈرۈلگەن.

* جېڭجۋبۇ — قاغىلىقتىكى گومىنداڭنىڭ ھەربى ھەم سىياسى ئىدا-
رىسى، يەنى ئىلغار زىيالىلارنى قاماش ئورنى.

** بىرنەچچە چايان — بىر ئائىلىدىن چىققان ھېلىم قورچاق
(ھاكىم)، ھېيىت قورچاق، سېلىم قورچاق، ھاپىز قورچاق دىگەن
بەگلەر قاغىلىق خەلقىنىڭ ئۈستىدە ئازاتلىققا قەدەر قانلىق قامچىسىنى
ئويناتقانلار (قورچاق شۇلارغا خەلق تەرەپتىن قويۇلغان لەقەم).

مىڭ بىر ئازاپتا ئەنۋەر يۇسۇپنى*
تىرىكلا يۇتتى يەركەن تۇرمىسى.
مەقسىدى ئۇنىڭ ئىنقىلاپ ئىدى،
ئىچىلماي كەتتى ئارزۇ غۇنچىسى.

ئەلنى قاخشىتىپ دەۋران سۈرۈشتى،
جاللات پاسار ھەم قانخور سەيدۇللا**.
"كوممۇنىست"دەپلا ياشلارنى تۇتۇپ،
يەرگە كومۇشتى ئاشۇ ساتقۇنلار.

ھاشىم ھەم تۇردى*** يوقالدى شۇنداق،
بۇنىڭغا تارىخ بەتلىرى گۇۋا.

چىلار" شايكىسى ئۇنى "3 ۋىلايەت ئىنقىلاۋىنىڭ ئىشپىيونى" دىگەن بانا بىلەن يۈرىگىگە نەيزە سانجىپ ئۆلتۈرۈۋەتكەن.

* ئەنۋەر يۇسۇپ — 1947 - يىلى پۈتۈم ئاساسىدىكى ئۆلكىلىك ھوكۇمەت تەرەپتىن خىزمەتكە ئەۋەتىلگەن مائارىپ نازارىتىنىڭ خادىمى ئىدى. بۇنى شۇ يىلى جۇ فاڭگاڭ جاللاتلىرى قورچاق ۋالى مەھكىمىسىنىڭ تۈرمىسىدە مەخپى ئۆلتۈرۈۋەتكەن.

** پاسار — يەركەن ۋىلايىتىنىڭ قورچاق ۋالىسى. سەيدۇللا — قورچاق جىڭساجۇينىڭ باشلىغى. بۇ خائىنلارغا 1951 - يىلى ئۆلۈم جازاسى بېرىلدى.

*** ھاشىم — 3 ۋىلايەت ئىنقىلاۋىدا پولكوۋنىك ئىدى. تۇردى — پود

تامنىڭ ئاستىغا تىرىكلا كومدى،
رەھىمسىزلەرچە راشىت مۇپتىنى*.

پۇتۇمدىن كېيىن غالجىرلاشقانتى،
ئۇششۇك ھەرىدەك گومىنداڭ جاللات.
قانچە ياشلارنى تۇرمە ئىچىدە،
زەھەر ئىشلىتىپ قىلغانتى بەربات.

تارىم، زەرەپشان مۇڭلۇق ئاقاتتى،
چۈنكى مەھبۇسلار ئېغىر قىيناقتا.
سوراق قىلاتتى گومىنداڭ جاللات،
ھايۋاندەك ئۇرۇپ كالتەك-تاياقتا.

جۇ فاڭگاڭ** دىسە، ھەممە خەلقنىڭ
غەزىۋى تېشىپ تۇرۇلگەن مۇشتى؛
دېڭىزدەك ئېقىپ كوچىلار ئارا،
نامايىش قىلغان مىڭلىغان كىشى.

---

* راشىت مۇپتى — قاغىلىقتىكى ئۆلىغار زاتلارنىڭ بىرى. شۇ چاغدا گومىنداڭچىلار قاغىلىق تۈرمىسىدە ئۇنى تىرىك كومگەن.

** جۇ فاڭگاڭ — 1944 - يىلدىن 1947 - يىلغىچە يەركەن خەلقىنىڭ قېنىنى ئىچكەن ئەڭ ئەشەددى قورچاق ۋالىلارنىڭ بىرى.

بار ئىدى يەنە مىڭجىڭچۇ* دىگەن،
جاسۇسلار ئورنى قارا ئىدارە.
ئۇندا يوشۇرۇن قىيىن-قىستاقتا،
ئولتۇرۇلگەنتى قانچە بىچارە.

ئابلىمىت بىلەن مەھەممەتلەرمۇ**
ھىچبىر گۇناسىز ئايرىلغان جاندىن.
ئۇچۇق كەتكەنتى ئۇنىڭ كوزلىرى،
خوۋلۇق كورەلمەي ئاشۇ زاماندىن.

قورچاق ھەربىلەر،
مەتقاسىمنىڭمۇ***،
مۇلكىنى بۇلاپ، ئاتتى ئوزىنى.

---

* مىڭجىڭچۇ — پاسارنىڭ باشقۇرۇشى ئاستىدىكى ھەربى تۇزۇمدىكى ئىشپىيونلۇق ئىدارە.

** ئابلىمىتجان — ئىلغار زىيالى. ئۇ يەركەندە "توقماقچىلار" تەرىپىدىن ئولتۇرۇلگەن. مەھەممەت نىياز — پوسكامىلىق زىيالى. 1947 - يىلى 6 - ئايدا پوسكامدىكى "توقماقچىلار" شايكىسى تەرىپىدىن ئولتۇرۇلگەن.

*** مەتقاسىم — 1946 - يىلى 1 - ئايدا 3 ۋىلايەت ئىنقىلاپچىلىرى تەرىپىدىن قاغىلىق ئازات بولغاندا، مۇئاۋىن ھاكىم بولغان. كېيىن گومىنداڭ ھەربىلىرى تەرىپىدىن ئولتۇرۇلگەن.

'شۇكرى ـ قانائەت' قىلامدۇق شۇنداق،
سەكسەن ياماقنى 'قەرز'گە بەرسە!

ئەمگەكچى خەلق ئىشلەپ يالاڭغاچ،
دۇنيادىن شۇنداق ئۆتۈۋېرەمدۇ؟
ئەمگەك قىلماستىن ئوڭدا ياتقانلار
باياشات تۇرمۇش كۆرۈۋېرەمدۇ؟

قوزغىلايلى بىز زۇلۇمغا قارشى،
تۈگىدى بىزدە سەۋر ھەم تاقەت.
يوقىتىلسۇن ئۇ ئەزگۈچى شۇملار،
بىزلەر كۆرەيلى تەڭلىك ـ ئادالەت.

بىزلەر ھەقلىقمىز مېھنەت سۆيگەنلەر،
توق تۇرمۇش بىلەن خۇشال ياشاشقا.
تېكىنخورلارنىڭ ھەققى يوق بۇڭا —
مېھنىتىمىزنى بۇلاپ ـ تالاشقا.

'ئۈژمە پىش ھەم ئاغزىمغا چۈش' دەپ،
يېتىۋەرمەيلۇق زۇلۇم قوينىدا.
شۇندا ئازاتلىق كېلىدۇ چوقۇم،
بىرلىشىپ قىلغان كۆرەش يولىدا.

بۇ نامايىشتىن قورقىان جاللاتلار
ئوق ئاتقان ئىدى خەلق تەرەپكە.
قوزغال مارشىنى ئوقۇپ خەلقىمىز،
ئىنقىلاپ ئۈچۈن ماڭغان كۈرەشكە.

*

خەلقنى يىغىپ ھەر بىر دوقمۇشتا،
ئازاتلىق ئۈچۈن سوزلىدۇق قورقماي.
دىدۇق: "قېرىنداش، ئازاتلىق ئۈچۈن —
كۈرەش قىلايلى مۈگلىنىپ ياتماي.

نىمىشقا زادى مىليونلاپ ئىنسان
دۈشمەن قولىدا ئېزىلىپ ياتتۇق؟!
بىر ئوچۇم تىرىكتاپلار زۇلمىنى
نىمە سەۋەپتىن شۇنچىلا تارتتۇق؟!

ئويلايلى قېنى ئېزىلگەن خەلق،
مۇشۇ دۇنيانى ياراتقان بىزغۇ!
ئېغىر مېھنەتتە جاپالار چېكىپ،
'باي' ھەم 'غوجام'نى باققانلار بىزغۇ!؟

مىڭ مۇشەققەتتە ئۇستۇرسەك كېۋەز،
قەۋەتلەپ تونى 'بېگىم'لەر كىيسە؛

تاش، توقماق بىلەن بۇرنىغا يەگەچ،
ئارام ئالغۇدەك بولالمىدى تېچ.

رەھىمسىز يىللار ئۆتتى بىر-بىرلەپ،
ۋە لېكىن ھامان قەلبىمىز ئويغاق.
ئۇچۇر بەرگەندە غۇر-غۇر شامماللار،
يەنىمەن تەرەپكە سالدۇق بىز قۇلاق.

*

قىزىل بايراقنى كوككە كوتىرىپ،
ئارمىيە كېلىپ كۇلدى كائىنات.
تەشەككۇر ئېيتتۇق ئۇلارغا دىلدىن،
يوقسۇللار بولغاچ زۇلۇمدىن ئازات.

قارا بۇلۇتلار ئۇچۇقتى كوكتىن،
قۇياش نۇرىنى چاچقاچ شەرقتىن.
بەھرىمەن بولۇپ بۇ نۇردىن خەلقىم،
دۇنياغا كەلدى گويا باشقىدىن.

يادلىدى شۇڭا خەلقىم دىلىدا،
پارتىيە دىگەن ئۇلۇغۋار نامنى.
چېكىنمەي پەقەت كۇرەش قوينىدا،
يېتەكلەپ ماڭغاچ ئىشچى-دىخاننى.

كۇرەش قۇربانسىز بولمايدۇ ئەسلا،
قېنى قېرىنداش ئاتلىنايلى بىز!
ئۆلۈمدىن شۇڭا قورقمايلى ئەبەت،
زالىملار بىلەن ئېلىشايلى تېز...»

كوزلەردە غەزەپ ئوتلىرى يېنىپ،
مېھنەتكەش قوشۇن تىزىلدۇق سەپكە.
قۇدرەتلىك غالىپ كۈچىمىز بىلەن،
دۈشمەنگە بەردۇق ئەجەللىك دەككە.

قوللارغا ئېلىپ ئوغاق، بولقىنى،
دېڭىزدەك تاشتۇق كۈرەش سېپىدە.
«ئازاتلىق ئۈچۈن جاننى ئاتىدۇق،
قاراڭغۇ تۈن ۋە زۇلمەت ئىچىدە.»

قوزغالدۇق شۇندا ھەممە بىرلىشىپ،
زۇلۇمغا قارشى قۇربانلار بېرىپ.
ئۇلۇپ تۇرساقمۇ ھەر بىر قەدەمدە،
ئالغا ئاتلىدۇق كوكرەكنى كېرىپ.

كومىنداڭچىلار غالجىرلاشسىمۇ،
ئىرادىمىزنى بوشاتمىدۇق ھېچ.

يېتىشكەچ ئۇلار مەقسەت-نىشانغا،
ئىشلەيدۇ خوشال بۇ گۈزەل باغدا.

ئەمگەك شەرەپلىك ھەممىگە بىردەك،
ئۇ بىلەن پارلاق ئىستىقبال يولى.
ئەمگەكسىز ياشاش ئەمدى بىزگە يات،
ئەمگەك ھاياتنىڭ سائادەت گۈلى.

شۇ سۆز ئەمگەكچان خەلقىم قەلبىدە،
ھېس قىلار ھەركىم ئۆزىنى پەرھات.
تەبىەت ئەمدى بىزگە سىر ئەمەس،
ھەركۈن يېڭىلىق، خىلمۇ-خىل ئىجات.

ماھىر ئىشچىلار زاۋۇتتا-كاندا،
رېكورت ياراتتى ھەر بىر ئىشىدىن.
ئۆگىنىپ ھەردەم ھۈنەر-تېخنىكا،
گۈللەر ئۈندۈردى باسقان ئىزىدىن.

ئىجىل ۋە ئىناق ھەممە مىللەتلەر،
چىرماشقان مەھكەم يۈرەك رىشتىسى.
ئېچىلدى شۇڭا دوستلۇق بېغىدا،
چىن بەختىمىزنىڭ گۈلى-غۇنچىسى.

فېوداللارنىڭ پېيىنى كەستى،
يۇرگۈزۈپ ئۇلۇغ يەر ئىسلاھاتى.
ئەمگەكچى خەلق يەر، سۇلۇق بولۇپ،
ياشنىدى گۈلـدەك تۇرمۇش، ھاياتى.

ئەزگۈچىلەردىن ئەنتىنى ئېلىپ،
جاپاكەش خەلقىم بولدى بەك خوشال.
ئانا ۋەتەنگە بولۇپ خوجايىن،
ئوملۇشۇپ ئىشلەپ تاپماقتا كامال.

*

ئۇركەشلەپ ئاقتى يەركەن دەرياسى،
تاپقاچ ئۇزىنىڭ كامالىتىنى.
ھەرتامچە سۇيى قىلـدۇ تەمىن—
مول مەھسۇلاتنىڭ كاپالىتىنى.

كوپلەپ قۇردۇق بىز سۇ ئامبارلىرى،
بۇمۇ بىز ئۇچۇن قىممەتلىك بايـلىق.
"سۇسىز ھايات يوق" دىگەن ھىكمەت بار،
سۇسىز ئېتىزدا بولمايدۇ ئاشـلىق.
. . . .

ھىجران ئوتىدا كويگەن يىگىتلەر،
تاھىر-زوھرەدەك قالمىدى داغـدا.

رادىيولارنىڭ ناخشا ـ ناۋاسى،
زوقلاندۇرار دىلنى كەچ ۋە تاڭ.

شەھەر ۋە يېزا ياساندى گۈلدەك،
يېڭى بىنالار سېلىنىپ كوركەم.
ئېلېكتىر چىراق ياندى يۇلتۇزدەك،
بەختنى تاپتى ئۇلۇغۋار ئۆلكەم.

كورۇپ باقمىغان ئاتا ـ بوۋىمىز،
توغۇلۇپ مۇنداق قۇرۇلۇشلارنى.
كېلىپ تېخىمۇ غەيرەتكە يەنە،
باشلىۋەتتۇق بىز بۇرۇلۇشلارنى.

زاۋۇتتا ئىشچى، ئېتىزدا دىخان،
ئوسۇپ يېتىلدۇق يېڭى ئاڭ بىلەن.
ماڭىمىز ئالغا توسقۇنلار يېرىپ،
بەخت قۇياشى گۈگچەنداڭ بىلەن.

1959 ـ يىل ئوكتەبىر.

يەسلىدە بوۋاق، ئاتا ـ ئانىلار —
غەم قىلماستىن ھېچ ئىشلەيمىز ھامان.
كۆڭلىمىز خوشال ئۆتمەكتە دائىم،
بولغاچقا بىزنىڭ تۇرمۇش پاراۋان.

كېسەل بولغاندا دوختۇرلار تەييار،
كېسىلىمىزگە بېرىدۇ شىپا.
ئۇسسۇۋاتىمىز ساغلام ۋە تىمەن،
قاپلىغاچ دىلنى خۇشپۇراق ھاۋا.

يېڭى ئۇسۇلدا تېرىپ زىرائەت،
ئالدۇق ئېتىزدىن كۆپلەپ مول ھوسۇل.
مېھنەت بېغىدا ئۇلغار ئاتىلىپ،
يېتىشىپ چىقتى تالاي قىز ـ ئوغۇل.

ئېتىزلىقلارغا كەلگەچ تىراكتۇر،
كونا سايمانلار بوپ قالدى خىجىل.
كۆرمىسەك مۇنداق تەرەققىياتنى،
دەيتتۇق يەرلەرنى "ھوسۇلسىز بېخىل".

تېلېفونلاشتى شەھەر ۋە يېزا،
قاتناش ئىشلىرى بولماقتا راۋان.

*

ئىگىز ئۇسكەن بوغدايلىق،
تۇسۇۋاپتۇ يولتۇزنى؛
بولبۇللارنىڭ جورىسى —
يېزا قىزى قوندۇزنى.

كۆلۈمسىرەپ باشاقلار
قاش ئېتىپتۇ يولتۇزغا،
يولتۇز سالام بېرىپتۇ
يېزا قىزى قوندۇزغا.

زەپ ئۇخشىغان بوغداينىڭ
پايانى ھېچ كورۇنمەس؛
كېچە - كۈندۈز قوندۇزنىڭ
ھارغانلىغى بىلىنمەس.

مەنمۇ چۈشتۈم ئۇمىغا،
قوندۇز بىلەن بىرلىكتە.
زايا قىلماي بىر داننى،
يىغىۋالدۇق تېزلىكتە.

بوغدايلارنىڭ دانلىرى
زەپ ئۇخشاپتۇ خورمىدەك؛

ساۋاق

ئۇيغانسام سەھەر ۋاقتى دەرىزەمدە،
بىر ھەرە تۇرۇپتۇ جىم،
بولۇپ نىمجان.
شۇ ھامان ئويلىسامىۇ ئولتۇرمەكنى،
دىدىم مەن: "قويە ئۇمۇ ئىـكەن بىر جان..."

لېكىن ئۇ ئۇچۇپ كېلىپ چاقتى مېنى،
بۇ بىر ئىش بولدى ماڭا ئاچچىق ساۋاق.
ئەزەلدىن دۈشمەنلەرگە رەھىم قىلساڭ،
دىگۈزەر مىڭ پەندىيات، سېنى ھەر ۋاق.

1960 - يىل ماي.

مېھنەت قىلساڭ شۇنداق قىل

سۇتـتەك ئايـدىـڭ يوپ-يورۇق،
قانداق ياخشى چاغلار بۇ؟
مېھنەت بىلەن گۈللەنگەن
شۇنداق گۈزەل باغلار بۇ.

ئالتۇن ۋە يالقۇن

گەرنىمەر سەچاقنىتىپ كوز، يالتىراپ تۇرغان بىلەن،
چاڭ-توزاڭدا كىرلىشىپ داتلاشسا، ئۇ ئالتۇن ئەمەس.
دىلدا ئوت بولغان بىلەن ئۇ كويمىسە ئەل ئىشقىدا،
ئۇ گوياكى ئىس-تۈتەكتۇر، ئوت ئەمەس، يالقۇن ئەمەس.

كىمكى جەڭنىڭ ئوچىغىدا چىقسا گاڭدەك تاۋلىنىپ،
شۇكى ئەلنىڭ چىن غۇرۇرى، داتلىماس جىڭ ئالتۇنى.
كىمكى كويدۇرسە رەقىپنى قەھرىدىن ئوت ياغدۇرۇپ،
شۇكى شانلىق ئىنقىلاپنىڭ مەڭگۈ ئۆچمەس يالقۇنى.

1960 - يىل نويابىر.

ئۇستازىم ئۈچۈن...

قىزىم دىلبەر ياسىنىپتۇ چىرايلىق،
ئالەمشۇمۇل شاتلىق تاشار دىلىدىن.
قولىدا بار دەستە-دەستە قىزىلگۈل،
توستۇم ئۇنى كېتىپ بارغان يولىدىن.

مېھنەت قىلساڭ، شۇنداق قىل،
قۇندۇز قىلغان ئۈمىدەك.

1960 ـ يىل ئىيۇل.

كەلدىم

يۈرىكىمدىن سېنى سويدۇم گۈل يېزام،
يالقۇنلىغاچ مۇھەببىتىڭ دىلىمدا.
كۆيلەپ ئۆتەي خىسلىتىڭنى بىر ئۆمۈر،
جاراڭلىسۇن ئىسىل نامىڭ تىلىمدا.

"يېزام" دېسەم يۈرەكتىكى شاتلىقىم،
دولقۇنلۇنۇپ تاشار خۇددى بۇلاقتەك.
كەتمەن ئېلىپ ماڭسام گۈزەل قوينۇڭغا،
يوللۇرۇڭمۇ كورۇنمەيدۇ ئۇزاقتەك.

شۇڭا سېنى چىن دىلىمدىن سېغىنىپ،
كەلدىم يېزام دولقۇنۇڭدا ئۈزگىلى.
بوغداي تېرىپ بۈگۈن ئېتىز ـ قىرىڭغا،
ئەتىلىككە كومباينىدا ئورغىلى.

1960 ـ يىل سېنتەبىر.

ۋە لېكىن تۈگىمەس بىلىم بايلىغى،
ئۇنىڭغا يېپىشقان خار بولماس ئەبەت.

*

بىلىمدىن قەلبىنى يورۇتمىسا كىم،
ھەق بىلەن ناھەقنى ئېتەلمەيدۇ پەرق.
ئۇ ئەگەر ئۇخلىسا غەپلەت چولىدە،
نادانلىق كېمىسى قىلار چوقۇم غەرق.

1961 ـ يىل سېنتەبىر.

يېزىدىكى يارىمغا

"ئۈزۈن بولدى كەلمىدىڭ،
گۈل يېزاڭنى كورگىلى.
چىن مېھنەتنىڭ ئىشقىدا،
يالقۇن بولۇپ كويگىلى.

ئىش ـ ئەمگەكتە ھەر قاچان،
يېڭى رىكورت بۇزغىلى.
ئاشلىق بىلەن پاختىدا،
تاغنى خىجىل قىلغىلى."

دىدىم: "قىزىم، سەن بۇگۇن بەك خوشالغۇ،
قايسى باغدىن ئۈزدۈڭ ئاشۇ گۈلنى سەن.
تاڭ سەھەردە ئېلىپ ئىسىل سوغىنى،
ئېيتقىنا بىر، نەگە سالدىڭ يولنى سەن؟"

دىدى قىزىم: "ئۇستاز ئۈچۈن ئۈزۈلگەن،
مۇشۇ گۈزەل باھارىمنىڭ گۈلى بۇ.
ئېلىپ چىقتىم قايناق بىلىم بېغىدىن،
پىئونېركا قىزىڭىزنىڭ دىلى شۇ."

1961 - يىل ئىيۇن.

پارچىلار

مەن ئۈچۈن قەدىرلىك بەكمۇ مۇئەللىم،
چۈنكى ئۇ ئۇگىتەر ماڭا پەن-بىلىم.
خوشالمەن، ھاياتىم ئۆتسە مەنىلىك،
ئۇستازنىڭ ئەجرىدىن سۇ ئىچسە دىلىم.

*

تاغ كەبى دوۋلەنگەن ئالتۇن-كۈمۈشمۇ،
بەرى بىر تۈگەيدۇ، بۇ چىن ھەقىقەت.

ئاتاڭ توككەن ئىدى قان ـ تەر ھەقىـقەت يولىدا تىنماي،
ئۇنى ئۆلگە قىلىپ ھەر دەم ئۆزۈڭگە سەن تەلەپكار بول.

ياۋۇز دۈشمەننى سۈر، قوغلا قولۇڭدا گاڭ قورالىڭ بار،
بىخۇتلۇقتىن ھەزەر ئەيلە، كۈرەشتە مەڭگۈ ھوشيار بول.

ۋەتەننىڭ بۈرچىنى ئاقلا، شۇ چاغ سەندىن ئاناڭ رازى،
يېرىپ توسقۇن، قىلىپ پەرۋاز، زەپەر كوكىدە شۇڭقار بول.

1962 ـ يىل يانۋار.

جەڭچى ناخشىسى

قورالىم بار قولۇمدا مېنىڭ،
يىراق چېگرا ماكانىم ـ جايىم.
جۇت ـ شىۋىرغان قىلالمايدۇ كار،
پوستا مەزمۇت تۇرىمەن دائىم.

جىلۋىلىنىپ تۇرار ئالدىمدا،
ۋەتىنىمنىڭ تاغۇ ـ دالاسى.
سويۇنىمەن يەلپۈپ ئۆتكەندە،
يۈزلىرىمنى تاڭنىڭ ساباسى.

دەپ يېزىپسەن ئۇماق يار،
زوققا تولدۇم خېتىڭدىن.
يۈرىگىمگە ئوت ساالدىڭ،
ئېيتقان ھەر بىر گېپىڭدىن.

مەنمۇ مانا يول ئالدىم،
بېرىش ئۈچۈن قېشىڭغا.
يىلتىز تارتىپ يېزىدا
كۆچ قوشۇشقا ئىشىڭغا.

كەتمەن ئالدىم قولۇمغا،
"كادىر" ئىدى دېمىگىن.
چۈشكىنىمدە بەيگىگە —
مېنىڭدىن غەم يېمىگىن.

1961 ـ يىل نويابىر.

ئانا سوزى

ئاناڭنىڭ ئارزۇسى شۇكى، كۈرەشلەردە پىداكار بول،
ۋەتەن چاقىرسا جەڭلەرگە، ئېلىپ شەمشەرنى تەييار بول.

كەتكىنىمدە كوپلەپ يېرىلىپ ئۇنۇمسىز —
ياتار ئىدى زەيكەش بولۇپ شور بېسىپ.
مانا بۈگۈن چىرايىنى ئېچىپتۇ،
ئورىكەشلىنىپ، كۈمۈش رەڭلىك سۇ ئېقىپ.

ئازات مېھنەت ئەھلى بولۇپ يايرىشىپ،
ئىشلەيدىكەن قىز-يىگىتلەر ئوكۈزدەك.
سېنىڭ گۈزەل جامالىڭغا نۇر چېچىپ،
چاقنايدىكەن سىم چىراقلار يۇلتۇزدەك.

سالام يېزام تومۇر ئېتىم مىنىپمەن،
ساڭا كەلدىم بوزلىرىڭنى ئاچقىلى.
مۇھەببىتىم، كۈچ-قۇدرىتىم بېغىشلاپ،
يىلتىز تارتىپ سەندە تەرىم توككىلى.

1962-يىل ئاپرىل.

يۇلغۇن چېچىكى

يۇلغۇن ئوسەر چوللەردە-سايدا،
ئانا يەردىن كۈچ-قۇۋۋەت ئېلىپ.

تىك چوققىدا قىلىمەن گۇزەت،
گەر توختىماي ياققاندىمۇ قار.
ئاپپاق لىباس كەيسىمۇ زېمىن،
لېكىن مېنىڭ دىلىمدا باھار.

شەرەپ ماڭا ۋەتەننى قوغداش،
ئايرىلساممۇ ھەتتا جېنىمدىن.
يۈرىكىمدە قالار نە ئارمان،
لالە ئۈنسە قىزىل قېنىمدىن.

1962 ـ يىل فېۋرال.

سالام يېزام

گۈزەل يېزام، سەن بەختىمنىڭ ئانىسى،
ئوتلۇق مېھرىڭ تارتتى مەيلىم ئۆزىگە.
"كېلىمەن" دەپ كەتكىنىمچۇن سېنىڭدىن،
كەلدىم بۈگۈن ئەمەل قىلىپ سۆزۈمگە.

سەندە ئۆتسە بۇ ياشلىقىم مەنىلىك،
مېھنىتىمدىن گۈل تاقىمەن كوكسۈڭگە.
چىن قەلبىمدە يالقۇنلىنار بىر ئۈمىت،
مەپتۇن بولۇپ كوز تىكىمەن ھوسنۈڭگە.

ئانا يەر

ئانا يەر گۈزەل رەڭدار گىلەمدەك،
تۈپرىقىڭ ئالتۇن، سۇلىرىڭ كۈمۈش.
قوينۇڭ بىپايان، مەڭگۈ باھار-ياز،
يوقالغان سەندە زۇلمەتلىك ئۈتمۈش.

ئانا يەر، ساڭا مەپتۇندۇر قۇياش،
ھەتتا تولۇنئاي، نۇرلۇق يۇلتۇزلار.
ئىقبال چولپىنىن پارلاتقان سەندە،
كۈرەش، ئەمگەكتىن يىگىت ۋە قىزلار.

ئانا يەر، سەندە لالە-رەيھانلار،
خۇددى ئىپاردەك خۇشپۇراق چاچقان.
گۈللەر شېخىدا بۇلبۇلگويالار
مەدھىيىلەپ سېنى قوشاقلار قاتقان.

ئانا يەر، سەر خىل داندىن ياسالغان
تۇرار كوككە تەڭ ئالتۇن تاغلىرىڭ.
شېرىن مېۋىلەر ۋايىغا يەتكەن —
جەننەتتىن ئىسىل گۈلشەن باغلىرىڭ.

زەپ چىرايلىق ئۇنىڭ چېچىكى،
زوقلاندىم مەن تويماي كوز سېلىپ.

قىلمىسىمۇ پەرۋىش ئۇنىڭغا،
زادىلا ئۇ كەتمەيدۇ قۇرۇپ.
سوققاندىمۇ بوران-چاپقۇنلار،
ئالالمايدۇ ئۇنى قومۇرۇپ.

شۇنداق مەزمۇت يۇلغۇننىڭ تېنى،
يىلتىز تارتقاچ تۇپراقتا چوڭقۇر.
جەسۇرلۇقنىڭ سىمۋولى ئۇ،
تۇرار شۇڭا تەمكىن ۋە مەغرۇر.

يۇلغۇن كەبى مەردانە ياشاش—
دىلىمدىكى ئوتلۇق قارارىم.
بەختىم ئىدى يۇلغۇنغا ئوخشاش
چېچەكلىسە ئومرۇم-باھارىم.

1963 - يىل ئاۋغۇست.

مەن بىر تال قىزىلگۈل خۇشبۇي ئېچىلغان،
ئېلىمگە، دوستلارغا چاچىمەن پۇراق؛
تىكىنىم گوياكى خەنجەر، ئوق بولۇپ
قادىلار دۈشمەنلەر باغرىغا ھەرۋاق.

1963 ـ يىل دېكابىر.

ئانا

ئانىجان، ئۇستۇم ئىسسىق باغرىڭدا،
ئاپپاق سۈتۈڭدىن قانغىدەك ئىمىپ.
ئاشۇ سۈتۈڭنىڭ قۇۋۋىتى بىلەن،
قالماسمەن ھەرگىز كۈرەشتە تېلىپ.

*

"ئانا!" دىگەن شۇ ئەزىز نامىڭدىن،
يۈرىگىم چوغدەك يالقۇنلىنىدۇ.
تومۇرلىرىمدا جۇش ئۇرۇپ قېنىم،
مېھرىم دېڭىزدەك دولقۇنلىنىدۇ.

چۈنكى سەن مېنى بوۋاق چېغىمدا،
باقتىڭ چۈشۈرمەي بوينۇڭغا ئېلىپ.

ئانا يەر، ئاشۇ خىسلەتلىرىڭنىڭ
ھەر بىر پەسلىدە گۈزەللىگى بار.
ساڭا توكۇلگەن ھەر تامچە تەرنىڭ
سېخى كۆز بىلەن ئەۋزەللىگى بار.

ئانا يەر، شۇڭا سېنى ئەزىزلەپ،
مېھنىتىم بىلەن دىلدىن سۆيىمەن.
چۈنكى سەن سالدىڭ ماڭا شۇ ئوتنى،
مېھرىڭ ئىشقىدا مەڭگۈ كۆيىمەن.

1963 ـ يىل ئۆكتەبىر.

ئانا يەر ھەققىدە

مەن كۆلۈپ ئېچىلغان بىر تال قىزىلگۈل،
يىلتىزىم ئورناشقان ئانا تۇپراققا.
ئۈنمىگىنىز ئېچىلىپ چاچماسمەن پۇراق،
كوچۇرسە ھەتتاكى ئالتۇن يامچاققا*.

*

* يامچاق ـــ تەشتەك.

ئىنسان ھەققىدە

ئىنسان تۇغۇلۇپ ئۆلىدۇ بىر كۈن،
توھپىسى ئۇنىڭ ئۆلمەيدۇ بىراق.
كىم ئۆلسە ۋەتەن خائىنى بولۇپ،
ئۇنى قويىنغا ئالمايدۇ تۇپراق.

*

ھورمەت-تەبىي ئەلنىڭ ئىشەنچى،
ئۇندىن ئايرىلىش ئۆلۈم بىلەن تەڭ.
ئاقلىسا كىمكى ئەل ئىشەنچىنى،
ئىقبال يولىمۇ بولار شۇنچە كەڭ.

1964 — يىل دېكابىر.

گوھەر كول

گوھەر كول*، بويلىرىڭنى كەزگىنىمدە،
تويمىدۇم قاراپ ھوسنى-جامالىڭغا.

---

* گوھەر كول — يەركەن ناھەيىسىدىكى ئىگەچى سۇ ئامبىرى كوزدە تۇتۇلىدۇ.

جەۋرى-جاپايىم تارتتىڭ تالاي يىل،
مېنى دەپ ئۇزۇڭ داق يەردە يېتىپ.

كەچتىڭ ھەتتا سەن تۈندە ئويغۇدىن،
"ئەللەي بالام" دەپ باغرىڭغا بېسىپ.
جاندىن ئەزىزلەپ چوڭ قىلدىڭ مېنى،
ئانىلىق مېھرىڭ قەلبىمگە سىڭىپ.

"ئانا" دەپ تۇنجى تىلىم چىققاندا،
"جېنىم ئوغلۇم" دەپ سويدۇڭ يېنىشلاپ.
يالقۇنلۇق مېھرى-مۇھەببەت بىلەن،
جۇپ كوزۇڭ تىكتىڭ ئۈمىت بېغىشلاپ.

*

ئانىجان، ئوسۇپ تەربىيەڭ بىلەن،
قەلبىم نۇرلاندى، ئەقلىمنى تاپتىم.
قەرزىڭنى جەزمەن قىلىمەن ئادا،
ئۇلۇغ ۋەتەندە بەختىمنى تاپتىم.

1964-يىل مارت.

گوھەر كول، نۇر چاقنايدۇ ئىقبالىڭدىن،
گۈل ھايات جەۋلان قىلغان بويلىرىڭدا.
بۇلبۇللار ئۇن قاتىدۇ مەپتۇن بولۇپ،
شادىمانە مول ھوسۇللۇق تويلىرىڭدا.

*

گوھەر كول، كوز تىكسەم مەن ساڭا ھەر چاغ،
كورىمەن شوخ جىلۋەڭدىن گۈزەللىكنى.
سۈيەڭدىن بەھرىمەندۇر يىراق-يېقىن،
كورسەتتىڭ دەۋرىمىزدە ئەۋزەللىكنى.

1965 - يىل سېنتەبىر.

ۋەتىنىم

ئەي ئەزىز دىيارىم سويۇملۇك ۋەتەن،
قوينۇڭدا چوڭ بولدۇم، بەختىمنى تاپتىم.
مەدھىلەپ ئالەمچە ئۇلۇغلۇغىڭنى،
يۈرەكتىن ئۇرغىغان نەزمەمگە قاتتىم.

ۋەتىنىم كوز تىكسەم، گۈزەل ھوسنۇڭگە
شاتلىقتىن جۇشقۇنلاپ كېتىدۇ قەلبىم.
سەن بىلەن ئەزەلدىن جانۇ-تېنىم بىر،
مۇستەھكەم باغلانغان ساڭا دىل رىشتىم.

ئەتراپىڭ چىمەنلىكتۇر شۇنچە گۈزەل،
يېتىپسەن ئەمدى ئارزۇ-مىرادىڭغا.

*

گوھەر كول، ئۆتمۈشتە سەن ساسلىق ئىدىڭ،
قىشقىغا ئادىمىزات بارمايدىغان؛
ئەتراپىڭ قورقۇنۇشلۇق ماكان ئىدى،
يىلانلار ھوكۇم سۇرۇپ يايرايدىغان.

گوھەر كول، قۇچىغىڭدا ئۆسكەن قومۇش...
يەر-يۈزۈڭ ئاپپاق شورغا پاتقان ئىدى.
ئالالماي ئەمگەكچىلەر سەندىن بەھرى،
بويۇڭدا ھەسرەت چېكىپ ياتقان ئىدى...

*

گوھەر كول، بۈگۈن سۈيۈڭ خۇددى كۈمۈش،
شۇ سۇدا ئەكس ئېتەر بەختىڭ سېنىڭ.
بىپايان دالىلىرىڭ ئاشلىق كانى،
تۇتاشقان ھەر بىر دىلغا مېھرىڭ سېنىڭ.

گوھەر كول، سەندە تولا ئالتۇن بېلىق،
ئۇ، سېنىڭ باھاسىز، مول بايلىغىڭدۇر.
ئېتىگىڭ مال-ۋارانلار ئوتلايدىغان،
سۈيى كوپ، ئوتى تاتلىق يايلىغىڭدۇر.

ۋەتەن ھەققىدە

1

ۋەتىنىم، خەلقىڭ باتۇر، ھىممەتلىك،
قۇچىغىڭ كەڭرى، نازۇ-نىمەتلىك.
سېنىڭدە ئۆسكەن ھەر بىر تال گىيا،
گوھەردىن ئېسىل قەدرۇ-قىممەتلىك.

2

ۋەتىنىم، سېنى كۈيلەيمەن ئەبەت،
قەلبىمدە ساڭا ئۇچمەس مۇھەببەت.
ياۋغا باش ئەككەن خائىنلىرىڭغا،
غەزىۋىم قايناپ، دەيمەن: مىڭ نەپرەت!

1965 - يىل ئوكتەبىر.

ۋەتىنىم، سەن مېنىڭ تۇغقان ئانامسەن،
يۈرەكتە ئەقىدەم ئەڭ چوڭقۇر ساڭا.
سەن ئۈچۈن ھەرقانچە چەكسەممۇ جاپا،
راھەتتە ئۆتكەندەك تۇيۇلار ماڭا.

ۋەتىنىم، ھوسنۇڭدىن خىجىلدۇر ئايمۇ،
ئىگە سەن قارىغايدەك ئېسىل خىسلەتكە.
باغلىرىڭ ياپ-يېشىل، مۆلىرىڭ بال،
قۇچىغىڭ تولغان لىق نازۇ-نىمەتكە.

ۋەتىنىم-گۈلزارىم، سويگەن ماكانىم،
سەن بىلەن مەڭگۈگە پەخىرلىنىمەن.
ياۋ ئەگەر قەست قىلسا ساڭا قايسى چاغ
شۇ ھامان ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىمەن.

ۋەتىنىم، شەنىڭگە توقۇسام داستان،
يۈرۈگۈم قېتىدىن تۇگىمەيدۇ سوز.
كۈيلەيمەن زوق بىلەن ناخشامدا سېنى،
نەپسىم ئۈزۈلۈپ يۇمۇلغىچە كوز.

1965-يىل ئوكتەبىر.

پۇشايمان

ئاڭلىماي دىسەم قۇلۇغۇم باركەن،
سوزلىمەي دىسەم قويمايدۇ تىلىم.
گاچا-دوت بولۇپ قالمىغىنىمغا،
ئەجەپ پۇشايمان يەيدۇ بۇ دىلىم.

1967 - يىل نويابىر.

قەسەم

مەردانە ياشاش خىسلىتىم مېنىڭ،
قورقمايمەن زادى بورى-قاۋاندىن.
قەسىمىم شۇ: تەييار مەن هەر چاغ،
هەقىقەت ئۈچۈن كېچىشكە جاندىن.

1969 - يىل ماي.

ئايرىلدىم

بۇلبۇل ئىدىم، سايراي دىسەم گۈلدىن ئايرىلدىم،
ئاشىق ئىدىم، يارنى ئىزلەپ يولدىن ئايرىلدىم.

3

کېچەلەيمەن ۋەسلىم ـ بار
کېچەلەيمەن ئۈز دىيارىمدىن.
كۆكۈم ـ تالقان بولسامۇ ئەگەر،
يانمايمەن ھېچ شۇ قارارىمدىن.

1975 ـ يىل ئۆكتەبىر.

ئىنتىزارلار
(چاتما)

نەپرەت

ھاقارەت تاشلىرى تەگدى ماڭىمۇ،
سىقىلدى يۈرىگىم كۈندە مىڭ قېتىم.
رەقىپلەر ھەرقانچە قىلسىمۇ ھەيۋە،
ئەگمىدىم بېشىمنى، ئاشتى جۈرئىتىم.
گۇناھى ھېساپسىز زوراۋانلارغا،
ئۇلغايدى چوغ بولۇپ غەزەپ ـ نەپرىتىم.

1968 ـ يىل يانۋار.

چاچلىرىمغا قىرولار قونۇپ،
مەندىن گۈزەل ياشلىق كوچۈپتۇ.

پۇشايماندىن خالىمەن لېكىن.
ئۇتسە مەيلى ياشلىغىم مېنىڭ.
ئىجادىمدىن ئۈنچىلەر تىزسام،
شۇ ئەمەسمۇ شاتلىغىم مېنىڭ.
زارلانمايمەن قېرىپ قالدىم دەپ،
ھور كېلىچەك ئالدىمدا مېنىڭ.

1967 - يىل ماي.

بىر كۈن

تۇمانلار تارقىلىپ ئەلدىن كۈلەرمەن ئاقىۋەت بىركۈن،
زەپەر تۇلپارىغا، دوستلار، مىنەرمەن ئاقىۋەت بىركۈن.
جىمى ئەل ئىنتىزار بولغان بەختلىك كۈن يېتىپ كەلسە،
خوشاللىقنىڭ شارابىنى ئىچەرمەن ئاقىۋەت بىركۈن.
ئازات بۇلبۇلنى قەلبىمنىڭ ناۋاسىغا قىلىپ ئاشىق،
گۈلۈستاندا ئېتىپ سەيلە يۈرەرمەن ئاقىۋەت بىركۈن.

1967 - يىل فېۋرال.

ھەقىقەتنى سوزلەيدىغان مەردانە ئىدىم،
سوزلەي دىسەم ئامال قانچە، "تىل"دىن ئايرىلدىم.

1968 - يىل ئىيۇل.

يوق

رىيال تارىخ ساۋاق بەردى: كۆرەشسىز بەختىيارلىق يوق،
كۆرەشتە ئىتتىپاق بولماي ھەقىقى جەڭگىۋارلىق يوق.

كۆرەشسىز كۆلمىگەي ھەرگىز خەلقىنىڭ ئارزۇ-ئارمانى،
ئۇنىڭغا جان نىسار قىلماقتىن ئۆزگە ئىپتىخارلىق يوق.

قىزىلگۇل بەرق ئۇرۇپ تەكشى ئېچىلمايدۇ توكۇلمەي تەر،
كۆرەشكە جان پىدا قىلماي، ۋەتەندە لالىزارلىق يوق.

1971 - يىل ئاۋغۇست.

ياشلىق كوچۇپتۇ

مەنزىل قوغلاپ ھەش-پەش دىگىچە
تالاي يىللار ئوتۇپ كېتىپتۇ.
يېشىم تېخى ئەللىككە بارماي،
يۈزلىرىمنى قورۇق بېسىپتۇ.

مۇھەببەت لىرىكىلىرى

(چاتما)

ئەقىدە

ئايدەك گۈزەل پەرىزاتىممۇ،
تەڭ قىلمايمەن نىگارىم ساڭا.
چىمنىقسۇن دەپ يالقۇن ئىچىدە،
تۇتاشتۇردۇڭ شۇ ئوتنى ماڭا.

سويدۇڭ جانان، بېشىمغا مېنىڭ —
چۈشكەندىمۇ قار بولۇپ تۇھمەت.
ئالتۇندىمۇ قىممەتلىك ماڭا،
سېنىڭدىكى شۇ ئىسىل خىسلەت.

سەندىن ئۆزگە سويگۈنۈممۇ يوق،
ئىشەن يارىم يۈرەك سوزۈمگە.
ئەقىدەمدىن كەچسەم مۇبادا،
نەپرەت تېشى ئاتقىن كوزۈمگە.

1980 ـ يىل ئوكتەبىر.

باھار ئۇمىدى

قار بىلەن تەڭ توڭلىدى تۇپراق،
شۇۋىرغانلىق، سوغۇق ھەممە ياق.
دەل-دەرەخلەر شۇمشەيدى، ئىست!
توكۇلگەچكە بەرگىدىن ياپراق.

مۇڭغا تولۇپ دىشۋار-ئازاپتىن،
بۇلبۇللارمۇ قىلىدۇ نالە.
بىركۈن گويا مىڭ يىل تۇيۇلۇپ،
قار تېگىدە ئىڭرايدۇ لالە.

قېلىن قارنىڭ ئاستىدا قالدى،
تەبىئەتنىڭ گۈزەل باھارى.
ھەر بىر دىلنىڭ ئېشىپ بارىدۇ،
گۈلباھارغا چىن ئىنتىزارى.

گۈزەللىكنى تالاشىمۇ قىش،
دورىيالماس باھارنى بىراق.
نۆۋەت كۈتۈپ تۇرماستىن باھار،
قىشنى ھامان قوغلايدۇ يىراق.

1970-يىل يانۋار.

ھىجران

ئايرىلغاچ ئەزىز يارىم سىنىڭدىن،
رەڭگىمنى بىردىن سارغايتتى پىراق.
ئەۋەتسەڭمۇ گەر شىپالىق دورا،
ھىجران يارىسى ساقايماس بىراق.

ئىشقىڭدا كويۇپ ئوتتى ياشلىغىم،
ئۆلۈمدىن يامان ئىكەن جۇدالىق.
كويۇك ئوتىغا مەن تۇگۇل ھەتتا
بەرەلمەس ئىدى تاشمۇ چىداشلىق.

ئۇز نىگارىنى سويەلمگەندىن،
يىگىتكە ئارتۇق ھەسرەت بارمىكىن.
مۇھەببەت ئۇچۇن جان پىدا قىلغان
جاھاندا مەندەك كىشى بارمىكىن!؟

1971 - يىل ئاپرىل.

ئۇمىدىم شۇ

كېتىپ قاپسەن ئۇماق يارىم،
مېنى تاشلاپ يىراقلارغا.
بايان قىپسەن يېزىپ خەتتە:
"چىداشلىق بەر پىراقلارغا."

ئۇتۇپ ھىجران تىغى جانىدىن،
كۆتۈپ ھەردەم كوزۇم تالدى.
ئەجەپمۇ ئىنتىزار قىلدىڭ،
پىراقىڭ دەرتكە دەرت سالدى.

ئۇمىدىم شۇ ساڭا جانان،
ھەمىشە مېنى ياد ئەتكىن.
كېلىپ يولنى يىراق كورمەي،
يۈرەك-قەلبىمنى شاد ئەتكىن.

1970 - يىل ماي.

سويگۈنۈڭ يالغان

سۇرىتىڭنى بەرگەنتىڭ ئۇزۇڭ،
ئۇزاق ئۇتمەي ئالدىڭ قايتۇرۇپ.
چۈشەندىمكى، مۇھەببىتىڭنى،
شۇ بىر ئىشتا قويدۇڭ چاندۇرۇپ.

بولمىسا گەر سويگۈنۈڭ يالغان،
ئۇزمەس ئىدىم رىشتىمنى سەندىن.
ئۇچكەن ئوتلار يانمايدۇ ھەرگىز،
ئۇمىت كۇتمە، رەنجىمە مەندىن.

1974 ـ يىل سېنتەبىر.

باھار ناخشىلىرى

(چاتما)

باھار

قىشنى قوغلاپ كەلگەندە باھار،
تاغ ـ دالىلار ئاچىدۇ قۇچاق.

ۋاپاسىزغا...

جىلۋە قىلمىساڭ، ئالدىنىپ ساڭا —
كۆڭلۈمدىكى سىرنى بەرمەستىم.
بىلگەن بولسام شەيتانلىغىڭنى،
ئاشىق بولۇپ سېنى سۆيمەستىم.

سۆيۈپتىمەن ئىشىنىپ باشتا،
بىراق، ئىكەن ئىشلىرىڭ باشقا.
ۋاپاسىزلىق قىلىپ سەن ماڭا،
مىڭ بىر بالا كەلتۈردۈڭ باشقا.

جىلۋە قىلمىساڭ، بولدى بەس، بولدى،
ئالدانمايمەن جىلۋەڭگە ئەمدى.
چىن مۇھەببەت كۆزۈمنى ئاچتى،
جىگدە سالما بوكەمگە ئەمدى.

1972 - يىل ئۆكتەبىر.

خالايمەن، ئەلگە توزىمايدىغان —
چېچەك بولۇپ مۇە بېرىشنى.
خالىمايمەن جۈت ـ شۈدىرغانغا،
چىداش بېرەلمەي توزۇپ كېتىشنى.

توزىماس گۈل

باھار كەلسە، كوزنى چاقنىتىپ
ئېچىلىدۇ باغدا قىزىلگۈل.
دىلغا چەكسىز ئىلھام بېغىشلاپ،
گۈل بەرگىدە سايرايدۇ بۇلبۇل.

گۈلنىڭ ئۆمرى بەك قىسقا، چۈنكى
توزۇپ كېتەر باھاردىن كېيىن.
شۇنىڭ بىلەن كۈيچى بۇلبۇلنىڭ،
سايرىشمۇ توختايدۇ بىردىن.

بىر گۈل باركى، شۇنداق مۇقەددەس،
ئېچىلىدۇ قىش ـ ياز توزىماي.
ئۇ بەختىيار ھاياتنىڭ گۈلى،
كويلەي ئۇنى مەڭگۈ توختىماي.

جانلىندۇ پۈتۈن يەر-زېمىن،
گۈللەر خۇشبۇي چاچقىنىدۇ پۇراق.

باھار شۇنداق گۈزەل پەسىلدۇر،
ئەجەپ ئىسىل ئۇنىڭ خىسلىتى.
قىز بويىنغا ئاسقاندەك مارجان،
تەبىئەتنىڭ كۆركى-زىننىتى.

تەبىئەتنىڭ ئاشۇ باھارى،
كېتىپ قالار تۇرالماي ئۇزاق.
لېكىن مېنىڭ دەۋرىم باھارى،
ئەلدىن مەڭگۈ كەتمەيدۇ يىراق.

چېچەك

تەبىئەتكە كەلگەندە باھار،
كەڭ زېمىندا ئېچىلار چېچەك.
بەزىلىرى مۆۋە بېرەلمەي،
تۆزۈپ كېتەر ۋاقىتسىز دىمەك.

پارچە

ئېچىلدۇرماق بولساڭ قىزىلگۈل،
تاغـدەك غەيرەت ـ شىجائەتـكە تول.
بولسا قەيەر مۇشكۈل ـ جاپالىق،
سەن شۇ يەردە دائىم پەيدا بول.

1976 ـ يىل ئاپرېل.

يېڭى يىلـغا مەدھىيە

يېڭى يىلغا يازدىم مەدھىيە،
دىل شاتـلىقىم جۇش ئۇرۇپ شۇدەم.
ئىلھامغا لىق تولدى يۈرىكىم،
ئۈنچە توكۈپ تەۋرەتتىم قەلەم.

تەبرىكلەيمەن يېڭى يىل سېنى،
يوللىرىڭغا سېلىپ پاياندار.
تەبىەتتە كەزسىمۇ سوغ ـ قىش،
لېكىن مېنىڭ قەلبىم باھار ـ ياز.

باغۋەن قەلبى

باقا كەلسەم، ئاپپاق ساقال، تىمەن باغۋەن،
كوچەتلەرنى تىكىۋاتقان ئىكەن ھارماي.
ــ نىمانچە بەك كايىتىسىز ئۆزىڭىزنى، ــ
دىسەم ئاتا، ــ قىرىغاندا ئارام ئالماي؟

دىدى باغۋەن: ــ شاتلىغىم شۇ ئەۋلات ئۈچۈن،
ئۆمۈر بويى ئەجىر قىلىپ كوچەت تىكسەم؛
بەختىم كۆلۈپ، بىشىم كوككە يىتەر ئىدى،
كوچەتــلەردىن ئەلگە شىرىن مىــۋە بەرسەم.

خوشاللىنىپ دىدىم ئاتا يۈرىگىمدىن:
ــ رەخمەت سىزگە كوچەتلەرنىڭ پەرۋانىسى!
باغۋەن بولسا، سىزدەك چىۋەر، ئىشچان بولسا،
ياشنىمامدۇ بىغىمىزنىڭ گۈل ـ لالىسى!؟

1976 ـ يىل ئاپرىل.

هەممە سەپتە يارىتىمىز ئاجايىپ زور موجىزە،
لەپىلدىتىپ تا ئەبەتكە شانلىق قىزىلبايراقنى.
شوئارىمىز زامانىۋى كۈچلۈك دولەت قۇرۇشتۇر،
كورمەكتىمىز نەزەر سېلىپ كەلگۈسىنى — يىراقنى.

مەنزىل يىراق، سەپەر مۈشكۈل، قانچە ئۆتكەل-پەللە بار،
توسالمايدۇ يولىمىزنى لېكىن ئېگىز تاغ-داۋان.
ئىنقىلاۋىي ئەجداتلارنىڭ مېڭىپ شانلىق ئىزىدىن،
ئۇزۇن سەپەر ناخشىسىنى ياڭرىتىمىز ھەر زامان.

دەۋرىمىزنىڭ تۇلپارى بىز ئىلگىرلەيمىز ئۇچقاندەك،
ئاداشماستىن بويلاپ دادىل سوتسىيالىزىم يولىنى.
كومپارتىيە باشچى بولغاچ بىزگە ھەر بىر كۈرەشتە،
توزۇتمايمىز تا ئەبەتكە بەختىمىزنىڭ گۈلىنى.

1978 - يىل دېكابىر.

ۋەتەن مېھرى

ئاڭلا دوستۇم، كوڭلۇم بىرگىنە،
ئۇ مىسالى بىر ئالتۇن چىنە.

يېڭى يىلىم، سەن بىلەن بۈگۈن،
چېچەكلەيدۇ ئۆمرۈمنىڭ گۈلى.
زامانەمدە تولۇپ قۇۋۋەتكە،
چىقىپ بارار بەختىمنىڭ ئۇلى.

جەڭ قىزىتىپ زەپەر قۇچۇشنىڭ،
بىر ئۇلۇغۋار شانلىق يىلىسەن.
زىياندا شلار گۇم بولغان ئەلدە،
كۈلۈپ-يايراپ جەۋلان قىلىسەن.

ئىرادەم شۇ: قەھرىمانلارنى،
كۆرەشلەردە قىلىمەن ئۈلگە.
توكۇپ هامان كۆمۈش تېرىمنى،
قۇچىقىنى ئورايمەن گۈلگە.

1977-يىل يانۋار.

ئۇزۇن سەپەر ناخشىسى

بۈيۈك ئەلدە بۈگۈن يېڭى ئۇزۇن سەپەر باشلىندۇق،
بۇ يۈرۈشتىن تەنتەنىگە چومىدى تاغۇ-دەريالار.
ئىلىم-پەننىڭ چوققىسىغا ئات چاپتۇردۇق بەس-بەستە،
قانات قاقتى خوشاللىقتىن باغدا بۇلبۇلگويالار.

ۋەتەن ھەققىدە پارچىلار

ھەر ۋەتىنىمنىڭ سۈيگۈ شارابى،
ئىشقىم جامىغا تولدى لىققۇ-لىق.
دوستلار، مەن ئۈچۈن گويا ئاشۇ مەي،
ئابى ھاياتتىن مىڭ ھەسسە تاتلىق.

*

تەرىپلىسەم گۈزەللىكنى مەن،
گۈزەللىكنىڭ شاھى سەن ۋەتەن.
گۈزەللىكنىڭ بولسا ئاسمىنى،
سەن ئۇنىڭكى ماھى سەن ۋەتەن.

*

ۋەتەن مېھرى بەردى پۈتمەس كۈچ
ھاياتىمنىڭ گۈلباھارىغا.
قەسىمىم شۇ: داغ تەككۈزمەيمەن
ۋەتىنىمنىڭ ئىپتىخارىغا.

1979 - يىل ماي.

ئاڭا تولغان ۋەتەن مېهرى لىق،
سىغماس ئۇنىدىن ئۆزگە ھېچنىمە.

ۋەتەن قوينى دائىم باھار-ياز،
چىمەنلىرى ئەلگە پايانداز.
باغلىرىدا پۇرايدۇ ئەنبەر،
بۇلبۇلمەن، ئۇنىڭ خۇش ئاۋاز.

ۋەتەن ئۈچۈن لاۋۇلدار ئىشقىم،
باغلانغان چىڭ ئاڭا دىل رىشتىم.
جان پىدا قىپ ئۇنى قوغدايمەن،
مەيلى كۆلگە ئايلانسا جىسمىم.

ۋەتىنىمدە ھامان دىلىم شات،
ئۇندا تاپتىم بەخت ۋە نىجات.
قانداق تۇراي ۋەتەن ھەققىدە،
يېڭى ناخشا قىلماستىن ئىجات.

1979 - يىل فېۋرال، قەشقەر.

كۆرەش بىلەن يورۇدى يولۇم،
تاۋلاندىم مەن، ئۇلغايـدى كۈچۈم.
شۇڭا جەڭنىڭ سىناقلىرىدىن
مەرتـلىك بىلەن ئۆتىمەن چوقۇم.

دىلغا چەكتىم ئەبىدىل - ئەبەت،
ئەلگە سادىق جەڭچى بولۇشنى.
چەكسىز بەخت سېزىـمەن دوستـلار،
گېزى كەلسە جەڭدە ئۆلۈشنى.

پولات قالقان بولۇپ ھامانە،
گۈلزارىمنى ياۋدىن ساقلايمەن.
جەڭچىسى مەن قىزىل قوشۇننىڭ،
ئۆز بۇرچۇمنى جەزمەن ئاقـلايمەن.

1979 - يىل ئۆكتەبىر.

يۈكسەل، ئايكول

ئايكول*، بۈگۈن خىسلىتىڭنى كۈيلەپ ئۆتەي،
ئەل ئالدىدا تەرىپىڭنى سوزلەپ ئۆتەي.

* ئايكول — يەركەن ناھىيىسىدىكى بىر يېزا.

جەڭچى بولساڭ...

جەڭچى بولساڭ، بولغىن مەرت ئوغۇل،
قەھرىمانلىق جاسارەتكە تول.
پۈكۈپ دىلغا ئانا ۋەتەننى،
جەڭ-كۈرەشكە دائىم تەييار بول.

جەڭچى بولساڭ، تۇتۇپ گاڭ قورال،
ئەل بەختىچۈن باغلا بېلىڭنى.
قەھرىڭنى سەن قىلىپ ئوق-ياراق،
قوزغۇنلاردىن ساقلا ئېلىڭنى!

1979 - يىل ئاۋغۇست.

ۋەتەن ئۈچۈن

ۋەتەن ئۈچۈن چەكسەم مىڭ جاپا،
راھەت ماڭا، قىلمايمەن نالە.
ئارمىنىم يوق: قىزىل قېنىمدىن
ئېچىلدۇرسام تۇزىماس لالە.

يۈرەكلىرى ياشىرىپتۇ ئىشچانلارنىڭ
ئابى كەۋسەر ئىچىپ سۈزۈك بۇلىقىدا.

ئۈتمۈشتىكى قاغجىرىغان يانتاقلىقلار
ئايلىنىپتۇ بۈگۈن يېشىل بوستانلىققا.
كورگەن چاغدا كوركەم يېڭى مەنزىرەڭنى،
يايراپ كەتتى قەلبىم شۇ دەم خوشاللىقتا.

كۈرەش - مېهنەت قاينىمىدا جەۋلان قىپسەن،
ئۈرغۈپ تاشقاچ كۈچ - قۇدرىتىڭ، جاسارىتىڭ.
ئەزالىرىڭ جەڭ قىزىتقاچ كېچە - كۈندۈز،
ئۆزگىرىپتۇ كەمبەغەللىك قىياپىتىڭ.

ئىخ، گۈزەل يەر، كوللېكتىپنىڭ كۈچى بىلەن
قۇچىقىڭنى ئورىۋاپتۇ گۈل - چىمەنلىك.
يېڭى باهار قۇياشىدا جىلۋە قىپسەن،
ئورنىشىپتۇ ساڭا كېلىپ بار گۈزەللىك.

لەپىلدەپتۇ كەڭ كوكسۈڭدە قىزىل بايراق،
گۈزەل ئايكول، ئورلە يەنە، يولۇڭ پارلاق.

1979 — 1981 - يىللار.

ئايكول، سىنىڭ ئايدىن نۇرلۇق سىياقىڭ بار،
ئايمۇ خىجىل گۇزەل هوسنى-جامالىڭدىن.
هەر قارىسام ساڭا شۇنچە زوقلىنىمەن،
هوزۇرلىنىپ ئاشۇ ئىللىق باهارىڭدىن.

*

ئايكول، بۇگۇن گۇل هوسنۇڭنى كورگەن چاغدا،
ئەسلەپ قالدىم سىنىڭ قانلىق ئوتمۇشۇڭنى.
ئۇ چاغلاردا رەڭگىڭ خۇددى سامان ئىدى،
قارا تۇمان قاپلىغاچقا كەڭ كوكسۇڭنى.

ئۇ چاغلاردا كوزلىرىڭدىن ياش ئاقاتتى،
هوكۇم سۇرگەچ سەندە مۇدهش زۇلۇم-زورلۇق.
كەمبەغەللەر ئوتكەن ئىدى ئاچ-يالىڭاچ،
يىرىڭ ئىدى گىيا ئۇنمەس قاقاس، شورلۇق.

ئۇ چاغلاردا هالىڭ ئىدى بەكمۇ خاراپ،
خەلق سەندىن بىزار بولۇپ كەتكەن تاراپ.
شۇڭا غەزەپ-قەهرىڭ تىشىپ شۇم زامانغا
تەلمۇرگەندىڭ تەشنا بولۇپ تاڭغا قاراپ.

*

تاڭ بىلەن تەڭ بەختىڭ كۇلگەچ ئايكول سىنىڭ،
موجىزىلەر يارىلىپتۇ قۇچىغىڭدا.

رەھبەر بولساڭ، ئەجدادلار نۇتقان
قىزىلتۇغنى كوتەرگىن ئېگىز.
توھپە قوشساڭ ئۇلۇغ ۋەتەنگە،
شانلىق نامىڭ ئۆچمەيدۇ ھەرگىز.

1980 - يىل يانۋار.

باغۋەن مۇھەببىتى

باغۋەن دىسەم ئوقۇتقۇچىنى،
ياش ئۇسمۇرلەر ئۇنىڭ كوچىتى.
مۇۋە بەرسە ئاشۇ كوچەتلەر،
بۇ، باغۋەننىڭ شانۇ-شەۋكىتى.

كوچەتلەرنى ئۇستۇرەر باغۋەن،
چىن يۈرەكتىن ئاڭا كويۈنۈپ.
تولسا ھور باغ گۈلگە، مۇۋىگە،
باغۋەن قەلبى كېتەر سويۈنۈپ.

كوچەت ئۇسمەس باغۋەن بولمىسا،
گۈل ئېچىلماس پەرۋىش قىلمىسا.
مەرىپەتلىك بولالماس ھېچكىم،
مۇئەللىمدىن تەلىم ئالمىسا.

رەھبەر بولساڭ...

رەھبەر بولساڭ، ئەلنى كوزلىگىن،
كوچەت تىكمەي مىۋە ئۈزمىگىن.
قايناق چېلىش كۈتمەكتە سېنى،
تەدبىرى يوق پىلان تۈزمىگىن.

رەھبەر بولساڭ، توسقۇننى يېرىپ
لاچىن كەبى پەرۋاز ئەيلىگىن.
كەڭ ئاممىنى يېتەكلەي دېسەڭ،
ئىش ئىزىڭدىن ئۈلگە تىكلىگىن.

رەھبەر بولساڭ، باشلامچى بولغىن،
گۈل ئېچىلسۇن ماڭغان يولۇڭدىن.
ئۈلچەم قىلساڭ ئەمىلىيەتنى،
"ئالتۇن تامغا" كەتمەس قولۇڭدىن.

رەھبەر بولساڭ، غادايما پەقەت،
تەكەببۇرلۇق ئەڭ يامان ئىللەت.
ئەلگە يۈۋاش چاكار بولۇشنى
ئېسىڭدە تۇت ئەبەدىل-ئەبەت.

سۈلىرىڭ ئاقماقتا ئالتۇن ۋادىغا،
ئاقماقتا ئۇر كەشلەپ بەكمۇ شاۋقۇنلۇق.
كەلدىممەن قىشقىغا بولۇپ مەھلىيا،
بولغاچقا چىن مېھرىڭ شۇنچە يالقۇنلۇق.

نىمانچە گۈزەلدۇر دىسەم بويۇڭنى،
زەر چېچىپ قىرلارغا قوشسەن زىننەت.
سېنىڭدىن سۇ ئىچىپ ياشنىغان باغلار،
شۇ قەدەر گۈزەلكى بەئەينى جەننەت.

خۇددى توز قانىتى ئىككى ساھىلىڭ،
ئېچىلغان رەڭمۇ-رەڭ خۇشپۇراقلىق گۈل.
زوقلىنىپ باغلاردىن كەتكۈسى كەلمەي،
گۈللەرنىڭ بەرگىدە سايرايدۇ بۇلبۇل.

قوشۇپتۇ ھوسنۇڭگە يېڭىچە ھوسۇن —
نەۋ باھار ئېپ كەلگەن يېڭى مەنزىرە.
ئىشچانلار ئەجرىدىن يارالغان بۈگۈن،
بويۇڭدا ھىساپسىز شانلىق موجىزە.

زەرەپشان، ئولتۇرسام سۈيىڭگە قاراپ،
خىياللار مېنى ئۇز ئىلكىگە ئالدى.

ئوسموۇرلەرگە ياقار بال كەبى،
مۇئەللىمنىڭ ھەر ئېغىز سوزى.
ئىلىم-پەندە يېتىلەر ئۇلار،
ئېچىلغاندەك بوۇلاقنىڭ كوزى.

باغۋەن ئەجرى-مېھنىتى ئۇلۇغ،
توھپىلىرى ئوچمەس تا ئەبەت.
يۇرىگىمدە يالقۇنلار شۇڭا،
مۇئەللىمگە چەكسىز مۇھەببەت.

1980-يىل فېۋرال.

زەرەپشان چېچەكلىرى

گۇل-چېچەك پەسلىدە چىقىپ سەيلىگە،
زەرەپشان،* لېۋىڭدە كوردۇم ئوزۇمنى.
يۇرىگىم يايرىدى شۇ تاپتا مېنىڭ،
زوقلاندىم ھوسنۇڭگە تىكىپ كوزۇمنى.

---

* زەرەپشان — ئالتۇن ئاقىدىغان دەريا دىگەن مەنىدە بولۇپ، يەركەن دەرياسىنىڭ باشلىنىش قىسمىنى كورسىتىدۇ.

گۈۋاھى سەن ئاشۇ قانلىق تارىخنىڭ،
ئۇ كۆنلەر ئۇنتۇلماس ئەبەدىل-ئەبەت.
تاڭ بىلەن قوغلىنىپ ئەلدىن جاھالەت،
زەرەپشان!
تاپتىڭسەن بەخت-سائادەت!

زەرەپشان!
بويۇڭنى بېزەپتۇ بۈگۈن،
گوياكى ئۇتقاشتەك رەڭدار چېچەكلەر.
قوينۇڭدا ياڭرايدۇ جەڭگىۋار ناخشا،
ھەل بولغاچ بىز كۈتكەن ئارزۇ-تىلەكلەر.

چېچەكلەر ھوسىندە گويا كۈمۈشتەك،
يالتىرار كۈرەشچان خەلقىنىڭ تېرى
قوينۇڭنى تېخىمۇ گۈللەش يولىدا،
تەر توكۈپ ئىشلەيدۇ بۈگۈن ياش-قېرى.

1980-يىل ماي.

ئۆتمۈشۈڭ بىردىنلا كېلىپ يادىمغا،
قەلبىمنى تىترىتىپ قايغۇ ـ مۇڭ سالدى:

ئاقاتتىڭ بىر زامان تولۇپ قان ـ ياشقا،
قاخشىغان خەلقنىڭ زارىنى ئېلىپ.
ئاقاتتىڭ ھەسرەتتە تولغىنىپ ئەجەپ،
تۈگىمەس كۈلپەتنىڭ سازىنى چېلىپ.

چىدىماي ئازاپقا بىگۇنا قىزلار،
تۈگەشكەن قوينۇڭغا ئۆزىنى تاشلاپ.
مۇزىكا ئۇستازى ئامانىنسامۇ،
چالاتتى ساتارنى كۆزىنى ياشلاپ.

زەرەپشان! ھىلىمۇ ئېسىڭدە باردۇر،
زەلىلى بويۇڭغا كەلگەن بىر زامان.
جۇر بولۇپ ھەسرەتلىك ـ مۇڭلۇق ناخشاڭغا،
ئەشئارلار ئوقۇغان، چېكىپ ئاھ ـ پىغان.

ئۇ چاغدا ئاقاتتىڭ يۈگەنسىز ئاتتەك،
سۇلىرىڭ قوملارغا سىڭىپ كېتەتتى.
دېخانلار زار بولۇپ بىر تامچە سۇغا،
تەشنالىق ئىچىدە پەريات چېكەتتى.

سەن كورسەتكەن داغدام يول بىلەن،
ئالغا قاراپ ماڭىمىز ھامان.
لەپىلدىتىپ شانلىق تۇغۇڭنى،
قازىنىمىز يەنە شەرەپ-شان.

1980-يىل ئىيۇل.

ئالتۇن نۇرغا پۈركەندى يېزام

قۇچىقىغا گۈزەل يېزامنىڭ،
خاسىيەتلىك سىېخى كۈز كەلدى.
كۈز بىلەن تەڭ ئانا يۇرتۇمنىڭ—
قۇچاقلىرى زەرگە پۈركەندى.

ئەنجۈر، ئانارلىق گۈلشەن باغلىرى،
تولغان شىرىن-شەرۋەت مېۋىگە.
تومۇ ھەتتا كېلەلمەيدۇ تەڭ،
يېزىمىزنىڭ گۈزەللىكىگە.

خامان، قوغۇنلۇق، قوناقلىقلاردا،
ئۆتتەك يېلىنجاپ قىزىغان ئىشلار.

كومپارتىيەم

كومپارتىيەم تەربىيەڭ بىلەن،
شائىر قىلىپ ئۆستۈردۈڭ مېنى.
غەزەلخانىڭ بولۇپ بىر ئۆمۈر،
يۈرىكىمدىن كۈيلەيمەن سېنى.

سەن بولمىساڭ بىزگە پاسىۋان،
دىللارغا نۇر چېچىلارمىدى؟
نەۋباھارنى كەلمىسەڭ ئېلىپ،
باغدا لالە ئېچىلارمىدى!؟

قۇياش بولۇپ تۇماننى قوغلاپ،
يۈكسۈلۈشكە ياراتتىڭ ئىمكان.
دىلغا پۈكۈپ زامانلاشماقنى،
كۈرەشلەردە قىلدۇق بىز جەۋلان.

خىسلىتىڭدىن ئۇلۇغ پارتىيەم،
قۇدرەت تاپتى جۇڭخۇا ئېلىمىز.
بەھرى ئېلىپ قىزىلنۇرۇڭدىن،
خوشاللىققا چومدى دىلىمىز.

قوزغىلىدۇ خىسلەتلىرىڭدىن،
ۋۇجۇدۇمدا ئوتلۇق ھاياجان.
سەن قازانغان شانۇ-زەپەرلەر
كوز ئالدىمدا بولۇپ نامايان.

ئاسمىنىڭدىن يوقىلىپ تۇمان،
ھور ۋەتىنىم ئاچتىڭ خۇشچىراي.
جىلۋە قىلدى ئالتۇن داللار،
دەريالىرىڭ ئاققاچ توختىماي.

ساڭا كەلگەن بەخت-ئامەتتىن
خەلقىم دىلى كۈلدى قانغىچە.
ئاسمان-زېمىن بولدى ئۆزگىرىش
كوزىمىزنى يۇمۇپ-ئاچقىچە.

قۇتۇلۇپ ئەل روھىي كىشەندىن،
كوڭلى-كوكسى شاتلىققا تولدى.
ھەممە سەپتە قىزىتىپ جەڭنى،
ئىش-ئەمگەكنىڭ باتۇرى بولدى.

پەرھات كەبى كېسىپ تاغلارنى،
سۇ ئاققۇزدى بىپايان چولگە.

ئاق ئالتۇندىن ياساپ تاغ ـ داۋان،
تىنمايدۇ ھارماس تېرىمچى قىزلار.

مەھەللىلەردە يېڭى ئۆي ـ ھوجرا،
كاتلار تولغان ئاشلىقلارغا لىق.
جاراڭلايدۇ يۇرتتا داپ ـ ناغرا،
ھەر بىر ئۆيدە قاينايدۇ شاتلىق.

چومدۇم تاغدەك ھوسۇلغا تولغان،
ھور يېزامنىڭ گۈزەل پەيزىگە.
يېزىمىزنىڭ خىسلىتى بەك جىق،
تۈگىمەيدۇ قاتسام نەزمىگە.

1980 ـ يىل سېنتەبىر.

ۋەتەن تويىغا

ئۇلۇغ ۋەتەن شانلىق تويۇڭغا
ئاتاپ يازدىم جەڭگىۋار قوشاق.
شەرىپىڭنى تۇمەن داستاندا
كۈيلىسەممۇ تۈگىمەس بىراق.

ئۇنداقلار ئاڭلىسا "يولداش" سوزىنى،
ئوت ئالۇر ۋۇجۇدى رەنجىش-غەزەپتىن.
(بولار ئۇ ئىسمىغا "جاڭ" قوشۇلمىسا،
ئايرىلىپ قالغاندەك خۇددى مەنسەپتىن.)

تۇغۇلماس ھېچ كىشى مەنسۆى بىلەن،
مەيلى شاھ، گادايمۇ تۇغۇلار ئوخشاش.
تەڭلىكنىڭ سىمۋولى يولداش دىگەن سوز،
شەرەپتۇر ئۇزئارا يولداش دەپ ئاتاش.

مەيلى ئۇ شاھ بولسۇن ۋە ياكى گاداي،
ئاتىسى قويغان ئات پەخىرلىك شۇنچە.
قوشۇلسا ئۇنىڭغا يولداش دىگەن سوز،
كوڭۇلدە شاتلىقتىن ئېچىلار غۇنچە.

شۇڭلاشقا ئادەملەر بىرى بىرىنى،
ھەرقاچان يولداش دەپ ئاتىغان ئەلا؛
يولداشلىق بۇرچىنى قىلىپ چىن ئادا،
ئەبىدى باراۋەر ياشىغان ئەلا.

1981 - يىل مارت.

گۈزەللىكنى قىلىپ مۇجەسسەم
قۇچىغىغىنى ئۇردى گۈلگە.

ساڭلارغا لىق تولماقتا ئاشلىق،
غەم قىلمايدۇ ھېچكىم ئەتىدىن.
مىڭ مەرتىۋە رازى خەلقىمىز،
گۈزەل تۇرمۇش، پارلاق بەختىدىن.

ئۇزۇن سەپەر دۇلدۇلى بولۇپ،
ئۇرلە يەنە ۋەتەن، ئانىجان.
كۆرەشلەردە قۇچقىن شان-زەپەر،
ئالقىشلايدۇ سېنى يەر-جاھان.

1980 - يىل ئوكتەبىر، ئۈرۈمچى.

يولداش

نەقەدەر قىممەتلىك يولداش دېگەن سۆز،
چۈنكى ئۇ ھەممىگە باراۋەر-ئورتاق.
كوپچىلىك بۇ سۆزنى ياقتۇرسا دىلدىن،
بەزىلەر كوڭلىدە ياقتۇرماس يىراق.

خەلقىمىز مۈلكى، پۈتمەس بايلىغى —
مۇقام يولىدا توكتى تەرىنى.
ئالدانمىدى ئۇ ئەجنەبلەرگە،
سويگەچ يۇرەكتىن ئۇسكەن يەرىنى.

خانىش* باشلىق سۈيىقەستچىلەرنى،
قىلدى كۇرەشتە يەر بىلەن يەكسان.
مۇقاملار ئۇچۇن جان پىدا ئەيلەپ،
ئۇنى گۈللەشكە ياراتتى ئىمكان...

بۈگۈن مەلىكە ئامانىسانىڭ،
پارلاق ئوبرازى قىلماقتا جەۋلان.
ئۇنىڭ ئۆچمەس شانۇ-شەۋكىتى،
بولماقتا كۆرمىڭ تىللاردا داستان.

ئەسلەيدۇ مەڭگۇ ئەۋلادىم مىنىڭ،
ئاشۇ توھپىكار باتۇر قىزىنى.
دەۋرىمدە سانسىز ئامانىسالار،
چىقماقتا ئۇنىڭ بېسىپ ئىزىنى.

1981 - يىل ئىيۇن.

---

* خانىش ئاغىچا — ئابدىرېشىتخاننىڭ ئوگەي ئانىسى، ئوپېرادا ئۇ چەت-ئەلگە سېتىلىپ، مۇقامنى ئوغرىلاپ بېرىشكە ئۇرۇنغۇچى قىلىپ تەسۋىرلىنىدۇ.

مۇقام ئۇستازىغا مەدھىيە

ــ يەركەن ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكى سەھنىلەشتۈرگەن
تارىخىي ئوپېرا ــ «ئامانىسا»نى كۆرگەندىن كېيىن

ئېچىلىپ پەردە ياڭرىدى مۇقام،
شاتلىق ئىلكىدە يايرىدى دىلىم.
كېلىپ ئېسىمگە شانلىق بىر تارىخ،
ئۇچتى ساماغا خىيال كەپتىرىم:

ئالدىمدا شۇ تاپ بولدى نامايەن،
ئامانىسانىڭ شۇ مىسكىن ئويى.
چالار ئۇ تىنماي ساتارنى مۇڭلۇق،
يۈرەكنى ئېزەر ناخشا ۋە كۈيى.

كىچىككىدىنلا ئۇنىڭ قەلبىدە،
لاۋۇلدىغاچقا مۇقام گۈلخىنى.
چاقىندى شۇڭا بولۇتلار يېرىپ،
بولۇپ مەڭگۈلۈك سەنئەت چولپىنى.

بۇ ئادەمنىڭ باشلىقىغا بەلگىسىم،
ئېيتار سوزى باردۇ ئېھتىمال.
سەۋىيىنى بىلمەكچى بولۇپ،
كەلدىم ئۇنىڭ قېشىغا دەرھال.

دىدىم: "يولداش قاپسىزغۇ تۇرۇپ،
كورىمەنغۇ ھەركۈنى سىزنى؟"
دىدى ئۇمۇ "نەچچە ئاي بولدى،
سورىمىدى باشلىق ئەرزىمنى:

خىزمىتىمدىن ئايرىلغان ئىدىم،
'مول' ئىدىيە كاساپىتىدىن.
ھەل بولمىدى تېخى 'مەسلەم'،
بۇ باشلىقنىڭ 'شاپائىتى'دىن.

بۈگۈن كەلسەم 'ئەتە كەل' دەيدۇ،
بەكمۇ ئەرزان ئۇنىڭ ۋەدىسى.
'ئەتە'لەردىن زېرىكتىم ئەجەپ،
قاچان تۈگەر ئۇنىڭ ئەتىسى.

'مۇزاكىرە قىلايلى' دىگەن،
شۇ سوز ئاڭا دائىملىق ئادەت.

"دورا"

يالغانچىلىق بىر يامان كېسەل،
قىلىدۇ ئۇ يۈرەكنى يارا.
كىم ئۇنىڭغا بولسا گىرىپتار،
بېرىش لازىم پەيتىدە "دورا".

يالغانچىلىق ھەققىدە، دوستۇم،
ئېيتىپ بېرەي مۇنداق ھېكايە.
شۇنداق ئىشبۇ ئىبرەت ئالغۇدەك،
دىگەنلىرىم ئەمەس كىنايە.

سايىم دىگەن بولۇم باشلىقى،
بۇ "كېسەل"گە بوپتۇ مۇپتىلا.
شۇ سەۋەپتىن ئاشۇ باشلىققا،
ئىكەن ئەلنىڭ غەزىۋى تولا.

*

ئىشخانىنىڭ ئالدىدا ساقلاپ،
ئولتۇرىدۇ دائىم بىركىشى.
نىمىشقا ئۇ كەتمەيدىغاندۇ،
ياكى ئۇنىڭ يوقمىدۇ ئىشى؟

تاشلىسا ئۇ يامان ئىللەتـنى،
بولسا ئەلنىڭ دەردىگە دەرمان؛
رازى ئىدۇق شۇنداق كادىردىن،
قالماس ئىدى دىللاردا ئارمان...»

دىدىم ئاكا: «ئۇمىـتۋار بولۇڭ،
تىكلەنمەكتە يېڭى روھ، ئىستىل.
ئارزۇيىڭىز ئاچىدۇ چېچەك،
پارتىيىمىز بولغاچقا كېپىل.»

1981 ـ يىل سېنتەبىر.

رۇبائىلار ۋە پارچىلار

1

ۋەتەن، مېھرىڭ بىر ئەزىم دەريا،
ئۇندا ئۈزگەن بېلىقمەن گويا.
ئۇستۇم مۇنبەت قۇچىقىڭدا مەن،
چىمدىم توپاڭ ماڭا تۇتىيا.

ئالداپ ـ سىلاپ قايىتۇرۇپ تۇرار،
كەلگەنلەرگە سوزلەپ 'سىياسەت'

ئۇنىڭ يەنە بىر ئىللىتى بار،
ئەرزنى دائىم ئۇنتۇپ قالىدۇ.
بەزى چاغدا خىزمەتنى تاشلاپ،
زىياپەتكە كېتىپ قالىدۇ...

ئۇنۇتىسمۇ ئەلنىڭ ئىشىنى،
نەپ ئېلىشنى ئۇنتۇماس پەقەت.
قوزغىلىدۇ كونا كېسىلى،
ئالالمىسا بىرەر مەنپەئەت.

پىكىر بەرسە قارايدۇ تەتۇر،
ئوچ ئېلىشقا شۇنچە ماھىر ئۇ.
سۇ قويىدۇ سامان تېگىدىن،
'ھۇنىرى' كوپ، 'ئۇستا' كادىر ئۇ.

بۇ باشلىقتىن بىزار بولغانلار،
يالغۇز مەندەك بىركىشى ئەمەس.
ساختىلىقتا چىقتى ئۇچىغا،
ئەيۋىنى ئاچسام تۈگىمەس.

5

يالقۇنلۇق ئۇت تاۋلايدۇ زەرنى،
ئۇمتۇارلىق ياشنىتار ئەرنى.
كىمكى توكسە هالال تەرنى كوپ،
شۇ ئالىدۇ تاشتىن گوهەرنى.

6

ئەمەل ـ مەرتىۋەڭ ئوسسىمۇ ئەگەر،
بولغىن تېخىمۇ سەمىمى، كەمتەر.
خۇدىڭنى بىلمەي ماختىنىپ يۇرسەڭ،
باسىدۇ ئاخىر سېنى خەۋپ ـ خەتەر.

7

هەمىشە سورۇندا تور مېنىڭ دىمە،
تور بىلەن پەگانىڭ پەرقىدۇر نىمە؟
ئاناڭمۇ تۇغمىغان تورگىلا سېنى،
شۇڭلاشقا بۇنىڭدىن پەقەت غەم يىمە.

*

2

سۇلىرىڭدىن ئىچسەم بىر يۇتۇم،
خۇددى تاغدەك ئاشىدۇ كۈچۈم.
رەقىپلەردىن سېنى قوغدىماق،
ئۇمۇرۋايەت شەرەپلىك بۇرچۇم.

3

ۋەتىنىم، سېنى سويگۈنۈم سويگەن،
ئىشقىڭدا ئوتتەك كويگۈنۈم كويگەن.
ئۇنتۇسام مېھرى-شەپقەتلىرىڭنى،
ھايات تۇرساممۇ ئولگۈنۈم ئولگەن.

4

يەتمەك بولساڭ شىرىن ۋەسلىگە،
ۋارىسلىق قىل پەرھات نەسلىگە.
تاغنى تېشىپ ئاققۇزغىن كەۋسەر،
غەيرەت قىلىپ غەيرەت ئۇستىگە.

11

ئۇزىنى "ئاپپاق" دەيدۇ بەزىلەر،
داغلار تۇرسىمۇ گەرچە يۈزىدە.
باشقىلارغىلا تىكىدۇ تۇقام،
بولسىمۇ نۇرغۇن ئىللەت ئۆزىدە.

12

تەبى بولمىسا دىلنىڭ ھۆرمىتى،
سوز بىلەن ئۆلچەنمەس ئەقىدە دىگەن.
دوست ئەمەس ئالدىدا كۈلۈپ، خۇپىيانە
تىرناقنىڭ ئاستىدىن كىرنى ئىزلىگەن.

13

سىرنىڭ ئۆزى بەك پىنھان نەرسە،
قارىساڭمۇ كوزگە كورۈنمەس.
ئۆز سىرىڭنى نامەرتكە ئېيتساڭ،
پۇشايماندىن قۇتۇلمىغىڭ تەس.

8

تەڭ ماگالماس ئودەك غاز بىلەن،
ياگاق زادى ئېزەلمەس تاشنى.
بۇ داۋلىغا قىلساڭ خىلاپلىق،
تەھقىق، يېرىپ ئالىسەن باشنى.

9

خوشامەت بەدىلىگە تاپقان ئالتۇندىن،
مىڭ ياخشى ئەجرىڭدىن ئۈنگەن بىر تېرىق.
بولمىسا سېنىڭدە ۋىجدانىي خىسلەت،
بەربىر پەسكەشسەن، گەر ئاسمانغا چىق.

10

بېشىڭغا كەلسىمۇ تاغدەك مۈشكۈلات،
بەرداش بەر ئۈنىڭغا قەددىڭنى تىك تۇت.
قالمىسۇن زەررە داغ، دىسەڭ قەلبىڭدە،
ئۇقبالىغا نەزەر سال، كوڭلۈڭنى يورۇت!

17

بىر سىيپىلىغان توشۇككە ئېشەك،
ئىككىنچى رەت باسمايدۇ ئاياق.
دەسسەۋېرىپ سۇنىدۇ پۇتۇڭ،
سەن ئۇنىڭدىن ئالمىساڭ ساۋاق.

1981 ـ يىل سېنتەبىر.

14

خالايمەن ھەقىقى كۆلۈشنى،
كۆلكەمنىڭ مەنبى خوشاللىق.
مەسخىرە كۆلگەننىڭ چىھرىنى،
كورىمەن جۇدۇن ۋە تۇمانلىق.

15

"دوستۇم شاراپ ئىچتى" دەپ رەنجىپ،
مەندىن تولا قىلمىغىن گۇمان.
شاراپ ئىچىش ئەيىپ ئىش ئەمەس،
بولسا ھىساپ ھەقىقى ئىنسان.

16

نامەرتنىڭ قولىدىن مەي ئىچمە دوستۇم،
نامەرتنىڭ تۇتقىنى مەي ئەمەس زەھەر.
مۇبادا بۇ سوزگە قىلمىساڭ ئىشەنچ،
ئۇ تۇتقان مەينى بىر ئىچىپ باق ئەگەر...

ئابدۇرېھىم ئىسمايىل

چەمەنزار

ئامراقمەن ئۇلارغا پەرزەندىم سىمان،
كەلمەيدۇ يېنىدىن پەقەت ئايرىلغۇم.
دىلىمدىن ئۇلارغا ئۇزۇلمەي ئاققان
يالقۇنلۇق مۇھەببەت ـ ئامراق تۇيغۇم.

"ئۇستاز"دەپ ئېيتقاندا ئېرىپ ۋۇجۇدۇم،
خوشلۇغۇم پەلەككە يايىدۇ قانات.
قىياندەك تاشىدۇ دىلىدىن غۇرۇرۇم،
ئىھ، دوستلار نەقەدەر كوكۇللۇك ھايات!

ئىشلىمەي ئىمىشقا قەدرى ئەڭ ئۇستۇن ـــ
مۇشۇنداق شەرەپلىك مۇقەددەس ئىشنى؟!
ئىمىشقا تىزمايىن ئۇلارچۇن كۇن ـ تۇن
بۇ پولات قورغانغا ئالتۇندىن خىشنى؟!

شۇي تېلى، ماكارىنكۇ مېنىڭ چىن ئۇلگەم،
ئورلەيمەن شان بىلەن بېسىپ ئىزىنى.
قىلىمەن تەربىيلەپ ياراملىق ھەردەم
ئەمگەكچى خەلقىمنىڭ ئوغۇل ـ قىزىنى.

بۇ مېنىڭ قەلب سوزۇم ـــ مەڭگۇلۇك ۋەدەم،
ۋىجداندىن تەل ـ تۇكۇس ئادا قىلىمەن.

ئوقۇتقۇچىمەن

پارتىيە ئەقلىدىن ئېگى ئۇلغايغان،
مەرىپەت باغۋىنى — ئوقۇتقۇچىمەن،
ئىرادە، چىدامى گاڭغا ئايلانغان،
ئۇسمۇرلەر زېھنىنى يورۇتـقۇچىمەن.

بېرىمەن شۇ ئۇسمۇر ياش غۇنچىلارغا،
ئۇستازلىق مېھرىمدىن كويۇنۇپ بىلىم.
ئېرىشسەم شۇلارنىڭ رازىلىقىغا،
سويۇنۇپ كېتەتتى مېنىڭ ياش جېنىم.

كورۇنەر يېقىملىق ئاشۇ ئەۋلاتـلار،
ئېچىلغان خۇشپۇراق قىپ-قىزىل گۇلدەك.
سايرايدۇ ئىلىم-پەن بېغىدا ئۇلار،
باھارغا ئىشقۋاز خوشال بۇلبۇلدەك.

سويگۇم

ناخشا ئېيتىپ ئويناقلاپ ئاققان كۆمۈش دەريالار
قىش كەلگەندە يۇۋاشلاپ، توختايدىكەن شوخلۇقتىن،
ئاقار ئاما قەلبىمنىڭ دولقۇنلاپ ئوت دەرياسى،
قىيان ياساپ، گۆكۈرەپ پەخىرلىنىش-زوقلۇقتىن.

قەلبىمنىڭ بۇ مۇھەببەت- ئىپتىخارلىق دەرياسى
ئۇلۇغ ئانا ئېلىمگە بولغان سويگۇ پىراقتۇر.
ئۇنىڭ زەررە ھېكمىتى سىغماس ئوكيان قىنىغا،
سوغدا توڭلاپ، توسقۇندا توختاشلاردىن يىراقتۇر.

قۇيۇلار ئۇ تىنىمسىز رەڭدار-گۈزەل خوتەنىنىڭ —
گىلىمدەك ئېلىمنىڭ شانلىق ئىتەكلىرىگە.
سىڭىپ كەتمەي زاۋاللىق-قاراڭغۇلۇق دەستىگە،
پۈركەپ ئوتەر ھاياتنى ۋىسال چېچەكلىرىگە.

1962 - يىل.

يولۇمغا يولباشچى شانلىق پارتىيەم،
كەسپىمگە بارىمنى پىدا قىلىمەن.

1959 ـ يىل.

گۇل ۋە شامال

گۇل لېۋىنى سويۇپ تەۋرىتىپ
تاڭ سەھەردە چىققان شوخ شامال:
"نىمانچە سەن خۇشپۇراق ـ گۈزەل؟"
دەپ ئۇنىڭدىن سورىدى سوئال.

كۇلۇمسىرەپ پىچىرلىدى گۇل:
"مەنسۇپ ئەمەس ماڭا بۇ شوھرەت.
گۈزەللىكتە تاپقۇزدى مۇرات،
بىلسەڭ ئانا تۇپراق ۋە مېھنەت."

گۇل سوزىنى ئەپكەتتى سابا،
باھار كەتمەس ئېتىز ـ قىرلارغا.
ھوزۇر بەردى بۇندا تەر توكۇپ
ئىشلەۋاتقان ئوغۇل ـ قىزلارغا.

1961 ـ يىل.

مەن شۇ باتۇر قوللارغا
قىممەتلىك بوپ قارايمەن.
هەر مايسىنىڭ غولىغا
خۇددى قاندەك تارايمەن.

يېقىپ تۇرسام باغرىمنى
يۇرتۇم يېرى بېهىشقا.
توختىماستىن شوخلۇنۇپ
ئاقماي كۈيلەپ نىمىشقا!؟"

1962 - يىل.

باهار جامالى

(مۇخەممەس)

"پەسىللەرنىڭ ئەركىسى"— كەلدى كوكۇل سويگەن باهار،
پەردە ئالغاندەك جامالىدىن چىرايلىق بىر نىگار،
كەڭ قۇچاق ئاچتى ئاڭا بۇ كەڭ ئانا تۇپراق-دىيار،
كوركىدە كۇلكە-پەزىلەت، بەختىمىزدەك بىغۇبار،
قوزغىتىپ شاتلىق تولار دىللاردا زوق ۋە ئىپتىخار.

تال ۋە ئېقىن

تال ئېقىنغا شۋىرلاپ
دېدى: "كوپكەن شوخلۇغۇڭ.
كۈي كۈيلەيسەن تىنماستىن،
نىمە ئېيتقىن خوشلۇغۇڭ؟"

ئېيتتى ئېقىن ئويناقلاپ
ناخشا بىلەن گېپىنى:
"دائىم كورۇپ تۇرىسەن
يېزىنىڭ ھەر يېقىنى.

شۇ كورۇنگەن گۈزەللىك—
ھور ۋادىلار-ئېتىزلار؛
دۇخاۋىدەك ياپ-يېشىل—
باغلار، ئوتلاق، ئېدىرلار.

تۇپراقلىرى بى باھا
پۇتمەس نىمەت كانىدۇر.
ئەمگەكچىلەر ئەجرىنىڭ
ساخاۋىتى-شەنىدۇر.

مەجنۇنتال بوستانلىرىنىڭ پوستىنى سىرىپ ئېلىپ،
چاچ سالار قىزلارمۇ بەلگە چۇشكۇدەك ئۇرۇم قىلىپ،
شوخ ئوغۇللار بولسا ئويىنار تال-چىۋىقتىن ئات مىنىپ،
مەلە، مەكتەپ يوللىرىدا چۇقۇراپ پى-پى چېلىپ،
بىزدە كوكلەم كۈنلىرى شۇنداق كوڭۈللۈك بەختىيار.

تاڭ سەھەر مېھنەت بىلەن شۇنچە قىزىپ كەتكەن ئېتىز،
خۇددى ئۇ غەيرەت-شىجائەت جۇش ئۇرۇپ تۇرغان دېڭىز،
بىر بىرىگە ئىتتىپاق-دوست بۇندا ھەر ئوغلانۇ-قىز،
بەسلىشىپ ھارمايدۇ ئىشلەپ ھەم سۇپەتلىك ھەمدە تېز،
بەيگىدە ئالغا ئۇزۇشكە ھەممە ئادەم ئىنتىزار.

يەلپۇنەر قىردا قىزىلبايراق چېچىپ مېھنەتكە نۇر،
تارقىتىپ تۇرغان ئوغۇت-قىغ خۇددى بىر تاغدىنمۇ زور،
كەڭ دالا — داستان، تىراكتۇر ئىزلىرى گوياكى قۇر،
باشقۇرۇپ سىيالكىنى بارغان چىرايلاردا غۇرۇر،
بۇ مەھەل پۇرسەتنى قولدىن بەرگىلى كىممۇ چىدار؟!

ھەر ئېتىز گوياكى سەھنە، شوخ جاراڭلار ناخشا-كۈي،
كوپچىلىكتە زور ئىشەنچە، ياخشى تەدبىر-ياخشى ئوي،
قىلچە شەك يوق، مول ھوسۇلنى تارتقۇزۇپ خاماندا بوي،

ئۈستىگە كىيدى يېشىل كىمخاپ پايانسىز ۋادىلەر،
توق ھاياتنىڭ مەنبەي ئاشلىق ـ گوھەرنىڭ كانلىرى،
ئېچىلىپ باغدا چېچەكلەر، قىردا غۇنچە ـ لالىلەر،
خۇشپۇراقلارغا تولۇپ تاشتى تامام ھەر يانلىرى،
سەير ئېتىپ، مىڭ كوز تېپىپ باقسام ئاڭا چىقماس خۇمار.

قىلدى كۈن ئىللىق تەبەسسۇم يەر ـ زېمىنگە زوقلىنىپ،
كۆلدى ئاپپاق چاچ ئېگىز تاغلارمۇ ھەم خۇرسەنت بولۇپ،
ئاقتى دەريايۇ ئېرىقلەر ئابى زەمزەمگە تولۇپ،
خوشلۇغىنى سىغدۇرالماي مەدھىيە ـ كۈيلەر ئوقۇپ،
بەھرىدىن ھەردەم باھارنىڭ جان ھوزۇر ـ راھەت تاپار.

يالتىرار ئەينەككە ئوخشاش سۈپ ـ سۈزۈك زۇمرەت ساما،
قويندا ئاغامچا قاقىرلار ئۇچۇپ تاشلار سادا،
غۇقىراپ تويماس سويۇپ يۈزلەرنى ساپ مەر ـ مەر ھاۋا،
بەھرىلە ئوتلۇق يۈرەكلەرگە بولۇپ دورا ـ داۋا،
قارشى ئالغاندەك باھارنى ھەممە ياق شاۋقۇن سالار.

باشىغا جالا تاقاشقان دەل ـ دەرەختە يايرىشىپ،
ناخشىچى قۇشلار تىنىم تاپماس چۇرۇقلاپ سايرىشىپ،
ئوتلىشار ئوتلاقلىدا، تاغلاردا ئاۋۇپ، ئاينىشىپ،
يىلقىلار سەمرىپ تولۇمدەك يۇمران ئوتلار چاينىشىپ،
بۇ مەئىشەتلىك ھاياتقا گۈلباھار بەركەت قاتار.

نەدە دەيسەن بۇ باياشاتلىق،
باي قامچىسى ئوينايتتى باشتا.
تۇگمەن چورۇپ لەغمەن يەيتتى باي،
كوزىمىزدىن ئاققان قان ـ ياشتا.

لامپا تۇگۇل، يېقىلماس ئىدى
ئويىمىزگە كۈنلەپ جىن چىراق.
ئوت ساقلايتتۇق تېزەك كويدۇرۇپ،
يەتمىگەچكە قۇربىمىز بىراق.

سىڭنىڭ داداڭ دوك بولۇپ كەتكەن
مازنى قاتتىق سۈركەپ تاختىدا...
ئۇنۇتماسلىق كېرەك شۇ ئېغىر
كۈنلەرنى بۇ شاتلىق ۋاقتىدا.»

خىجىل بولدۇم دىگەن گېپىمگە،
كوردۇم ئاڭدا خېلى چالامنى.
بىلىپ يەتتىم بەختىم قەدرىنى،
ئۇستاز بىلىپ ئىشچان ئانامنى.

1963 ـ يىل.

شاد ـ خوراملىقتا كوڭۇللۇك، قانغۇدەك ئۇيناشقا توي
پەسلى كوكلەم پەيزىدىن ئابدۇرېھىم ئىلھام ئالار!

1963 ـ يىل.

بىر تال سەرەڭگە

چۇشۇپ كەتتى بىر تال سەرەڭگە،
ياندۇرغاندا لامپىنى ئانا.
ئېلىپ يەردىن ئاتايىن ئۇنى،
سېلىپ قويدى قېپىغا يانا.

ئەجەپلىنىپ دىدىم بۇ هالغا:
"بوپكەتتىڭىز نىمانچە پىششىق؟"
مېهرىۋانلىق ئىلكىدە شۇ دەم
ئانام ماڭا تىكىلىپ ئىسسىق

دىدى: "ئوغلۇم ماقال بار بىزدە ـــ
'ئوتمۇشۇڭنى چىقارما ئەستىن'
سەن بىلمەيسەن، ئۇ چاغ ئادەملىك ـــ
ئېتىۋارسىز تووەنتى خەستىن.

جياۋ يۈيلۇغا

دەۋرىمىز ئالتۇن دەۋردۇر موجىزە-خىسلەتكە باي،
تۇغدى، تۇغماقتا يېڭى باتۇرلىنى كوپلەپ-تالاي،
جياۋ يۈيلۇ ئالغان شۇلار قاتارىدىن مەرتلىكتە جاي،
كوممۇنىستىك خىسلىتى چاچماقتا نۇرلار توختىماي،
قەلبىمىزدە، غەلبىمىزدە تائەبەت ئۇ پارلىغاي!

*

ئاغدۇرۇلغان بولسىمۇ لەنكاۋدا "3 تاغ" تەكتىدىن،
ساقلىنىپ قۇرغاق، بوران، قۇم، زەي، بۇ يەردە ئەسلىدىن،
قانچە مۇنبەت يەر-ئېكىننى ئەتتى نابۇت قەھرىدىن،
قىلدى مەھرۇم ھەر يىلى ئەلنى ئۇنۇمدىن-ئەجرىدىن،
قىلدى تارىختىن بېرى دۇشمەنلىگىنى تاشلىماي.

جياۋ يۈيلۇ كەلدى بۇ يەرگە پارتىيە مېھرىن ئېلىپ،
ئىنقىلاۋىي روھ، جاسارەتتە يۈرەك قەلبى يېنىپ،
خەلق ئۈچۈن، لەنكاۋ ئۈچۈن ئىشلەشنى چىن مەقسەت قىلىپ،
ھەم بۇنى ئالى مۇكاپات، شان-شەرەپ بەختى بىلىپ،
تىنچ-قۇلاي، ئۇبدان شارائىتتا تۇرۇشنى خالىماي!

ئېتىز

دەۋرىمىزنىڭ نۇرلىرىدا ياشنىغان بوستان ئېتىز،
ئىشقى-مېھرىڭ ئوت يۈرەكلەر قەلبىدە گۈلخان ئېتىز.

تۇپرىغىڭ مۇنبەت-ئۇنۇملۇك، قىممىتى ئالتۇنچىدۇر،
شات-خورام قايناق ھاياتقا نىمتىڭ كۆچ-قان، ئېتىز.

ئىشلىشەر سەندە يىگىت-قىزلار داۋام مەردانەۋار،
مەرتنى-ئىلغارنى سىناشقا ئىمتىھان مەيدان، ئېتىز.

ئەڭ كۆڭۈللۈك چاغلىرى سەندە بۈگۈن ئىشچانلىنىڭ،
ئېتىگىڭ شادىيانە ناخشا، تەرىپىڭ داستان ئېتىز.

تەۋرىسە مايسىلىرىڭ، گويا دېڭىزنى ئەسلىتەر،
ھەر يىلى ياز-كۈزدە قەددىڭ تاغ سۈپەت خامان ئېتىز.

ئۆتمەن ئالتۇنغا ئوخشاش تاۋلىنىپ قوينىڭدا مەن،
كۆي تۈزەي، ئىلھاملىرىغا سەن غەزىنە-كان ئېتىز.

1963-يىل.

ئۇلمىدى ئۇ، تاكى مەڭگۇ بىز بىلەن بىللە ئۇتەر،
بۇ ۋەتەننىڭ ھەر يېرىدە روھى چاقناپ نۇر سېپەر،
بىزگە ئۇ ھەرجەڭ ـ كۇرەشتە مىسلىسىز ئىلھام بېرەر،
قۇچىمىز غالىپ تۇغىنى كوتىرىپ شانلىق زەپەر،
ئىز باسارىدىن بولۇپ بىز زادى ئۇگمەي ـ ئاينىماي.

1965 ـ يىل.

غالىپ قوشۇن

(مۇخەممەس)

دەۋرىمىزنىڭ قەھرىمانى، قۇدرىتى غالىپ قوشۇن،
ئېلىمىزنىڭ تەگدىشى يوق قۇۋۋىتى غالىپ قوشۇن،
خەلقىمىزنىڭ ھەركۇرەشتە شوھرىتى غالىپ قوشۇن،
بارچە پاك ئىنسان ئىشەنچى، ھورمىتى غالىپ قوشۇن،
ھور ھاياتىنىڭ قالقىنى ھەم تۇۋرىگى، غالىپ قوشۇن.

سەن بىلەن تارقاپ جاھالەتنىڭ ـ زۇلۇمنىڭ چاڭلىرى،
ئاتتى نۇرلۇق ھور ھاياتىنىڭ مەڭگۇ تۇنىسىز تاڭلىرى،
چومدى شاتلىققا ۋەتەننىڭ يېزا ـ شەھەر، خاڭلىرى،
يايرىدى خەلقىم پاراۋان، تاپتى راھەت جانلىرى،
بۇ سېنىڭ توككەن قېنىڭنىڭ قىممىتى، غالىپ قوشۇن.

ئوقۇدى نۇرلۇق كىتاپلارنى جىمىدىن، كۈنۈ-تۈن،
بىلدى لەنكاۋغا ئاتالغاندەك ئۇنىڭ سوزى پۈتۈن،
تاپتى چارە، تاپتى تەدبىر، كەتتى پىكرىدىن تۇگۈن،
جەڭگە ئاتلاندى قىزىق غەيرەت بىلەن ئۇ خەلق ئۈچۈن،
دەپ "ئولۇپ كەتسەممۇ ھەرگىز مەندە ئارمان قالمىغاي".

ئۇ كىزىپ لەنكاۋ يىرىنى بىلدى ئەھۋالنى تولۇق،
ئويلىدى: بۇ كەڭ ئىپتىزلار بولغۇسى مۇنبەت، بولۇق،
پارتىيە باركى خەلقىنىڭ قۇدرىتى چەكسىز، ئۇلۇغ،
بىز ئۈچۈن ھىچگەپ ئەمەس بۇ قاتمۇ-قات ئاپەت، توسۇق،
كەتكۈسى جەزمەن بۇ يەردىن كەمبەغەل ئاقلىق چىراي!

ئاقىۋەت ئاپەتلىنىڭ مەنبەلىرىنى تاپتى ئۇ،
چەكلىدى قۇمنى، بورانىنى، شورغا زەيكەش چاپتى ئۇ،
يەڭدى ھەم قۇرغاقلىنى، لەنكاۋغا كوكلەم ياپتى ئۇ،
بولسىمۇ قاتتىق كىسەل زور توھپە ئۇلگە قاتتى ئۇ،
"ئوز كۈچىگە تايىنىش" ئەڭگۈشتىرىنى تاشلىماي.

بولدى كەڭ ۋەيرانە يەرلەر مول ھوسۇلنىڭ غەزنىسى،
قىلدى بۇلبۇللارنى شەيدا باغلىنىڭكى جىلۋىسى،
يەر-جاھان تاڭ قالغۇدەك بۇ ئوزگىرىشنىڭ ھەممىسى —
پارتىيە رەھبەرلىگىنىڭ ئەلدىكى بىر غەلبىسى،
ئىنقىلاۋىي روھ كۈچىگە ھىچنىمە تەڭ بولمىغاي!

ھەم يەنە سەن ئىنژىنىر، ئالىم، ۋە دوختۇر، يازغۇچى،
خۇددى بىر چەكسىز دېڭىزدەك ئەقلى-زېھنىڭنىڭ كۆچى،
ئىشلىرىڭ يوقتۇر قىلالماس، سەن ئاسانلىق تاپقۇچى،
قوللىرىڭدا ھور كېلىچەك-كەلگۈسىنىڭ ئاچقۇچى،
ئۇس يەنە، كۈيلەي سېنى ھەر نوۋىتى، غالىپ قوشۇن!

1965 - يىل.

قادىر ھېزىم ھەققىدە مەرسىيە

خىسلىتى، روھى ئۇلۇغ ، ئالىجاناپ قادىر ھېزىم،
ئۆتتى تەيشەنــدەك قەدىرلىك چىن ياشاپ قادىر ھېزىم.

قەھرىمانلىق بابىدا نامى ئەجەپ مەشھۇر ئۇنىڭ،
ئىپتىخار قوزغايدۇ ھەردىلغا ياراپ، قادىر ھېزىم.

دەۋرىمىزدىن تاپتى ئۇ شۇنداق ئىناۋەت-ئابروي،
ئۈمىدىنى شانۇ-زەپەرلەرگە ئوراپ، قادىر ھېزىم.

قىبلىنامە قىلدى ھەرچاغ داھىلار تەلىمىنى،
چىن ياشاشقا بۇ بىلەن تاپتى جاۋاپ، قادىر ھېزىم.

سەن بۇگۈن ئەلگە يەنە زور توھپىلەر قاتماقتىسەن،
بەختىمىز بوستانىنى ئەجرىڭدە ياشناتماقتىسەن،
قەھرىمانلىق ناخشىسىن ھەر سەپتە ياڭراتماقتىسەن،
قەلبىمىز دەرياسىدا ھورمەت بولۇپ ئاقماقتىسەن،
خۇددى كوكلەم يامغۇرىدەك شەپقىتى، غالىپ قوشۇن.

ساقلىدىڭ سەن بەختىمىزنى ياۋ-رەقىپنىڭ ۋەھىمىدىن،
چېگرىدا پوستا تۇرۇپ قورقماي مۇشەققەت قەھرىدىن،
چۈنكى سەن چەكسىز قۇۋۋەت ئالغان ۋەتەننىڭ مېھرىدىن،
بەختىمىز ئۇتمەكتە تويدەك خىزمىتىڭنىڭ بەھرىدىن،
سەن بۇ مەزمۇندا ھاياتنىڭ لەززىتى، غالىپ قوشۇن.

ئىشچى سەن زاۋۇتقا بارساڭ گاڭ-پولات تاۋلايدىغان،
كانغا كەلسەڭ زەربىدار سەن زادىلا ھارمايدىغان،
سېخىقا كىرسەڭ رەخت توقۇيسەن ھەر كىشى داڭلايدىغان،
ئۇستا شوپۇر سەن سەپەردە بىخەتەر قاتنايدىغان،
توگمەس بايلىق-غەزىنە مېھنىتى، غالىپ قوشۇن.

يېزىغا بارساڭ ئەگەر باتۇر دىخان نامىڭ سېنىڭ،
گۈل يېزا، كەڭرى ئېتىز سويگەن گۈزەل جايىڭ سېنىڭ،
ئىشتا ھەم تۇرمۇشتا دائىم ئاما ھەمرايىڭ سېنىڭ،
ئىشلىسەڭ بىللە كۆچەپ راھەتلىنەر جانىڭ سېنىڭ،
سەندە كۈچلۈك ئىشچى، دىخان ئادىتى، غالىپ قوشۇن.

كوتىرىپ غالىپ تۇغىنى باشلىدۇق قۇتلۇق سەپەر،
بىز بىلەن ئورلەر گۈزەل مەنزىل قاراپ، قادىر ھېزىم.

1966 – يىل.

سولدا

ئىشقا چۇشتى بىر جۇپ قىز-يىگىت،
بىر بىرىگە ياندىش سول ئېلىپ.
بەسلىشىشتى ئۇلار ئوزئارا،
چىقماق ئۇچۇن ئورۇشتا يېڭىپ.

مۇسابىقە قىزىدى راسا،
تونۇر تەپتى يانغان ئېتىزدا.
ئىككى ياشنىڭ ئۇرغۇپ غەيرىتى،
جۇش ئۇردى بۇ ئالتۇن دېڭىزدا.

ماھىرلارنىڭ چېكىلىرىدە
چاقنىدى تەر-زۇمرەت يالتىراپ.
شەمشەر ئوغاق پولات قوللاردا
ئويناپ كەتتى ئالغا ئالدىراپ.

قەھرىمانلاردىن ئۈگەندى ئىشتىياق-ئىخلاس بىلەن،
باستى كۆندە ئالغا خۇددى بوپ كاراپ، قادىر ھېزىم.

بارلىغىنى قىلدى تەقدىم ئەل-ۋەتەن مەنپەئەتىگە،
خەلق ئۈچۈن ئىشلەشنى چىن بۇرچى ساناپ، قادىر ھېزىم.

نەگە بارسا قىلدى ياخشى ئىشلىنى ئىزدەپ تېپىپ،
يەڭدى بۇ يولدا جاپالارنى چىداپ، قادىر ھېزىم.

بولدى شۇنچە ئاددى-ساددا ھەمدە كەمتەر-خۇش پېئىل،
توكتى مېھرىن كۆڭگە ئوخشاش يالتىراپ، قادىر ھېزىم.

ئوچ كورۇپ يىركەندى دۇشمەن ھەم رەزىللىككە ھامان،
ۋە ئۇنى كورگەن زامان قىلدى خاراپ، قادىر ھېزىم.

ئېلىشىپ دولقۇن بىلەن قۇتقازدى ياش ئوسمۇرلىنى،
قاچمىدى خەۋپتىن ئەزىز جاننى ئاياپ، قادىر ھېزىم.

ياخشى ئەخلاق-ياخشى خىسلەتلەرنى ئۇلغايتتى راسا،
ئاممىنى تەربىيىلىدى دەۋرانغا باپ، قادىر ھېزىم.

بىراق ئۇڭۇپ كەتتى قىز رەڭگى،
كوزگە چۈشكەچ يارىنىڭ قولى.

ئىچىنىش ۋە خىجىللىقتا ئۇ:
"بىلمەپتىمەن، — دىدى، — ھالىڭنى
بىلگەن بولسام، ئالدىراتماستىم —
سەندەك گۈزەل جان ئىسارىمنى."

"يىمە پۇشمان، — ئىيتتى قىزغا ئەر، —
كۈرەش قىلسا توكىلەر قان - تەر.
يېتەلمەيتتىم ساڭا ئەسلاكى،
كويۇنمىسەڭ سولۇمدا ئەگەر."

دىيىلدى جىق سويگۈ سوزلىرى،
بولۇۋاتقان مۇسابىقىدە.
ئەۋج ئالدى بارغانسىرى ئىش،
غەيرەت تېشىپ ئامراق قەلبىدە.

ئوردى ئۇلار ئومىنى ئۇزاق،
يىغەلمىدى بىر بىرلىرىنى.
باغلىغاچقا شەرەپلىك ئەمگەك
تا مەڭگۈگە چىن دىللىرىنى.

1966 - يىل.

ناكا قىلدى ئوغاق يىگىتنىڭ
بارمىغىنى ئۇشتۇمتۇت شىلىپ.
ئوتۇپ كەتتى ئالدىغا قىزچاق،
بولغىچە ئەر زەخمىنى تېڭىپ.

ئارتقا بېقىپ ۋاپا بىلەن قىز
دېدى: "چاپسان يېتىشكىن ماڭا!"
جاۋاپ كەلدى ئارقىدىن: "ئوتۇپ،
تېخى ياردەم قىلىمەن ساڭا."

چېلىنغاندەك ئالتۇن قوڭغۇراق
كۈلكە ئىچرە دېدى قىز: "ياخشى...!"
مەۋج ئۇردى بۇ بىلەن يىگىت —
قەلبىدىكى سۆيگۈ ئۇركىشى.

ئۇرۇۋېتىپ، ئەرنى ئۇزىگە —
يەتكۈزمەكنى قىز قىلدى خىيال.
بۇنىڭ ئۇچۇن كەگرى سولىنى
ئەرتەرەپكە كېڭەيتتى دەرھال.

چەبدەس ئوروپ يېتىشتى يىگىت،
(ياردەمدىن تارىيىپ سولى).

قوْيۇپ ئاڭا مۇھەببىتىمنى
سۇنۇپ ئۆتەي ئەلگە ھامانە.

4

گۈلگە كوكلەم بولمىسا، گۈل ھوسنىگە تولماس ئىدى،
شاخىغا سايراش ئۈچۈن بۇلبۇل كېلىپ قونماس ئىدى.
بولمىسا دەۋرىم-زامانەم قەھرىمان خىسلەتكە باي،
مەندىمۇ بۇنچە ھاياجان ئىپتىخار بولماس ئىدى.

5

ئەي بۇرادەر، ياخشىلىق كۆتمە ياماندىن ھەرقاچان،
بەرگىنى بار نەدىمۇ بال نەشتىرى بىرلە چايان؟
ياخشىلىق كۆتمەك ياماندىن، بىلكى بۇ ئوخشار گويا —
يىپ ئېشىپ قۇمدا، پىچىپ سايەنى تىككەندەك چاپان.

6

ئىززەت ئىزدەشتىن بۇرۇن قىل ئۆزگىگە ئىززەتنى سەن،
ياخشىلىق كۆتسەڭ، بۇرۇن كورسەت ۋاپا-خىزمەتنى سەن.
ئالغىلى قانداقمۇ بولسۇن يەرگە دان چاچماي ھوسۇل؟!
باقمىسا گەر ئەل ساڭا، كىبرەڭگە قىل نەپرەتنى سەن.

رۇبائىلار ۋە پارچىلار

1

يىلـدىن ئەمەس ياشـلىق، قىرـلىق،
بۇڭا پەقەت ئۆزەڭ سەۋەپكار.
قىرىيسەڭكى ياپ-ياش تۇرۇپمۇ،
گەر بولمىساڭ يىلغا تەلەپكار.

2

ۋاقىت ئۆمۈر، ۋاقىت غەزىنە،
ئىچمىش ئۈچۈن ئۇنى ئالدىرا!
توھپەڭ بىلەن مىڭ-مىڭ يىللارنىڭ
يادىدا قال، كۈندەك يالترا!

3

قەلبىم خۇددى قىپ-قىزىل لالە،
قىلاي ئۇنى ياقۇت پىيالە.

10

قىلمىدىڭ ماختانغىدەك ئىش، زادى مەغرۇرلانمىغىن،
ئاز ـ تولا توھپەڭ ـ نەتىجەڭدىن قانائەت تاپمىغىن،
ئىنقىلاپ قۇربانلىرى سەنچۇن جىھىندىن كەچتىغۇ؟
بول خىجىل، غەيرەتكە تول، ئىرلە پەلەككە، ھارمىغىن!

11

زەر بىلەن مىس قىممىتى ئەما ئۇچۇن پەرقسىز ئىرۇر،
ئەيلىسە بۇلبۇل ناۋا زاغلىق قىلىپ قۇزغۇن كۇلۇر.
ئىلغىماس ئەسلا ئىشەك چالسا قۇلاغىغا راۋاپ،
قىلما نادانغا ئىسىل سوز، قىل ئۇنى دەنا بىلۇر.

12

سوھبىتى ناجىنسلارنىڭ خۇددى خالاجاي سىمان،
ئۇندا تۇرساڭ بىر مەھەل بەدبۇيغا بۇرنۇڭ ماسلىشار.
ئۇلپىتى قىلما ئۇلارنى سەن ئوزەڭگە ھەرقاچان،
كىم نىجاسەتنى تۇتۇپ يۇرسە ئۇنىڭدىن ئەل قاچار.

7

ياخشىنىڭ قەدرىنى بىلمەي ياخشىدىن قاچقان گوْيا،
دۇشمىنىنى دوست توْتوْپ، ئىچ باغرىنى ئاچقان گوْيا.
ئاچ كىشىدىن نان تاما قىلغان كوْچوْكتەك تەلموْروْپ،
دۇشمىنىنىڭ كوزىگە شەپقەت تىلەپ باققان گوْيا.

8

ساختىپەزلەرنىڭ ئەزەلدىن كوزلىرى ئاچ، كوڭلى پەس،
نەپسى ئاژناپلىق بىلەن قاتتىق تاقىلدار ھەرنەپەس.
نەپسىنى پايدا، ھوقوْقتا قاندوْروْپ ئوتمەك ئوْچوْن،
ئىشلىتەر بولگوْنچىلىك ھەم ھىلە-مىكرى، سوْيىقەست.

9

قوْياش ھەركوْن پەلەك ئوْزرە كوْلوْپ پارلاپ قىلار جەۋلان،
ئوْنى كومگەن كومەچ دەپ ئىيتسا، پوْتكەي قايسىبىر ئىنسان.
ھەقىقەت شوْ قوْياش يەڭلىغ، ئىشەن، مەيلى ئىشەنمەۋە،
شەپەرەڭ قاغىشىدىن يەتمىگەي ئاپتاپقا ھىچ نوْقسان.

16

ۋەتىنىم! ئۆتتى سىنىڭ قوينۇڭدا ئەجدادىم تالاي،
تەر توكۇپ، جان بەخش ئېتىپ، بوپ قەھرىمان خىسلەتكە باي.
قالدۇرۇپ كەتتى ئۇلار سەن جانۇ-جانىمنى ماڭا،
بولمىسام ھەغدا ساڭا، سەندەك ۋەتەن نەدىن تاپاي؟!

17

ۋەتىنىم! ئەي غەمگۇزارىم، چىن ۋاپادارىم—ئانام،
ئاق سۈتۈڭ-شەپقەتلىرىڭنى سەن ماڭا بەردىڭ داۋام.
ئۇ مېنىڭ جىسمىمدا ھاسىل قىلدى چەكسىز كۈچ-قۇۋۋەت،
بوپ كېتەيكى تۇز كورۇڭ، ئەجرىڭنى گەر ياندۇرمىسام.

18

ئەل-ۋەتەننى سويمىگەندىن بەلكى ئولگەن ياخشىراق،
يەرگە خائىن مۇردىسىدىن تاپنى كومگەن ياخشىراق.
ياۋغا باش ئەككەن نىجىسنىڭ باققىچە ئەنگارىغا
سەسكىنىشسىز ئىت-ئېشەك ھايۋاننى كورگەن ياخشىراق.

13

گۈل دىدى بۇلبۇلغا: "سەن تۇتقۇن قىلىندىڭ نە ئۈچۈن؟"
ئېيتتى بۇلبۇل: "بىرنەپەس چەككەن ئىدىم ئىشقىڭدا ئۈن.
سايرىشىم بولغاچ يېقىملىق، ھەم سىياقىم جەلىبلىك،
ئورنىغا باغنىڭ قەپەس بولماقتا جايىم كۈنۈ-تۈن."

14

ۋەتىنىم! چىمدىم توپاڭمۇ گوھىرى كاندەك ئەزىز،
ھەر يۇتۇم زۇمرەت سۈيۈڭ ئابى-ناۋات، قاندەك ئەزىز.
مىڭ گۈلىستان ھوسنى بار ھەر ياپرىقىڭنىڭ چېھرىدە،
دەشتلىرىڭنىڭ قامغىقىمۇ لالە رەيھاندەك ئەزىز.

15

ۋەتىنىم! سەندە ياشاپ ئۆتمەك بەخت، خوشلۇق ماڭا،
يەتتە ئىقلىمدا كوڭۇللۈك سەنچىلىك جاي يوق ماڭا.
سەندە ئۆتكەن ھەر مىنۇت، ھەر سائىتىمنىڭ بەركىتى
مىڭ ئەسىرنىڭ راھىتىدىن-بەختىدىن ئارتۇق ماڭا.

ئاخشىمى

(غەزەل)

مەن سېنى كۆتتۇم ئۆزاق باغىڭدا يەككە، ئاخشىمى،
بولدى ھەمرا ئاي ماڭا ئۆرلەپ پەلەككە ئاخشىمى.

ئايغا باقتىم، ئارزىيىڭ بولدى ئايان چېھرىدە،
ئوخشمايتتى ئۇ پەقەت سەندىن بولەككە، ئاخشىمى.

سەن تۇيۇلدۇڭ خۇددى ئايغا ئايلىنىپ كەتكەن كەبى،
ئۇشبۇ ھال سالدى مېنى تەشۋىشكە ـ دەرتكە ئاخشىمى.

بىر ۋاقىتلاردىن كېيىن پاتتى بۇلۇت باغرىغا ئاي،
قالمىدى سەندىن ئۈمىت كوڭلۇمدە چەككە ئاخشىمى.

نائىلاج يانماق بولۇپ تۇرغان ئىدىم، كەلدىڭ، دىدىم:
چىقمىغىل بۇندىن كېيىن ھەرگىزمۇ كوككە، ئاخشىمى.

گۈل سۇرۇختەك ئېچىلىپ قىلدىڭ تەبەسسۇم ئەي پەرى!
"چىن قوبۇل بولدۇم" دىگەندەك بۇ تىلەككە ئاخشىمى.

19

جەڭگە چۈشسەم ۋەتىنىم، ئىشقىڭ ماڭا دەرمان بولۇر،
مىسلى روھىي ھالىتىم شىر، قامىتىم ئاسمان بولۇر.
نەپرىتىمنى خۇددى زور تاغدەك ئېغىر بازغان قىلىپ،
زەرپ بىلەن ئۇرسام رەزىل ياۋنى، كۇكۇم-تالقان بولۇر.

20

ئانىسىدىن تانسا كىمكى، ئول يىگىت-ئوغلان ئەمەس،
ۋەتىنىم-تۇققان ئانام، پەرزەندىمەن، يالغان ئەمەس.
تىغ كوتەرسە قايسى ئىبلىس جان ئانامنىڭ ئۈستىگە،
بولىمەن قالقان ئاڭا، مەن ياۋغا يالۋۇرغان ئەمەس.

21

جاھاندا ئوز ئانا يۇرتتىن سويۇملۇك جاي، ۋاپادار يوق،
ئۇنىڭدىن ئورۇسە كىم يۈز، ئۇنىڭدەك چوڭ گۇناھكار يوق.
ۋەتەن ھىجرىنى تارتقاندىن دوزاختا كويگىنىڭ ئەلا،
كىشىنىڭ يۇرتىدا ئوتكەن مۇساپىردىن ئوتەر خار يوق.

1962 — 1977 - يىللار.

باھادىرلىق كەمىرىدە بەلنى باغلاپ،
قۇل ئۇتمەكنى دۇنيادا ئەڭ نومۇس چاغلاپ،
قاتناشتىڭىز مىللى سەپكە قىزغىن قوللاپ،
ئەي رىزىۋانگۈل. سىزنى ھەرگىز ئۇنۇتمايمىز!

جەڭچىلىكتىن شاتلىغىڭىز يەتتى كوككە،
بەستىڭىزگە زەپ ياراشتى مىلتىق، شەپكە،
چىنىقتىڭىز بويۇن ئەگمەي مۇشەققەتكە،
ئەي رىزىۋانگۈل، سىزنى ھەرگىز ئۇنۇتمايمىز!

ۋارىسلىق قىپ نوزۇگۇمنىڭ مەرتلىگىگە،
داغ قوندۇرماي ئەجداتلارنىڭ شوھرىتىگە،
جەڭ قىلدىڭىز قىساس پۈكۈپ دىل قېتىگە،
ئەي رىزىۋانگۈل، سىزنى ھەرگىز ئۇنۇتمايمىز!

ئوق ئۈزدىڭىز جەڭدە خۇددى يامغۇرسىمان،
تاپماي ئۆتتى زەربىڭىزدىن دۈشمەن ئامان.
جەسەتلەردىن قوپاردىڭىز مىسلى داۋان،
ئەي رىزىۋانگۈل، سىزنى ھەرگىز ئۇنۇتمايمىز!

توھپىڭىزدىن بولدى خەلقىم شۇنچە خوشال،
تەبرىكلىدى كوكسىڭىزگە تاقاپ مېدال.

سورىغىنىمدا ۋاقتىدا چىقماسلىقىڭنىڭ بائىسىن،
"ئايمۇ مەندەكقۇ" دىدىڭ، ياقتىڭ يۈرەككە، ئاخشىمى.

مەن سېنى ئايدىڭ ئەمەس، ئاي چىقمىغان تۈندە كۈتەي،
قىل ئىگە ۋەسلىڭ ئىلە دولەت ـ مۇلۇككە، ئاخشىمى.

1967 ـ يىل.

ئەي رىزىۋانگۈل، سىزنى ھەرگىز ئۇنۇتمايمىز!

ئەزىز ئانا ۋەتىنىمنىڭ غەمگۈزارى،
نۇرلۇق تاڭنىڭ ساپ ۋىجدانلىق پىداكارى،
ئەل ـ مىللەتنىڭ شان ـ شەرىپى، ئىپتىخارى،
ئەي رىزىۋانگۈل، سىزنى ھەرگىز ئۇنۇتمايمىز!

قارا زۇلمەت بۇ ۋەتەننى قاپلىغاندا،
زۇلۇم چېكىپ خەلقىم قاڭغىر قاخشىغاندا،
ئەركىنلىككە تەلپۈندىڭىز تىيانشاندا،
ئەي رىزىۋانگۈل، سىزنى ھەرگىز ئۇنۇتمايمىز!

هاراق دىگەن چىرىتەركەن ئىنسانىنى،
يوقىتاركەن نومۇس، ئەخلاق، ۋىجدانىنى،
هاراق قۇيغان پىيالىگە پۇشمانىنى
ئالاي، بولدى، ئەسلا هاراق ئىچمەيمەن!

* * *

مەن ئەسلىدە كەيىپلىك ئىشنى بىلمەيتتىم،
كەيپ قىلغاننى ھەمدە ئوبدان كورمەيتتىم،
ھەتتا مەس ـ پەس دىگەن بىلەن يۈرمەيتتىم،
كورمەس ئىدىم ئىچىملىكنى راۋا مەن.

بىرىپ قالدىم بىركۈنى بىر ئورۇنغا،
هاراقكەشلەر تىپىشقان بىر سورۇنغا،
ئىچىشلەر داۋام قىلدى ئۇزۇنغا،
قۇيدى ماڭا، "مەن ئىچمەيتتىم" دىدىممەن.

ئۇلار سەۋەپ ـ ئۇزرەمگە يول قويمىدى،
"خوشە ـ خوش!" — دەپ ئىچىشمگە زورلىدى،
كوپ تەخەشلىك قىلاي دىسەم بولمىدى،
كوتىرىشكە ئۇنى مەجبۇر بولدۇممەن.

شۇندىن بۇيان ئۇلار ماڭا يىپىشتى،
قاتارىغا قىتىپ ئۇلپەت ئىتىشتى،

ئالدى ئىلهام، ئۇلگە سىزدىن ھەر قىز ـ ئايال،
ئەي رىزىۋانگۇل، سىزنى ھەرگىز ئۇنۇتمايمىز!

ئارزۇيىڭىز ھەل بوپ ئاخىر تاغلار كۆلدى،
ۋەتەن قوينى سائادەتلىك نۇرغا چۆمدى.
قېنىڭىزدىن مەڭگۈ سولماس گۈللەر ئۈندى،
ئەي رىزىۋانگۇل، سىزنى ھەرگىز ئۇنۇتمايمىز!

كەتسىڭىزمۇ ئالەمدىن ئەي شانلىق قۇربان،
ئوبرازىڭىز قەلبىمىزدە ياشار ھامان!
قانداق چىدار ئۇنۇتۇشقا سىزنى ۋىجدان؟!
ئەي رىزىۋانگۇل، سىزنى ھەرگىز ئۇنۇتمايمىز!

1968 ـ يىل.

ھاراقكەشنىڭ شىكايىتى

(ساتىرا)

ھاراق ـ مەيگە مەندەك ئامراق بولغان يوق،
ئەييۇھەنناس! ئەمدى ھاراق ئىچمەيمەن.
ھاراق ئىچىپ مەندەك رەسۋا بولغان يوق،
ئۇنى ئىچكەن يەرگە مەڭگۈ كىرمەيمەن.

ئاجايىپتى "تەڭشەلگەن"دە تەلەتىم،
گاھى يىغلاپ، گاھ قاقاقلاپ كۈلەتتىم،
ئايال كورسەم جاننى گويا بىرەتتىم،
مەجنۇنلارچە ئوز ئوزەمنى ئۇنتۇپمەن.

تاياقمۇ ھەم يىدىم خەخقە چىقىلىپ،
يىتىپ قالدىم ئازگال-لايغا مىلىنىپ،
ئەپمۇ كەتتى يىقىنلىرىم ئىچىنىپ،
ئادەم تۇرۇپ ئىت كۈننى كوردۇممەن.

ئىچىپ يىتىپ قوپسام ھالىم چاتاقتى،
بىشىم ئىسىك مسالى خام قاپاقتى،
مىجەز-تاۋىم خۇددى سولاش شاپاقتى،
بۇنداق چاغدا يالغان كىسەل ئىدىم مەن.

تەربىيە قىپ كىمكى ماڭا قىلسا گەپ،
بولار ئىدىم شۇ زامانلا دەرغەزەپ،
ئۇرىشاتتىم لۇكچەكلەرچە گوكىرەپ،
ھىچكىشىنى چىۋىقىمغا ئىلماي، مەن.

گەپدانلىقتا كاپىلدايتتىم-ھارمايتتىم،
مەن-مەن دىگەن گەپدانلاردىن قالمايتتىم،

ئۇچشمەكچى بولسا مېنى تېپىشتى،
ساق بېشىمغا بىر ئاغرىقنى تاپتىم مەن.

بېرىلدىممەن ئۇچىملىككە قىزىقىپ،
يادىم كەلسە كەتتىم ئۇشتىن ئېزىقىپ،
ھوزۇرلاندىم ئۇنى ئۇچىپ مەززە قىپ،
ئۇسىز ئۆتكەن كۈننى ئازاپ بىلدىممەن.

يارانلارنى ھەركۈنلۈگى يوقلۇدۇم،
پۇللا تاپسام سورۇنلاردا ئوتلۇدۇم،
ئۇچشكەندە بىر جىڭغىمۇ تويمۇدۇم،
ھەرجەھەتتىن ئەھۋالىمغا باقمايىمەن.

توت سەر ئۇچسەم بولار ئىدىم بەش سەر مەس،
ئۇچكىنىمدە قالماس ئىدى تۈزۈك ئەس،
قىلىقلىرىم ئىدى مېنىڭ شۇنچە پەس،
بۇنىڭ بىلەن ئابرويۇمنى توكتۇممەن.

ئېشەك سىيسە بىلىنەتتى دەريادەك،
ئوتەر ئىدىم ئايلىنىپ كور ـ ئەمادەك،
ماڭار ئىدىم دەلدۇگۇنۇپ لەقۋادەك،
كوپ كۆلكىلەر ـ زاڭلىقلارغا قالدىمەن.

باهار پەسلى، ۋاقت ئدى ئەتىگەن،
قۇياش پارلاپ نەيزە بويى ئورلىگەن،
سرتقا چىقتىم، ياندا يوقتى پۇل دىگەن،
بولدۇم هاراق ئوتلاشقا زەپ خۇمارمەن.

"ئش بولمىدى" — دىدىم، چاپتىم ئوتىنىگە،
يىلىندىم، كوپ يالۋۇردىم مەن كوپلىگە،
ئەسقاتمىدى قەرزىم بولغاچ سىنتىگە،
تېخى ئايغا ئون بەش بولماي تۇرۇپ مەن.

چارە بولماي ماڭا غەملەر ئولاشتى،
ئالا-چەكمەن بولدى كوزۇم تولاشتى،
ئزىكلىشىپ كەيپىياتىم سولاشتى،
كوردۇم قانچە كالپۇكۇمنى يالاپ مەن.

كونمەي نەپسىم تەسەللىگە "چاپ"! دەيتتى،
"هەرنە قىلساڭ بىرەر ئوتلام تاپ" دەيتتى،
"هىچبولمىسا ۋىجدانىڭنى سات" دەيتتى،
قىلالمىدىم پەقەت سەۋرى-تاقەت مەن.

بۇنىڭ بىلەن كەلدىم يامان نىيەتكە،
"قىلىپ بىر رەت، قىلماسمەن" دەپ ئەبەتكە،

ئۆزەمنى زەپ ئاقىل قالتىس چاغلايتتىم،
ئىدىم شۇنچە ھاكاۋۇر ۋە پاخپاق مەن.

ئۇيلار ئىدىم شۇنى دىلدىن قىپ ئارزۇ:
"ئېرىق-ئوستەڭ، دەريادىكى پۈتۈن سۇ—
ئىچىشىمگە ھاراق بولۇپ قالسىچۇ؟!
بىخاراماں ئوتلاپ تولۇق قانسامەن."

تاپقانلىكى پۇلۇم مەيگە كېتەتتى،
پۇل بولمىغاچ ئۇيۇم غۇربەت چېكەتتى،
بۇ-ئەھۋالدا بېشىم قېتىپ ئۆتەتتى،
تاپالمايتتىم بۇڭا ھېچبىر ئىلاج مەن.

سورار ئىدىم ئادەملەردىن تولا قەرز،
قەرزدارلىق ئىدى خۇددى ماڭا پەرز،
بېرەلمىسەم خەقلەر قىلدى ھەتتا ئەرز،
نۇرغۇن قېتىم خىجالەتكە پاتتىم مەن.

ئۆگەنگەن خۇي پۇل بولمىسا كارى يوق،
ھاراق مېنى قىلدۇردى ھەم ئوغۇرلۇق،
ئۇيۇلارمەن سوزلىسەم بۇ توغرۇلۇق،
مەيلى تىڭشاڭ بىر ئىبرەتكار بولاي مەن.

دىسەم يەنە جىق ئىشىم بار كۆلكىلىك،
هاراقكەشكە ئىبرەتلىكتە ئۆلگىلىك،
هەممىسىنى دەپ ئولتۇرماي كوپچىلىك،
ۋاقتىڭلارنى ئارتۇق زايا قىلىپمەن.

هەتتاكى مەن تام بىلەنمۇ مۆڭداشقان،
ئېرىق ئاقسا "كۆلگەن يار" دەپ سىرداشقان،
كوتەك بىلەن چاپان سېلىپ مۆشلاشقان،
دونگىخوتتىن ئوتۇپ كەتكەن ئوبرازمەن.

ئوتكەزسەممۇ شۇنداق ئىشنى بېشىمدىن،
سەسكەنمىدىم يەنە يامان ئىشىمدىن،
بۇنداق بىر ئىش چىقماس پەقەت ئېسىمدىن،
ئاڭلاڭ! بۇنى سىزگە ئېيتىپ بېرەي مەن:

هاراق ئىچىپ كىردىم بىر كەچ ئويۇنغا،
كوزۇم چۈشتى ئىسكەتلىك بىر خوتۇنغا،
كەپ ئولتاردىم يېنىدىكى ئورۇنغا،
مەسلىكىمدىن كىملىكىنى ئۇقماي مەن.

پۇتۇن دىققەت كوزلەر ئىدى ئىكراندا،
ئىدىم ئەمما مەن پەس ئارزۇ-ئارماندا،

ماڭدىم ئاستا ماگىزىن بار تەرەپكە،
قانداقتۇ بىر چونتەك ئىچىن كوزلەپ مەن.

كىرىپ كەڭرى ماگىزىنىنىڭ ئىچىگە،
كوزۇم چۈشتى سولەتلىك بىر كىشىگە،
"جوندەش" ئۇچۇن چۈشتۇم ئۇنىڭ ئىزىگە،
ئەل ئىچىگە قىستاپ ـ سىغداپ كىردىممەن.

يۇرەك پوك ـ پوك شىم يانچۇقتا سالدىم قول،
(قىستاڭچىلىق غەرىزىمگە ئاچتى يول)،
بولۇپتىمەن پۇل بارغۇ دەپ شۇنچە گول،
يانچۇق تېگى يوقلۇغىنى بىلمەي مەن.

تەگدى قولۇم يوتىسىغا سەل ـ پەللا،
رەڭگى ئۇچتى بۇ ئادەمنىڭ دەرھاللا،
كاپ قىسپ تۇتتى ئۇڭ قولۇمنى شۇ ئانلا،
"تۇتۇلدۇڭمۇ؟" دىدى، ئوڭۇپ كەتتىم مەن.

يالۋۇرغانتىم: "ما ھىلىگەر بەچچىنى..."
دىدى، كاچات بىلەن ئۇردى نەچچىنى،
ئولاشتى خەلق، نەپرەتلىدى كوپ مېنى،
يانچۇقچىلىق قىلغىنىمغا تويدۇممەن.

دىدىم كۆلۈپ: نىمە ئانچە قىلىلا؟
بىزنى ئىلماي، كىمنى كوزگە ئىلىلا؟
"ئىشىق" دىگەن شۇنداق ئىكەن، بىلىلا،
ئۆزلىرىنىڭ ۋەسلىگە چىن خۇمارمەن.

ئايال يەنە گەپ قىلمىدى سوزۇمگە،
نومۇسسىزلىق تىرە ياپتىم يۈزۈمگە،
بىر ئىش قىلاي، توختا! دىدىم ئۆزۈمگە،
قولدىن بەرمەي بۇ غەنىمەت پەيتنى مەن.

پۈتۈن دىققەت كوزلەر ئىدى ئىكراندا،
پەقەت مەنلا كويەر ئىدىم ئارماندا،
تۈگىگەنتى شەرمىم مىنىڭ شۇ ئاندا،
بۇ ئايالنى سويۈپ ئالماق بولدۇممەن.

— خىنىم، دىدىم ئاستا نوقۇپ بىقىنلاپ،
باقتى، ماڭا، سويۇۋالدىم يىقىنلاپ،
سويدۇمدە ـ يۇ، دىدى: "تۈفى، يۈزى داپ!!"
چىراغ ياقتى بىرى، ئوسال بولدۇممەن.

نۇردا كوردۇم تاغام قىزى (سىڭلىمنى)،
تىترەك باستى لاغ ـ لاغ ئاۋاق جىسمىمنى،

چېكىپ كوردۇم بۇ ئايالنى شۇ ئاندا،
گەپ-سوزۇمدە بەك مۇلايىملىنىپ مەن.

دېدىم: "خېنىم ئۇزلىرى كىم بولىلا؟
قاي ئورۇندا، قانداق خىزمەت قىلىلا؟
قەيەردىدۇر ئۇچراشقاندەك قىلىلا،
تونالمىدىم ئۇزلىرىنى شۇدەم مەن.

ئايال قىلماي سوئالىمغا سوز-جاۋاپ،
كورۇۋەردى كىنوسىنى تۇز قاراپ،
تۇرالمىدىم بۇ ئەھۋالغا ھىچ چىداپ،
دېدىم ئاستا، ئەس-ھۇشۇمنى ئۇنتۇپمەن:

"خېنىم قويماي بىزنى ئۇنداق ئازاپقا،
ئايلاندۇرماي بۇ يۇرەكنى كاۋاپقا،
ئىلتىپات قىپ ئېغىز ئاچسىلا جاۋاپقا،
ئۇزلىرىدىن سوز ئاڭلاشقا تەييارمەن.

ئايال يېنىك نەپەس ئالدى بىر تىنىپ،
قاراڭغۇدا تونالمىدىم سەپ سېلىپ،
ئويلۇدۇم: گەپ قىلمىغاندۇ تارتىنىپ،
بارغانسېرى بەك بىتاقەت بولدۇممەن.

شۇندىن بۇيان ئىچمىدىم مەي ـ ھاراقنى،
ئىچكەن يەرگە باسمىدىم پۇت ـ ئاياقنى،
قوبۇل قىلىپ ئاشۇ ئاچچىق ساۋاقنى،
ئىچىملىكتىن ئۈزۈل ـ كېسىل قالدىم مەن.

ھاراقكەشلىك بۇزۇپ دىمەك ئىنساننى،
يوقىتاركەن نومۇس، ئەخلاق ـ ۋىجداننى،
ھاراق قۇيغان پىيالىگە پۇشمانــنى
ئالاي، قايتا ھەرگىز ھاراق ئىچمەيــمەن!

*

بۇ ھەجۋىنى ئوقۇغان ئەي ئامۇ ـ خاس،
كوپ ئىچمەڭلار مەينى، مەندىن ئىلتىماس،
ھاراقكەشلىك دەۋرىمىزگە ياراشماس،
يامان ئىشنى كىم تۈزەتسە خۇرسەن مەن.

1970 ـ يىل.

ئىتتىپاق ئەزاسىمەن

بەختىيار، نامى شەرەپلىك ئىتتىپاق ئەزاسىمەن،
بۇ ۋەتەن گۈلزارلىغىنىڭ بىر گۈلى رەناسىمەن.

نىمە بولدۇم دىدىم يىغىپ ئېسىمنى،
كوزۇم ئۇۋۇلاپ ئېيتتىم "نىمە كوردۇممەن؟!"

پۇشايماندا ھاپپالدىم يۇزۇمنى،
نەپرەت بىلەن ئەيىپلىدىم ئوزۇمنى،
رەسۋالىقتا راۋا كوردۇم ئولۇمنى،
گورگە كىرمەي تىرىك تۇرۇپ ئولدۇممەن!!

مېنى كورگەن كوزلەر غەزەپ ياندۇردى،
ئېغىزلار تەڭ يۇزمىڭ لەنەت ياغدۇردى،
دىمەك ھاراق مېنى شۇنداق ئازدۇردى،
شۇ ئورۇندا توڭگۇز ئاتاق ئالدىم مەن.

ھىچ ئۇتمىگەن بولغىدى بۇ ئالەمدە،
ئىنسانلىغىن قىلغان مەندەك دەپسەندە،
شۇنداقمۇ بەك بولامدىغان شەرمەندە!؟
مەي ئىچكەنگە قاراڭ! شۇنداق تويدۇممەن.

تۇكۇرۇلگەن تۇكرۇكلەرنى بېتىمدىن
سۇرتۇپ، قوپۇپ ئورۇن تۇتقان يېرىمدىن،
چىقىپ كەتتىم ئىزا ئوتۇپ جېنىمدىن،
ئويگە قانداق كەلگىنىمنى ئۇقمايمەن.

يار بىلەن

(غەزەل)

سەيرى ئەتتىم باغ ئىچىنى بىركۈنى ئول يار بىلەن،
شەرم-ھايالىق، چىن ۋاپالىق، گۈل مەگىز دىلدار بىلەن.

بولدى كوپ شىرىن تەكەللۇملەر مۇھەببەت توغرۇلۇق،
كۈلدى دىل رەيھانلىرى بۇ سوھبەتۇ-گۈلزار بىلەن.

ئېيتتى يايرىم ئاخىرى: "ھەرگىز بولۇشمايلى جۇدا،
كەتتى ھىجران تۈنلىرى، ئۆتمەيلى بىز خۇمار بىلەن."

مەن دىدىم: "جانان سېنىڭ ئېيتقانلىرىڭ يوللۇق، لېكىن
ئايرىلىشمايلى دىسەڭ، ئەلنى سويەيلى نار① بىلەن."

يار دىدى: "سەن ياخشى كورگەننى كورەي مەن ياخشى ھەم،
تەڭ سۇرەي راھەت، جاپانى سەن دىلىم خۇشتار بىلەن."

---

① نار — ئوت - يالقۇن.

قويندا تەربىيىلىدى گۈگچگىتۇەن ساغلام مېنى،
مەن ئۇنىڭ بىر ئوت يۈرەكلىك جەگچىسى-ئەزاسىمەن.

پارتىيە تەلىمى بەردى ئاڭ ۋە ساپ ۋىجدان ماڭا،
شەپقىتى-بەھرىدە بولدۇم ياشلىنىڭ ئەلاسىمەن.

ئۇ ئۇگەتتى كىم بولۇشنى، كىم ئۇچۇن ئىشلەشنى ھەم،
شۇ بىلەن بولدۇم خەلقىنىڭ ئەڭ يېقىن ئەسراسىمەن.

بارلىغىمنى بەخش ئەتتىم شۇ بۇيۇك مەقسەت ئۇچۇن،
خۇددى جوش ئۇرغان مۇھەببەتىنىڭ بولۇپ دەرياسىمەن.

غەيرىتىم ئۇستۇن، ئىرادەم شۇنچە يۈكسەكتۇر بۇگۇن،
بۇ ۋەتەننى 4 تە گۇللەش قەيسىرى تەشناسىمەن.

كەلتۈرەرمەن بۇ ئەزىز دەۋرىمگە لايىق شان-شەرەپ،
ئەگىشىپ پارتىيىگە بولغاچ كۈرەش شەيداسىمەن.

1976 - يىل.

خۇددى ئاسماندەك ئىگىزكەن قامتى،
يوق ئىكەن كورمەككە ئادەم تاقتى.

باشلىرى گوياكى زور تاغدەك ئىكەن،
ئاغزى بولسا خۇددى كەڭ غاردەك ئىكەن.

كوزلىرىدىن ئوت چاقارىكەن باقسا گەر،
تەۋرىنەركەن ئاچچىغىدا تەپسە يەر.

هەر دەرەخنى ئۇ ئالالاركەن يۇلۇپ،
قۇم قىلالاركەن قۇرام تاشنى مۇجۇپ.

ۋەھشىلىكتە يوق ئىكەن هىچ تەڭدىشى،
هەممىگە ئۇندىن كېلەر كەڭ تەشۋىشى.

مەيلىچە ئۇ ئۇچرىغان جاننى تۇتۇپ،
تويغۇزاركەن قارنىنى يالماپ يۇتۇپ.

ئاخىرى قالماپتۇ دەشتتە هىچ تىرىك،
بوپتۇ بۇ ياۋۇزغا قان ئەت هەم يېلىك.

بىر كۇنى قارنى ئۇنىڭ غايەت ئېچىپ،
دەشتتە يەم دەردى بىلەن بارسا كېتىپ،

مەن دېدىم: "مەنچۈن ۋەتەن، خەلقىم سويۈملۈك، ئەڭ ئەزىز،
يارسىز يۈرمەكلىكىم تەگدۇر ئازاپ-دىشۋار بىلەن."

يار دېدى: "جانىم پىدا بولسۇن مېنىڭمۇ ئەل ئۈچۈن،
ئىپتىخارلىقتا تۇراي خىزمەتلىرىگە زار بىلەن."

مەن دېدىم: "ئارزۇيىمىز چىقتى دېمەك بىر نۇقتىدىن،
بىللە ئورلەيلى سەپەردە مىڭلىغان تۇلپار بىلەن."

يار قېتىلدى دەۋىتىمگە خۇش تەبەسسۇم كورسىتىپ،
كۈلدى باغ، قىلدى ناۋا بۇلبۇلمۇ تەڭ گۈپتار بىلەن.

1976 - يىل.

دىۋە بىلەن بوۋاي

(چوچەك)

ياشىغانكەن بىر يوغان دىۋە بۇرۇن،
بىر جەزىرە قويننى ئەيلەپ ئورۇن.

ئۇ ئەجەپ يوگلۇق ۋە سەت، مەينەت ئىكەن،
تەققى-تۇرقى شۇنچە بەدھەيۋەت ئىكەن.

ئاقكوڭۈل، مومىن-ياۋاش ھايۋانى مەن،
بولسا نە خىزمەتلىرىڭ تەييارى مەن.

ئەسلىدە بىر تۈزچىغا مۈلك-قۇل ئىدىم،
تۈرمۈشنى ئۆتكۈزۈشتە ئۇل ئىدىم؛

نەچچە يىل ئۆتتۈم ئاڭا خىزمەت قىلىپ،
ھەر كۈنى كۈرمىڭ ئېغىر مېھنەت قىلىپ.

كورمىدىم ئۇندىن پەقەت خوۋلۇقنى مەن،
دائىما تارتتىم زۇلۇم-زورلۇقنى مەن؛

تىللىدى، ئۇردى تاياق بىرلە داۋام،
بەرمىدى ئوز ۋاقتىدا سۇ ۋە تائام؛

بولمىغاچقا ھېچ ئىلاج كەتتىم قېچىپ،
ۋە ساڭا تارتىپ پاناھ قالدىم كېلىپ".

دەپتۇ دىۋە: "بەكمۇ ئوبدان ئۇچرۇدۇڭ،
ئاچ ئىدى قارنىم، كوڭۇلنى خوشلۇدۇڭ.

مەن سېنى يەيمەن شۇ دەم قىلماي رەھىم،
بەلكى يىمەسلىككىمۇ يوق تاقىتىم".

كورۈنۈپتۇ بەك يىراقتا بىر نىمە،
ھىچ قاچاندا كورمىگەن بىر سىر نىمە.

"بۇ ماڭا كەلگەن نىسۋە، ئىھتىمال"،
دەپتۇ-دە، كوڭلى بولۇپ قالتىس خوشال.

ئاتلىنىپتۇ شۇ زامان ئۇل ياققا ئۇ،
خۇددى ئۇخشاپ كوچۈۋاتقان تاققا ئۇ.

يۈگرىشىدىن دەشت-باياۋان بوپتۇ چاڭ،
خۇددى تۇنگە ئايلىنىپتۇ ۋاقتى تاڭ.

كەپتۇ مەنزىلگاھقا ئۇچقاندەك يىتىپ،
كورسە بىر ھايۋان ئىكەن ئاۋاق-زەئىپ.

ئۇز ئۇزىگە دەپتۇ: ئاۋال گەپ سوراي،
قايسى مەخلۇقاتلىغىنى بىر ئۇقاي.

سوزلىبان ئىيتىپتۇ: ئەي سالپاڭ قۇلاق!
كىم بولۇرسەن ۋە نىچۈن كەلدىڭ بۇ ياق؟!

دەپتۇ ئۇ تىترەپ تۇرۇپ: "نامىم ئىشەك،
دىلدا ئىخلاسىم ساڭا كوپ شۇنچە بەك.

"تەگدىشلىك، — دەپتۇ ئېشەك، — ئىنسان ئېرۇر،
خۇددى سەندەك قۇدرەتى چەندان ئېرۇر".

بولسا شۇنداق، قوي مېنى ئۈچراشتۇرۇپ،
يەي ئۇنى ئورنىغا تېز ئالماشتۇرۇپ.

"ماقۇل" — دەپتۇ ئېشەك ھاگراش بىلەن،
ئېپ مېڭىپتۇ دېۋىنى ئالداش بىلەن.

* * *

بار ئىكەن دەشتىنىڭ چېتىدە بىر بوۋاي،
چاچ-ساقىلى خۇددى ئۇچتەك، خۇشچىراي.

كوپنى كورگەن ئەقلى چوڭ، دەنا ئىكەن،
چارە-تەدبىر باغىدا رەنا ئىكەن.

ئەپكېلەركەن ھەركۈنى دەشتتىن ئوتۇن،
مەيلى بولسۇن كۈن ئۇچۇق ياكى جۇدۇن.

ئۇ ئېنى شەھرى بازارغا ئاپىرىپ،
تۇرمۇشىن قامدايدىكەن پۇلغا سېتىپ.

ئادىتىچە بىر كۈنى تاڭدا بوۋاي
كەپتۇ ئويدىن دەشتكە يولدا توختىماي.

"بىر گېپىم بار دەۋالاي، — دەپتۇ ئېشەك،
— رازىمەن ئاندىن مېنى قىلساڭ يەمەك."

"بوپتۇ، تېز ئېيت" — دەپتۇ دىۋە يول قويۇپ،
دەپتۇ بىچارە ئېشەك قورقۇپ تۇرۇپ:

"سەن ئىرۇرسەن بۇ دىيارغا پادىشا،
مەن — مۇساپىر مېھمىنىڭمەن، بىناۋا.

قايسى ئۆيلۈك ئۆلتۈرەر مېھمانىنى؟
قايسى مەرت تاپقان بوزەك بىچارىنى؟

سەن مېنى تاپساڭ بوزەك ئوبدان ئەمەس،
يەڭسە كىم ئاجىزنى، ئۇ پالۋان ئەمەس.

راستلا مەرت بولساڭ ئەگەر، كۈچلۈكنى تاپ،
كۈچ سىنىشتۇرماقدا تەڭ تۇشلۇقنى تاپ".

قىپتۇ تەسىر ئۇشبۇ گەپلەر دىۋىگە،
چاڭ سىلىشتىن قول يىغىپ "نېسۋىگە".

دەپتۇ: "ئېيتقىل، كىم مېنىڭ تەڭتۇش-خىلىم؟
كۆرستەي ئاڭا كۈچۈمنى بىر قېتىم".

دۋە شۇ چاغدا بوۋايغا بىر قاراپ
دەپتۇ: "راست ئىنسانمۇ سەن، بەرگىن جاۋاپ."

"توغرا، مەن ئىنسانىيەت"، — دەپتۇ بوۋاي،
قىلچە قورقماي ئورنىدىن ۋە سىلجىماي.

بۇنى ئاڭلاپ دۋە سەت قاھ-قاھ ئۇرۇپ،
زاڭلىق ئەتكەندەك كۈلۈپتۇ خوشلۇنۇپ.

لەرزىگە كەپتۇ ئۇنىدىن دەشت-ياۋان،
ئۆز سوزىنى قىپتۇ ۋە بۇنداق بايان:

"ئاڭلىغانتىم ئادىمى نامىڭنى مەن،
كورمىگەنتىم بۇ سىياق ھالىڭنى مەن؛

ئويلىغانتىم قامىتىڭنى ئەڭ ئېگىز،
ھوشۇقىغا بەلكى كەلمەس دەپ دېڭىز.

چاغلىغان ھەم قۇدرىتىڭنى زور ئەجەپ،
دەسسىسە تاغنى قىقىلغاي يەرگە دەپ.

نەدە بولسۇن بۇ سۇپەت؟! كوردۇم سېنى،
كەپتۇ يالغان تەرىپىڭ ئالداپ مېنى.

بۇندا باركەن بىر قەدىمىي چوڭ تىرەك،
بەكمۇ قاخشال، قامىتى ئاسمان پەلەك.

ئولتۇرۇپتۇ بۇندا سەل-پەل دەم ئېلىپ،
ناشتىلىق يەپ خاتىرىنى جەم قىلىپ.

شۇندا بىردىن بوپتۇ ئالەم چاك-تۇتەك،
دېۋىنى ئەگەشتۇرۇپ كەپتۇ ئېشەك.

ئىككىسى بوپتۇ بوۋايغا روبورو،
دېۋە ئېيتىپتۇ ئېشەككە: "قايسى بۇ؟"

"بۇ بولۇر بىز نەچچە كۈنلەر ئىزدىگەن
ھەممىدىن كۈچلۈك، زىرەك ئادەم دىگەن".

ئۇشبۇ سوزگە دېۋە چۈمپۈتمەي پەقەت،
قوزغىلىپتۇ ئاچچىغى شۇ دەم قەۋەت.

دەپتۇ: "ئالداپ ئەكېلىپسەن سەن مېنى،
بۇ گۇنايىڭچۇن چوقۇم يەيمەن سېنى".

"ئەمىسە سورىغىن ئۇزىدىن پۈتمىسەڭ،
بولسا يالغان مەن رىزا قانداق يىسەڭ".

"ئېيتقىنىڭنىڭ ھەممىسىگە مەن ئۇناي،
كەلگىچە سەن كۆچ ئېلىپ، ساقلاپ تۇراي".

"تۇرمىغىڭ راست بولسا گەر، — دەپتۇ بوۋاي،
— ئاڭغىچە سېنى تىرەككە بەنت قىلاي".

"مەيلى تاڭساڭ تاڭ، بۇنىڭغا رازىمەن،
ھەرنە شەرتىڭ ئالدىدا مەردانىمەن."

شاتلىنىپ بۇ گەپ بىلەن ئاقىل بوۋاي،
ياۋنى يەڭمەككە راسا قايىل بوۋاي،

خورجۇنىدىن ئاپتۇ زور ئاغامچىنى،
بەنت ئەيلەپتۇ تىرەككە دىۋنى؛

يولغا جىددىلىك بىلەن بوپتۇ راۋان،
ئالدىراپ كەپتۇ ئۆيىگە شادىمان.

ئاپتۇ ياغ، گۆگۈت ۋە ئۆتكۈر پالتىنى،
يوق قىلىشقا دىۋە — ئەقلى كالتىنى.

كەپتۇ قايتىپ دۈشمىنىنىڭ ئالدىغا،
دۈشمىنى ساپتۇ نەزەرنى پالتىغا.

شۇنى ئېيت، كەلدىڭ بۇ ياققا نە ئۈچۈن؟!
كىمنى ئىزدەيسەن بولۇپ بۇندا يوچۇن؟"

ئوزىنى ئاقىل بوۋاي تەمكىن تۇتۇپ،
دەپتۇ: "كۆتكەنتىم سېنى مەن ئولتۇرۇپ.

مەقسىدىم ئەردى قىلىش سەن بىرلە جەڭ،
يەرگە بەرمەكچى ئىدىم قانىڭدا رەڭ.

تەلىيىمگە سەن ئۆزەڭ كەپسەن يېتىپ،
بۇ كۈچۈم تەمىنى كورمەككە تېتىپ."

دەپتۇ دىۋە: "شۇ گېپىڭ راست بولسا گەر،
چۈش قېنى مەيدانغا، كىمنى كىم يېڭەر؟!"

دەس تۇرۇپتۇ ئورنىدىن شۇئان بوۋاي،
دەپتۇ: "تەلۋىمنى ئورۇنلا، جەڭ قىلاي.

تەلۋىم شۇلدۇر: كۈچۈم يوقتۇر شۇ دەم،
ئەپكېلەي ئويدىن ئۈنى قىلغىن كەرەم.

ئاڭغىچە كۆتكىن مېنى تاقەت بىلەن،
قاچمىغىن قورۇققا خاس ئادەت بىلەن."

شاتلىنىپتۇ بۇ زەپەردىن ھەممە يان،
بوپتۇ تېچلىق دەشت ئىچىگە ھوكمىران.

بۇنى كورگەن دەشتتىكى قورققاق ئېشەك
كەپتۇ خىزمەتكە بولۇپ پايۇ-پېتەك.

دەپتۇ: "ئۇتكۇزگەن گۇناھىمنى كەچۇر!
ئالما يادىڭغا، سوراي سەندىن ئۇزۇر!

پۇتكىچە ئۇمرۇم قىلاي خىزمەت ساڭا،
يەتكۇزەي قۇربىمكى بار مەنپەت ساڭا".

"تووا قىلدىڭ، بولدى ئۇتتۇم"— دەپتۇ چال،
بۇ بىلەن ھاڭراپ ئېشەك بوپتۇ خوشال.

خورجۇننى ئۇستىگە ئارتىپ مىنىپ،
غەلبىلىك دەشتتىن بوۋاي كەپتۇ يېنىپ.

* * *

ئەي ياران! بۇ يازغىنىمدىن مۇددىئا:
ھېچنىمە ئادەمگە يەتمەس زادىلا.

ئىشقا سالسا ئەقلىنى كىمكى ئەگەر،
دىۋىدەك ياۋ، مۇشكۇلاتلارنى يېڭەر.

دەپتۇ: "ئەپكەلگەن كۈچۈڭ شۇمۇ سېنىڭ؟
"ھە، مۇشۇ، — دەپتۇ بوۋاي، — ئالغاي جېنىڭ".

بۇنى ئاڭلاپ دىۋە قاتتىق چىقىراپ،
بوشىنىشقا تەمشىلىپتۇ ئالدىراپ.

ئۇشبۇ مەزگىلنى بوۋاي ئەۋزەل بىلىپ،
ئوت قويۇپتۇ گول تىرەككە ياغ چېچىپ.

كوككە ئورلەپتۇ ئىگىز ئوت لوقۇراپ،
دەشت گويا بوپتۇ تونۇر يالقۇن تاراپ.

دىۋە ئەندىشتە تىپىرلاپ-يۇلقۇنۇپ،
قىپتۇ كوپ ھەركەت غەزەپ-قەھرى تۇتۇپ.

ئاجرىتالماي ئۇ ئوزىنى بەنتتىن پەقەت،
قومۇرۇپ ئاپتۇ تىرەكنى ئاقىۋەت.

بۇ مەھەلدە پەم-پاراسەتلىك بوۋاي،
ئوت يۈرەكلىك، مەرت-جاسارەتلىك بوۋاي.

ئىشقا ساپتۇ ئوينىتىپ ئاي پالتىسىن،
چۇۋۇۋېتىپتۇ دىۋىنىڭكى كاللىسىن.

ئاشۇ يىللاردا سېنى كەلدىم يېنىمدىن ئايرىماي،
بىللە ئېپ چىقتىم ئېتىز ـ ئەمگەككە ئەسلا تاشلىماي،
قانچە مۇدھىش تۈننى ئۆتكەزدىم چېلىپمەن ئۇخلىماي،
سەن بىلەن روھلاندى يوقسۇل، ئەمما بۇندىن قورقتى باي،
مېھنىتىم، روھىمغا بولدۇڭ ھەرقاچان ھەمكار، راۋاپ.

ئايرىلىپ يۇرتتىن يىراق يەرلەردە سەرگەردان بولۇپ،
يۈرگىنىمدە چولدىمۇ پىغانىمان سەرسان بولۇپ،
سەن يەنە كەلدىڭ مېنىڭ دەردىمگە كوپ دەرمان بولۇپ،
پاش قىلىپ زۇلمەتنى چالدىم خۇددى مەن قۇربان* بولۇپ،
سىرلىرىم ـ ئارزۇلىرىمنى قىپ ساڭا ئىزھار، راۋاپ.

تاڭ ئېتىپ بەختىمگە ئاخىر، نۇرغا چومدى ئەل ـ دىيار،
قايغۇلار كەلمەسكە كەتتى، مەڭگۈ بولدۇڭ بەختكە يار،
دەۋرىمىزنى كۈيلىدىڭ بۇلبۇل سۈپەت بى ئىختىيار،
تولدى دەريالار مۇھەببەتكە سېنىڭدە ھەممە تار،
ئامىتىگە يەر ـ جاھان بولدى شۇئان ئىقرار، راۋاپ.

كورسىتىپ بەردى نىشانەڭنى ئۇلۇغ ئالتۇن نۇتۇق،
ماختىدىڭ يۈكسەك پەزىلەت، قەھرىمانلارنى تولۇق،

---

* قۇربان ــ «ئانارخان» فىلمىدىكى قۇربان.

تۇننى كۈندۈز قىلدى ئىنسان ئەقلىدىن،
بولدى ئاي، يۇلتۇزغا مېھمان ئەقلىدىن.

بول ئەقىللىق، كوپ بىلىملىك، كۈچكە تول،
ئەلنى گۈللە، ئەلگە مەڭگۈ يارى بول.

1977 ـ يىل.

كۈيلە، راۋابىم!

(مۇخەممەس)

مەن سېنى ئالسام قولۇمغا تەن ـ تېنىم يايىرار، راۋاپ،
چالغىنىمدا جۇش ئۇرۇپ ئىلھاملىرىم قاينار، راۋاپ،
ئۈنلىسەڭ قەلبىمنى چەكسىز ئىپتىخار قاپلار، راۋاپ،
تارلىرىڭدىن توختىماي شاتلىقلىرىم يامرار، راۋاپ،
شۇل سەۋەپ ئامراقلىغىم ھەردەم ساڭا بىسيار، راۋاپ.

دەر ئىدى ئۆتمۈش ستەمكارلار سېنى ئەيلەپ مازاق:
"ساز بولامدۇ بۇ قەلەندەرلەر كوتەرگەن بەش قۇلاق؟"
ھول ئىدى پەدىلىرىڭ، ئاققاچقا كوزلەردىن بۇلاق،
دەردۇ ـ ھەسرەت تاغى باسقاچ تارلىرىڭ ئەردى ئۇلاق،
ئەرك، خوشاللىقتا ئىدىڭسەن شۇنچە تەشنا ـ زار، راۋاپ.

يىلتىز ۋە تۇپراق

قارىغاي ئۇسەر مەغرۇر، بىمالال،
تاللىماستىن شارائىت ۋە جاي.
ياشار ئۆزىگە تايىنىپ ھالال،
يېلىنماي ۋە تەمەننا قويماي.

ئۇسەر كۆككە تىنىمسىز ھامان،
شۇنچە چىڭ ۋە مەردانە بەستى.
جامالىدا باھار نامايان،
بولسىمۇ قىش زىمىستان پەسلى.

قارىغايغا بۇ ئىسىل پەزىلەت
پۈتۈلگەن يەر بەرگەن قۇۋۋەتتىن.
ئۇزۇلسە بۇ قۇۋۋەت سەل پۇرسەت
قۇرۇپ، قارىغاي قالار شوھرەتتىن.

مەن ئوخشايمەن ئاشۇ قارىغايغا،
يىلتىزلىرىم — ۋەتەنگە مېھرىم.

ئەلگە بەردىڭ مىسلىسىز ئىلھام، قۇۋۋەت-روھي ئۇزۇق،
ياۋ، رەزىللىككە بولۇپ كەلدىڭ ئەجەللىك زەربە—ئوق،
ئىنقىلاپ، جەڭلەر ئۇچۇن بولدۇڭ قورال، دەركار، راۋاپ.

بىر مەھەل توت بەدنىيەت دولەتكە ئاپەت ياغدۇرۇپ،
تاشلىدى سەنئەت بېغىمدىن لالە-گۇللەرنى يۇلۇپ،
سەن راۋابىم ھەم قاماق-زىندانغا كەتتىڭ سولۇنۇپ،
ئوتتى ئاۋازىڭغا شۇنچە قەلبىمىز تەشنا بولۇپ،
پارتىيەم قىلدى ئازات ياۋنى ئېتىپ تارمار، راۋاپ.

سەن چېلىندىڭ پايتەخت-شاڭخەيدە... خەلقىم ئاڭلىدى،
ھەممە مىللەت ئۆز سازىدەك ياخشى كوردى، داڭلىدى،
ئاڭلىغانچە دىل سويۇندى، دوست كوڭۇللەر قانىدى،
خەلقارادا ھەم ساڭا ئالقىش-چاۋاكلار ياڭرىدى،
قانچە چالسامۇ سېنى قانماس دىلىم دىلدار، راۋاپ.

تېخىمۇ كۇيلە ۋەتەننى، داھى، گۇڭچەنداڭنى سەن،
قەلبىمىز مەڭگۇگە سويگەن بۇ ئىسىل ھور تاڭنى سەن،
كۇيلىگىن شاتلىق ۋەتەننى، كوممۇنىستىك ئاڭنى سەن،
ئىشچى، دېخان، جەڭچىنى—گوياكى جىسمى گاڭنى سەن،
سېنى چالماققا ھەمىشە شائىرىڭ تەييار، راۋاپ.

1968 — 1978 - يىللار.

ئاتالدى بەختىڭگە ئەلنىڭ مۇھەببەت-مېھرىڭىز مەڭگۈ،
پۈتۈن كۈچ-قۇربىتىڭىز ھەم پاراسەت-زېھنىڭىز مەڭگۈ،
ئارامنى تەرك ئېتىپ ئۆتتى كۈرەشتە ئۆمرىڭىز مەڭگۈ،
يېزىلدى نۇر بىلەن تارىخ بېتىگە قىسسىڭىز مەڭگۈ،
گۈزەل دەۋرىم-زامانەمگە ساداقەتلىك ئۇلۇغ زۇڭلى.

تولۇپ دەھشەت قارا تۇنگە مىسالى يەر بىلەن ئاسمان،
ئېغىر ئۈچ تاغ ئازاۋىدىن ۋەتەن چەككەندە دەرت، ئەپغان،
ئۆزىڭىزنى بالالارغا قىلىپ خۇددى پولات قالقان،
يورۇقلۇق كورسىتىپ چاقناپ گوياكى بولدىڭىز چولپان،
خەلققە غەمگۇزار، ئامراق ساخاۋەتلىك ئۇلۇغ زۇڭلى.

قەدىردان داھى ئۇستازغا ئىدى ساپ كوڭلىڭىز ئەسرا،
قۇرۇپ بىرلىكتە ئەڭ غالىپ قوشۇننى ئەتتىڭىز بەرپا،
ئۇزۇن مۇشكۇل سەپەردە بولدىڭىز شۇنچە يېقىن ھەمرا،
شۇ چوڭچىلىك تەنپەندە قىلدىڭىز جىياڭ جيېشىنى رەسۋا،
ھامان ھىچ نەرسىدىن قورقماس شىجائەتلىك ئۇلۇغ زۇڭلى.

جاپالىق ئەجرىڭىز سىڭگەچ شەرقتە مەڭگۈ تاڭ ئاتتى،
قۇياشى بەخت-سائادەتنىڭ ئانا تۇپراقنى نۇرلاتتى،
ياشاردى گۈل-گىيالار باغدا بۇلبۇللار قوشاق قاتتى،

ۋەتەن قۇۋۋەت بەرمىسە ماڭا،
تاماملىنار ھاياتىم، ئۆمرۈم.

1978 ـ يىل.

ئۇلۇغ زۇڭلى
(مۇخەممەس)

ۋەتەنىنىڭ ئوت يۈرەك ئوغلى، جاسارەتلىك ئۇلۇغ زۇڭلى،
بويۇك ماركس يولىغا چىن ساداقەتلىك ئۇلۇغ زۇڭلى،
كۈرەش ـ خىزمەتتە ئەڭ قابىل، پاراسەتلىك ئۇلۇغ زۇڭلى،
ئاجايىپ پاك ۋە ھەققانى ئادالەتلىك ئۇلۇغ زۇڭلى،
جاھاندا نامى زەپ مەشھۇر ئىناۋەتلىك ئۇلۇغ زۇڭلى.

ئىدىڭىز بۇ ۋەتەنگە بەك ياراشقان بىر ئىسىل رەھبەر،
سەمىمى، ئاقكوڭۇل، خۇشخۇي، چىقىشقاق، ساددا ھەم
كەمتەر،
ئىدىڭىز شۇنچىلا روھلۇق، زەبەردەست ـ قەھرىمان، قەيسەر،
پەخىر ئەيلەر ئىدى سىزگە پۈتۈن ئىشچى، دىخان، ئەسكەر،
پەزىلەت بابىدا قالتىس كامالەتلىك ئۇلۇغ زۇڭلى.

تامامەن ئۇگشىدى ئەلدە خاراپ بولغان قىياپەتنى،
تۇتۇپ يادىدا سىز بىزگە قىلىپ ئۆتكەن دالالەتنى،
بولۇر ئارزۇيىڭىز جەزمەن ئىجاۋەتلىك ئۇلۇغ زوڭلى.

بولۇپ قالدۇق جۇدا سىزدىن لېكىن مەڭگۈ ياشايسىز سىز!
كوگۇل ئاسمانىدا ئۆچمەيدىغان نۇرلۇق قۇياش، ئاي سىز،
ياراتقان توھپىڭىز نۇرغۇن، مەدەت ئىلھامغا ئەڭ باي سىز.
سەپەردە بىز بىلەن بىللە بولۇپ تېز ئالغا چامدايسىز،
ھەمىشە قەلبىمىزدە سىز پاساھەتلىك ئۇلۇغ زوڭلى!

1978 ـ يىل.

پۇكەي ئالدىدا

پاكىزە كىيىنگەن بىر جۈپ ئەر ـ ئايال،
تاللادىن دۇكانغا كىرىشتى خوشال.
كەينىدىن ئەگەشكەن ئوماق ئوغلىغا
يېڭى كەش ئالماقنى قىلىشىپ خىيال.

بېرىشتى ئاياق مال سېتىش ئورنىغا
ــ كەلسىلە، ــ قارشى ئالدى پىركازچىك تۇرۇپ،
ــ قايسى مال لازىمكى ھەر بىرلىرىگە؟
دىدى يۈز ـ چىھرىگە تەبەسسۇم تولۇپ.

ئەسىرلەر ئارزۇيى قانغاچ خوشاللىق دىلنى پايراتتى،
كۆنىمىز بولدى سىز بىرلە پاراغەتلىك، ئۇلۇغ زۇڭلى.

ھىمات بولغاچقا سىز بىزگە ياراتتۇق مول زەپەرلەرنى،
تايىنىپ ئۆز كۈچىمىزگە، توكۇپ ئەمگەكتە تەرلەرنى،
يېڭى موجىزگە تولدۇردۇق يېزا-قىشلاق، شەھەرلەرنى،
چېكىندۇردۇق قويۇنلارنى، ھۇجۇملارنى، خەتەرلەرنى،
يېڭىشتا بەردىڭىز بىزگە كاپالەتلىك، ئۇلۇغ زۇڭلى.

جاھانغا شوھرىتىمىز كەڭ تارالدى سىز بىلەن ھەردەم،
ئېزىلگەن ئەلنى چىن قوللاپ ئۇلارغا بولدىڭىز ھەمدەم،
ئىدى مەۋقە، ئىرادىڭىز گويا گاڭدىنمۇ مۇستەھكەم،
ئۇسال قىپ كەلدىڭىز ياۋنى كۆرەشلەردە تۇرۇپ بەردەم،
بەئەينى تەۋرىمەس تاغدەك قىياپەتلىك ئۇلۇغ زۇڭلى.

ئەزەلدىن سىزگە توت ئىبلىس يامان كوزدە قاراپ كەلدى،
راسا غالجىرلىشىپ، ئىتتەك ھېيىقماستىن قاۋاپ كەلدى،
لېكىن خەلقىم يانا سىزنى ئۇلۇغ زۇڭلى ساناپ كەلدى،
ئىسىل ئوبرازىڭىز ئوچمەي ئۇنىڭدىن نۇر تاراپ كەلدى،
مىسالى مېھرى ئاپتاپتەك ھارارەتلىك ئۇلۇغ زۇڭلى.

ئۇلۇغۋار پارتىيەم تەدبىر قىلىپ يوق قىلدى ئاپەتنى،
ۋە قوغداپ قالدى تەسلىكتە ياراتقان ھور سائادەتنى،

— ياق، — دېدى پىركازچىك ئۇلارغا كۈلۈپ،
— ۋەزىپەم سېتىشتۇر دولەت مېلىنى.

ئەپكەلدى پۇكەيگە ئۇ يەنە ئاياق،
خوپ كەلدى بۇ نوۋەت ئۆلچەپ تىككەندەك.
خوشلۇقتىن ۋىلىقلاپ كۈلدى شوخ ئوغۇل،
تەخسىگە قاشتېشى، مارجان توكـكەندەك.

چىن دىلدىن تەشەككۈر ئېيتىپ ئەر-ئايال،
خوشلاشتى بۇ ئوغلۇق پىركازچىك بىلەن.
يولبويى دېيىشتى ئۇلار ئۆز ئارا:
"مال ساتقان بۇ يولـداش ياخشى نىم دىگەن!"

1978 - يىل.

بوۋاينىڭ سوزى

"قېرىپ قاپسىز" دېسەم، مامۇت بوۋاي ئېيتتى: "تېخى ياشمەن،
ۋۇجۇدۇمدا قۇۋۋەت نۇرغۇن، مىجەز، ھەركەتتە شوخ-شاشمەن؛

قىلالايمەن ئېتىزلىقنىڭ ئىشىنى باللىرىم قويسا،
تېنىم ساغلام، ئەگەرچەندە يېسەم سىڭگەي گويا تاش مەن.

— كورەيلى، ئالــسلا ئاۋۇ ئاياقنى، —
كورسەتتى ئىشكاپنى قول بىلەن دىخان.
ئەپكەلــدى گويا كى پەرۋانە بولۇپ،
خۇشچىراي پىركازچىك ئاياقــنى شۇئان.

ئۇزاتتى ھورمەتتە نەرقىنى ئېيتىپ،
"ئەرزانكەن" دىدى ئەر قولىغا ئېلىپ.
— ئالايلى مۇشۇنى، دىدى ئايالى، —
بالىغا بىر قېتىم كەيدۇرۇپ بېقىپ.

كەيدۇرۇپ كورگەندە ئاياقنى دادا،
پۇتىغا پەرزەنتىنىڭ كەلدى سەل كىچىك.
بۇ چاغدا ئىككى جۈپ كەش ئېلىپ يانا:
— بۇنىڭدىن خىللايلى، — دىدى پىركازچىك.

كەلمىدى ئاياقلار پۇتقا زادى خوپ،
پىركازچىك قايتىدىن ئالدى باشقىنى.
مۇشۇنداق كورسىتىش بولدى كوپ قېتىم،
مەۋج ئۇرۇپ قەلبىدە سويگۇ تاشقىنى.

خېرىدار بۇ ھالدىن ئوڭايسىزلىنىپ،
دىدى: كوپ ئاۋارە قىلدۇق سىلىنى.

چۇنكى ئۇ قىممەت باھا ئۆمرۈڭ، غەنىمەت بايلىقىڭ،
كەتسە بۇ مۈلكۈڭ قولۇڭدىن پايدا بەرمەس قايغۇرۇش.

بول ئاگا ھەغدا-ئىگە، ئاخىرغىچە سالغىن يۈگەن،
ئادىتىڭ بولسۇن ۋاقىت-پەيت بىرلە سۇرئەت قوغلۇشۇش.

بارچە غەلبە، كەشپىيات، بارچە بەخت ۋاقىت ئىچرەدۇر،
زور گۇناھ غەپلەت تېشىدا بۇ گوھەرنى سۇندۇرۇش.

سەرپ ئەتكەندە ۋاقىتنى ئال باراۋەر زەر-ئۈنۈم،
مەقسىدىڭ بولسۇن ھەمىشە ياخشى تۆھپە قالدۇرۇش.

ئۆتتى كوپ ئاقىل تارىختا ۋاقىتنى چىن قەدىرلەپ،
يازدى قامۇس، ئاچتى يول گەر بولسىمۇ چەكلەش-توسۇش.

ئىشلىدى ئۈنتۈپ ئۆزىنى شۇنچە قەيسەرلىك بىلەن،
ئادىتى بولدى ۋاقىتنى ئەجرىدە نۇرلاندۇرۇش.

ئۆلگە ئال دوستۇم ئۇلارنىڭ بۇ پەزىلەت، روھىدىن،
بەلكى سەن ئۈندىنمۇ كوپ دەۋرىڭگە ئۆز ھەسسەڭنى قوش.

چۇنكى سەن باتۇر يىگى ئەۋلات ئىرۇرسەن-جەگچىسەن،
پۈرسىتىڭدۇر بەكمۇ كەگرى، بۇ ئىلە خوشلۇقتا توش.

غېمىم يوق، توققۇزۇم تەلـدۇر ئۇتەر چاغىم پاراغەتتە،
مىسالى خۇشپۇراق چاچقان قىزىل لەيلىگە رەڭداشمەن.

مېنى شات-بەختىيار قىلدى سويۇمـلۇك پارتىيەم زەپمۇ،
قىياس قىلسام سويۇنچەمدىن ئۇزەمنى، خۇددى باغراشمەن.

قاراپ ساچۇ-ساقاللىمغا 'قېرىپ قاپسىز' دىمە ئوغلۇم،
چۇشەر تاغـلارغىمۇ ئاق قار، چىنار-قارىغايغا ئوخشاشمەن.

ساقال-سۇمبۇت بولالمايدۇ قېرى ياشلىق ئۇچۇن ئۆلچەم،
قارا روھىمغا! باتۇرلار بىلەن ئۇرلەشتە يانداشمەن.

چېچەمنىڭ رەڭگىنى سورىساڭ، قىلىنغان ئاق گىرىمدۇر ئۇ،
ئۇزەم گوياكى بىر ئەرتىست، ساڭا ياشلاردا تەڭداشمەن."

1979 - يىل.

ۋاقىتنى قەدىرلە، دوستۇم!

(غەزەل)

قەدىرلەپ ۋاقىتىڭنى سوي-كەتكۇزمىگىن بىھۇدە، بوش،
سەن ئۇنى ئۇتكۇز ھەمىشە ئەھمىيەتـلىك، شۇنچە خوش.

تەشەككۇر ـ ئاپىرىن ئېيتىپ قېتىملىدىم بۇ چەۋەرلەرگە،
تېرىمنى بىللە ئاققۇزدۇم ئوقۇپ شات، ناخشا مەرغۇلنى.

ئەجەپ ئىلھام بەخش ئەتتى ماڭا ئەمگەكتە بۇ ياشلار،
ئىچىدىن تاللىدىم قالتىس چىرايلىق بىر قىزىلگۇلنى.

سەھەرنى كەچكە يەتكۈزدۇم بۇ ئىشچان قىز بىلەن ئىشلەپ،
ۋە قويدۇممەن ئۇنىڭ باتۇر، چىدامـلىق روھىغا قولنى.

يېڭىشتۇق بىللە ئەمگەكتىن، قىلىـپ بىز ئۇزئارا ۋەدە،
بۇ ۋەدە سالدى ئايرىلماس ئۇمۇرلۇك سويگۇگە ئۇلنى.

1979 ـ يىل.

شائىرغا

(مۇخەممەس)

سائادەتلىك گۈزەل دەۋران ئارا بولـدۇڭ خوشال، شائىر،
يېتىپ كەلدى يېزىش پەيتىڭ قۇچۇپ ئىلھام ۋىسال، شائىر،
قېنى، بۇ مەردۇ ـ مەيداندا تالانتنى ئىشقا سال، شائىر،
تولۇقتۇر سەن ئۇچۇن ئەمدى بەلەن پۇرسەت ئامال، شائىر،
ئىجات قىل زوقۇ ـ شوق بىرلە كېچە ـ كۈندۈز پائال، شائىر.

قىل ئىجات، قوۇچقىن زەپەر ۋاقىتنى ئەلگە بەخش ئېتىپ،
ئىشقا ئاشسۇن پات زامانـلاشقان ئۇلۇغ دولەت قۇرۇش.

1979 - يىل.

ئېتىزدا
(غەزەل)

يېتىپ كەلگەندە ھوۇت پەيتى ئېتىزلىقتا سىلىپ يولنى،
كېتىپ بارسام كوزۇم كوردى يىراقتا رەڭمۇ-رەڭ گۇلنى.

"بۇ مەزگىل گۇل ئېچىلمايتتى، نە ئىش بۇ"؟ دەپ بولۇپ ھەيران،
نىيەت قىلدىم ئېنىق كورمەككە شۇ كوپ لالە-سۇمبۇلنى.

بارار ئورنۇمدا يۇز ئاچقان شۇ "گۇلشەن"گە قاراپ ئۇچتۇم،
بۇ دەمكى كەيپىياتىم ئەسلەتتى زار بۇلبۇلنى.

ئاجايىپ ئىنتىزارلىقتا ئۇلاشتىم "گۇللىگە" ئاخىر،
بۇ گۇللەر ئەسلى قىزلاركەن، ئوزىگە تارتتى كوڭلۇمنى.

قىشغا كەتمىنىم بىرلە يېتىپ كەلدىم ھاياجاندا،
ئۇلارنىڭ سۇرئىتى ئىشتا نامايەن ئەتتى دۇلدۇلنى.

چومۇپ ئالەمچە خوشلۇققا قولۇڭغا گاك قەلەم ئالدىڭ،
دىلىڭنى قاپلىدى سويگۇ مىسالى ئوت بولۇپ ياندىڭ،
شۇ ئوتلۇق ئىشتىياقىڭدىن شېئىر ـ ئەشئارىلەر يازدىڭ،
ئىجادىڭنى كورۇپ "بەختىم" دىدىڭ چىن ئىپتىخارلاندىڭ،
خەلققە ئاقتى قەلبىڭدىن بەئەينى شىرنە ـ بال، شائىر.

سېنىڭ نەزمەڭ ئېتىز، زاۋۇت، قىسىملارغا تاراپ كەتتى،
ئۇنىڭ ھەر بىر سوزى بەكمۇ كوڭۇللەرگە ياراپ كەتتى،
ئېلىپ ئىلھام ئوزۇق ھەركىم ۋەتەنگە جان پىدا ئەتتى،
قۇچۇشقا مول زەپەرلەرنى راسا مەرتلىكنى كورسەتتى،
ئىجادىڭ بولدى بارلىق جەڭ ـ كۇرەشلەردە قورال، شائىر.

گۇزەل دەۋرىم تەقەززا توت نىشان ـ مەنزىلگە يەتمەككە،
سەپەردە ئالدىرايدۇ ھەركىشى ئالدىغا ئوتمەككە،
قېنى، سەن ھەم قەلەم تۇلپارىغا مىن، ئورلىگىن كوككە!
كۈيۈڭ ـ نەزمەڭ بىلەن بەرگىن مەدەت ـ ئىلھاملىنى كوپكە!
سويۇملۇك بۇ دىيار تاپسۇن راسا گۇللەپ كامال، شائىر.

1979 ـ يىل.

ھوكۇم سۇرگەندە توت مەلئۇن، بولۇپ دەپسەندە خارلاندىك،
زۇلۇم ئىسكەنجىسى بىرلە سىقىلدىك، شۇنچە قىينالدىك،
"گىيزەندە"، "ئەكسىيەتچى" ۋە "قارا يىپ" دەپ ئەيىپلاندىك،
نەزەربەنتكە ئىلىندىك، تۇرمىدە ياتتىك، ئازاپلاندىك،
كوزۇڭدىن ئاقتى ياش-خۇناپ، ساڭا بولدى ئۇۋال، شائىر.

جىنايەت بولدى يازساڭ ئەل-ۋەتەننىڭ شەنىنى كۈيلەپ،
قىزىلگۈللەر ئىچىلدۇرساڭ، يۇلۇپ تاشلاندى بىر-بىرلەپ،
يىپزىشقا قىلىندى رۇخسەت ھوقۇقۇڭنى تامام چەكلەپ،
كورەڭلەپ كەتتى قۇزغۇنلار "ئاكاڭ قارىغاي بىرىنچى!" دەپ،
ھوقۇقنى تارتىۋالماقنى قىلىپ مەقسەت-خىيال، شائىر.

خەلققە زورلىدى ساتماق بولۇپ ئۇتمەس ماتاسىنى،
كىمىكى بولسا نارازى شۇئان بەردى جازاسىنى،
ئىجات، سەنئەتكە كەلتۇردى گويا توپان بالاسىنى،
سۇكۇت، تىمتاسچىلىق قۇچتى ۋەتەننىڭ تاغ-دالاسىنى،
كۆچەيتتى سەندە ئوچمەنلىك، غەزەپنى ئۇشبۇ ھال، شائىر.

ئۇلۇغ كومپارتىيە قۇربى بىلەن يورۇپ ئاشۇ تۇنلەر،
ۋەتەنگە نەۋ باھار كەلدى، ئىچىلدى رەڭمۇ-رەڭ گۈللەر،
ناۋا قىلدى ئۇرۇپ خەندان گۈلىستان ئىچرە بۇلبۇللار،
كوڭۇللۇك ئۇشبۇ دەۋراندىن سويۇندى شۇنچە بۇ دىللار،
ساڭا ئىلھام پەرىسى زوخلۇنۇپ ئاچتى جامال، شائىر.

ئۇنى كورگەندە ئەزرايىل قاچار مىڭ يىل يىراقلىققا،
ئۆتىلمەس بولدى مەن كۆتكەن تىرىكنىڭ گور ـ مازارى، دەپ.

ھېرىپ ـ چارچاشنى ئۇنتۇپ ئۇ مىنۇتتەك ئۆتكۈزەر كۈننى،
ئۇشۇق ئىشلەپ ئارام ئالماس، ئوزەمنىڭ ئىختىيارى، دەپ.

ئاڭا بەختۇ ـ شەرەپ ـــ خەلقى كېسەللىكتىن شىپا تاپسا،
بىلەر ھەم ئۇ بۇنى بۇرچى، ئۇرۇنلانغان مۇرادى، دەپ.

بۇ يەڭلىغ ياخشى دوختۇرنى يېتىشتۇردى يېڭى دەۋرىم،
قۇرۇلسۇن ھور ۋەتەننىڭ پات گۈزەل توت لەيلىزارى، دەپ.

ئۇنىڭ ئىش ـ ئىزلىرىدىن زور ئېلىپ ئىلھام غەزەل يازدىم،
چېچەك ئاچسۇن جىمى جايدا ئىسىل خىسلەت باھارى، دەپ.

1979 ـ يىل.

گۈزەل كەلدى

(غەزەل)

ئېتىزلىققا كېلىپ تۇرسام يىراقتىن شوخ غەزەل كەلدى،
غەزەل بىرلە تولۇن ئايدەك چىرايلىق بىر گۈزەل كەلدى.

يېزا دوختۇرى
(غەزەل)

ئاتايدۇ گۈلئۈزارىمنى "سەپەرنىڭ زەربىدارى" دەپ،
كۈرەش-خىزمەتتە قابىل، ئەل-ۋەتەننىڭ ياخشى يارى دەپ.

ئۈنىڭكى كەسپىنى سۇرىساڭ، قىلار يېزىدا دوختۇرلۇق،
سۆيەر بۇ ئىشنى هەر دائىم دىلىنىڭ ئىنتىزارى دەپ.

كېسەل-مەجرۇهنى كۆرگەندە بولۇر كۆڭلى پاراكەندە،
سانار دەردىنى بىمارنىڭ ئۆزىنىڭ تەن ئازارى، دەپ.

بولۇپ پەرۋانەۋار كۈن-تۈن قېشىدىن ئايرىلالمايدۇ،
ئۇرۇق-پۇشتۇم بىلەن ئوخشاش ئۇلارنىڭ ئەتىۋارى دەپ.

ئۇلارنى كۆپ قېتىم يوقلار كۈنىگە تەكشۈرۈپ نەچچە،
سوراپ هال، ئىچكۈزەر دورا، بۇ مېهرىم يادىگارىم، دەپ.

شىپا تاپقۇزدى ئۇ نۇرغۇن بىتاپلارنى داۋالاشتا،
ئۇلۇمدىن سولمىسۇن بالدۇر هاياتنىڭ چىنارى، دەپ.

ۋەتەنگە مۇھەببەت

(قەسىدە)

ۋەتىنىم ئىشقىڭدا يانماق دائىما ئادەت ماڭا،
بۇ مۇھەببەت ـ ئىشتىياق چەكسىز بەخت ئامەت ماڭا.

چۈنكى مەن سەندە تۇغۇلدۇم، ئۇلغۇيۇپ بولدۇم يىگىت،
ئاق سۈتۈڭ ـ شەپقەتلىرىڭدىن كەلدى بۇ قامەت ماڭا.

سەن بىلەن تاپتىم ئەقىل، تاپتىم نومۇس، ۋىجدان، غۇرۇر،
ھەم بەخىش ئەتتىڭ جەسۇرلۇق، ياخشى خۇلق ـ خىسلەت ماڭا.

كەلدى بەخت شان ـ شەۋكىتىڭدىن خەلقى ـ ئالەم ئالدىدا،
بۇ بەخت شاتلىق، شەرەپ چىن ئابرويى ـ ئىززەت ماڭا.

بارچە قىلغان ياخشىلىق ئەجرىڭنى ئېيتسام بىھساپ،
سەن ئۇنى بەردىڭ ۋاپادارلىقتا بى مىننەت ماڭا.

سەندە بۇ دۇنياغا كەلگەنلىك ئىلە مىڭ رازىمەن،
ھەر دەقىقەڭمۇ تۈمەن يىل قەدرىدەك پۇرسەت ماڭا.

كورۇپ ئول دىلرابانى تەن-تىنىمگە سىغمىدىم شۇ دەم،
ھاياجان ۋە خوشاللىقتىن گويا كوڭلۇمگە سەل كەلدى.

قېتىلدى ئەل قاتارىغا يېنىمدىن ئالدى بىر كەڭ سول،
بۇ ھالدا كوڭلىمىز بىرلە ئىشىمىز دەلمۇ-دەل كەلدى.

چۇشۇپ كەتتۇق ئورۇم-جەڭگە: "ئورۇشتا بەسلىشەيلى" دەپ،
قىلىشقان ئەھدىمىزنى چىن سىنايدىغان قەرەل كەلدى.

ئورۇشتۇق بىز ئۇزاق ھارماي راسا قوزغاپ جاسارەتنى،
توكۇلدى تەرلىرىمىز زەپ كوڭۇللۇك بىر مەھەل كەلدى.

دېيىشتۇق "ئىككىمىز دائىم مۇشۇنداق بىللە ئىشلەيلى"
شۇئان خۇددى ئېغىزلاردىن لەزىز-شىرىن ھەسەل كەلدى.

دىمەك بىز ئىككى ياشنىڭ رىشتى چىڭ باغلاندى ئەمگەكتە،
چىرايلارغا تەبەسسۇمدىن گويا ياقۇت لەئەل كەلدى.

1979 - يىل.

سەن دېمەك شۇنداق ئەزىز، شۇنداق سۆيۈملۈك جان ئانام،
سېنى سۆيمەكتىن بۆلەك يوقتۇر بۈيۈك خىزمەت ماڭا.

رازىمەن دوزاقتا كۆيسەم، سۇغا چۆكسەم سەن ئۈچۈن،
راھىتىڭ تۇرسۇن، جاپايىڭمۇ ئەجەپ لەززەت ماڭا.

ئىنتىزارمەن، مۇنتىزىرمەن خىزمىتىڭگە كۈنۈ-تۈن،
چايقىسام باش ياكى سۇس تۇرسام ئۇقى لەنەت ماڭا.

ئىپتىخارىم قان تېرىمنى ساڭا توككەنلىكىمدۇر،
بارنى يەپ "تەييارغا شەيخ" بولماققا يوق تاقەت ماڭا.

ئارزۇيۇم: بويۇنۇمدىكى قەرزىڭنى قىلماقلىق ئادا،
بۇ ئۈچۈن قىلسام كۈرەش سەندىن كېلۇر غەيرەت ماڭا.

دەشتكە بارسام مېھنىتىم دەشتلەرنى گۈلزار ئەيلىگەي،
ياۋغا قارشى جەڭگە چۈشسەم يۈزلىنەر نۇسرەت ماڭا.

ئىشقى-مېھرىڭدۇر دېمەك باتۇرلۇغىمنىڭ مەنبى،
زەررىچە سەندىن سوۋۇش چەكسىز بالا-ئاپەت ماڭا.

سويۈنەرمەن سەن بىلەنلا، سەن تەمەننايىم مېنىڭ،
سەن ئىسىيادىم، جىسىمدا، سەن يېقىن ئۇلپەت ماڭا.

تاقىتىم يوق زادى سەندىن ئايرىلىشقا بىر مىنۇت،
مىڭ قېتىم ئۆلگەنگە تەڭدۇر بىر قېتىم ھىجرەت ماڭا.

سەن كەبى بىر مەملىكەت دۇنيادا يوقتۇر مەن ئۈچۈن،
نۇر جامالىڭدىن كورۇنمەس قىلچىلىك ئىللەت ماڭا.

يىپ ئىشەلمەيدۇ سياقىڭ ئالدىدا باغى-ئەرەم،
مىڭ بىھىشنىڭ ھوسنى سىڭگەن سەن گۈزەل جەننەت ماڭا.

تۇپرىغىڭدۇر مىسلى ئالتۇن، تاشلىرىڭ ياقۇت-گوھەر،
ھەر گىيايىڭ كوزگۈسى تۈرلۈك-تۈمەن زىننەت ماڭا.

باغلىرىڭنىڭ جىلۋىسىدىن تارقىلۇر كوكلەم-باھار،
چوللىرىڭ كورمەكلىكىم گۈل كەشتىدەك ئىشرەت ماڭا.

ئىچسە ئۆلگەننى تىرىلدۇرگەي گويا كەۋسەر سۈيۈڭ،
ساپ ھاۋايىڭدۇر شىپالىق ھەم ھوزۇر-راھەت ماڭا.

تەنگە ھەر چاينام نېنىڭ تاغ يۈتكىدەك بەرگەي قۇۋۋەت،
تەمى نازۇ-نېمىتىڭنىڭ بال ماڭا، شەرۋەت ماڭا.

ۋەسلىنى كۈتۈپ ئۈتتۈم دەردىگە چىداپ تەستە،
مېھنەتنى قىلىپ ھەمرا، كەڭ يۇرتقا تىكىپ كەشتە،
نۇر بىرلە بىزەپ ياشلىق پەيتىمنى — باھارىمنى.

يارىمنى سېغىنسام يۇرت ـ سەھراغا نەزەر قىلدىم،
ھوسنىنى سېغىنسام گۈل رەناغا نەزەر قىلدىم،
قەددىنى سېغىنسام سەرۋ زىباغا نەزەر قىلدىم،
مېھرىنى سېغىنسام گەر دەرياغا نەزەر قىلدىم،
شۇ بىرلە بېسىپ كەلدىم كورمەككە خۇمارىمنى.

يوللاپتۇ يېقىندا يار خەت ـ نامە "ئامان مەن" دەپ،
قوغداپ بۇ دىيارىمنى سويدۇم ھەرقاچان مەن، دەپ.
قۇزغۇننى يېڭىپ قۇچتۇم جەڭدە غەلىبە ـ شان مەن، دەپ،
كوكسۇمگە تاقاپ ئوردېن بولدۇم قەھرىمان مەن، دەپ،
كەلگەندە كورەرمەن شۇ مەرت جەڭچى نىگارىمنى.

ئەي تاڭ شامىلى! ئۇچقىن يارىم قېشىغا تېز بار!
يۇرتۇم ھىدىدىن چاچقىن چېگراغا گويا ئىپار!
قەلبىمنى ـ سالامىمنى قىل ئەينى بىلەن ئىزھار!
توت كوزدە كۈتۈپ تۇردۇم خىزمەتكە بولۇپ تەييار!
كەلگەندە سۇناي لەۋدىن پاك ئابۇ زىلالىمنى.

1980 ـ يىل.

بارلىغىمنى تا ئەبەت مەقسەتلىرىڭگە سەرپ ئېتەي،
رازى بولساڭ سەن مېنىڭدىن، بۇكـى زور دۆلەت ماڭا.

1979 - يىل.

تاڭ شامىلىغا

(مۇخەمـمەس)

ئەي تاڭ شامىلى يەتكۈز ئول يارغا سالامىمنى،
چېگرادا گۈزەت تۇرغان دىلدارغا سالامىمنى،
ئەل - يارى ئۈچۈن كۈن - تۈن خۇشتارغا سالامىمنى،
ئىشقى ئوتىدا كويگەن بىدارغا سالامـمنى،
جەڭلەردە جەسۇر - غەييۇر شۇڭقارغا سالامىمنى.

چېگراغا مېڭىشتا يار قەلبىنى ئايان ئەيلەپ،
ئېيتقانتى: "سېنى سويدۇم مېھرىمنى قىيان ئەيلەپ،
بۇ ئىشقنى سوۋۇتمايمەن كۆڭلۈمنى تۇمان ئەيلەپ،
ھىجرانغا چىدايمەن يۇرت - بەخـتىڭنى ئامان ئەيـلەپ،
خارلىقتا يولاتمايمەن سەن جانۇ - نىسارىمنى."

بۇ سوز گەۋھىرىنى ساقلاپ كۆڭلۈم قۇتىسى ــ ئەستە،
يارىمغا تىزىپ كەلدىم سويگۇ گۇلىدىن دەستە،

يېزا ـ قىشلاق تەك ئاتلاندى ئۇلۇغۋار روھ بىلەن جەڭگە،
بىلىپ قەدرىنى پۇرسەتنىڭ قىلىپ مېھنەتتە جەۋلانلار.

قىزىپ كەتتى دالا ئۇززە تېرىلغۇ جەڭلىرى، ئايھاي!
پىداكارلىقنى كورسەتتى راسا بۇ جەڭدە پەلۋانلار.

ئاشۇ مەردانىلەر غەيرەت، سۇبات تاشقان بۇلاق خۇددى،
ئۇلارنىڭ چېھرىدە شاتلىق يانار قەلبىدە گۇلخانلار.

ئىشەنچ كامىل بۇ يىلمۇ ھەم ھوسۇلنى ئالغىلى تاغدەك،
بۇڭا بەرگەن ئۇچۇن پارلاق سىياسەت* كەڭرى ئىمكانلار.

دىمەك بىزدە باھار شۇنداق گۈزەل ھەم خاسىيەتلىكتۇر،
يازار ئابدۇرېھىم ئىلھام ئېلىپ دەۋرىگە داستانلار.

1980 ـ يىل.

---

* سىياسەت ــ پارتىيىنىڭ يېزىلارغا قاراتقان يېڭى سىياسەتلىرى.

قىشلاقتا باھار

(غەزەل)

تەبىەتكە باھار كەلدى، يوقالغاچ قىش ـ زىمىستانلار،
نىگار ۋەسلىگە يەتكەندەك كۆلۈپ جانلاندى ھەر يانلار.

يېشىل مەخمەل لىباس كىيدى دالا گوياكى ئۈستىگە،
كوتەردى دىلدىكى زەڭنى چىرايلىق باغۇ ـ بوستانلار.

ئېچىلدى قىر ۋە باغلار گۈل ـ چېچەكلەر خىلمۇ ـ خىل رەڭدە،
كورۈندى كوزگە مىڭ ناز ـ جىلۋە بىرلە گۈل ـ گۈلۈستانلار.

گۈپۈلدەپ گۈل پۈراپ دۇنيا كوڭۈلنى زوقىقا تولدۇردى،
ۋە قەلبتە قوزغىدى نازۇك لىرىك تۇيغۇ ـ ھاياجانلار.

باھارغا تەنتەنە ئەيلەپ چۇرۇقلاپ سايرىدى قۇشلار،
ناۋا قىلغانغا ئوخشاش بەزمىدە نۇرغۇن غەزەلخانلار.

زىلال كوكتە قۇياش پارلاپ زىمىنگە توكتى ئەلۋەك نۇر،
ئېرىپ قار ـ مۇزلار زەمزەمگە قېنىشتى... چول ـ باياۋانلار.

خۇش تەبەتتىن سۇنۇلغان مىسلى زۇمرەت جامدەك،
دىلخۇمارلارنى گۈزەللىك مەيلىدىن ئۇتلاتتى گۈل.

ھوسنىگە قوشتى ھوسۇن باغچا، يېزا-قىشلاقلىنىڭ،
پاك-چىرايلىق لىغ ئىلە ھورمەت-ئىناۋەت تاپتى گۈل.

بولدى ئىززەت شان-شەرەپ ۋە سويگۈنىڭ چىن بەلگىسى،
قەھرىمانلار كوكسىگە ئالقىشلىنىپ ئورناشتى، گۈل.

دەۋرىمىز خۇددى باھاردۇر، بەختىمىز گۈلگە سىما،
قەلبىدە ئابدۇرېھىمنىڭ تەسىرات قوزغاتتى گۈل.

1980 - يىل.

يېزا قىزى
(غەزەل)

يېزامدا بىرگۈزەل قىز بار، ئەجەپ ئىشچان ئانار يۈزلۈك،
سىياقى تاڭ گۈلى ئوخشاش كېلىشكەن قاپ-قارا كوزلۈك.

ھايا-ئەخلاق، پەزىلەتتە يېتىشكەن خوپ كامالەتكە،
مۇلايىم خۇش پېئىل، كەمتەر، سەمىمى قەن-شىكەر سوزلۈك.

گۈل

(غەزەل)

پەسلى كوكلەم پەيتىدە كوكلەپ باراقسانلاشتى گۈل،
چىن مۇرادىغا يېتىپ، يايراپ پورەكلەپ ئاچتى گۈل.

كوركىدە ئۆزلۈق-نازاكەت قىلدى جىلۋە-تەنتەنە،
يالتىراپ رۇخسارىدا كۈن نۇرىنى چاقناتتى گۈل.

ئىچ-ئىچىدىن شاتلىقى ئورلەپ غۇرۇردا قىلدى زوق،
بىر كېلىشكەن نازىنىندەك ھەر كوڭۈلگە ياقتى گۈل.

ۋەسلىگە يەتكۈزدى بۇلبۇلنى ھىجىر سەھراسىدىن
قەلبىدە قوزغاپ ناۋا چاك كەلتۈرۈپ سايراتتى، گۈل.

سوقسا يۇمشاق تاڭ ساباسى ئەيلىدى ناز ئەركىلەپ،
ئەتتى ھەر يانىنى مۇئەتتەر مۇشكى ئەنبەر چاچتى، گۈل

دورىغاندەك ئىشتا تەر توككەن چېۋەرلەرنى گويا
تاڭدا زۇمرەتتەك سۇزۇك شەبنەملىنى پارلاتتى گۈل.

ئۇنىڭ تەر-ھەسسىسى بىرلە يېزام بولماقتا جەننەتتەك.
قوچۇپ ھەر بىر كۆرەشلەردە، شەرەپ-شان، غەلىبە-ئۇستۇنلۇك.

پۇتۇن يۇرت "ئۇلگىلىك قىز" دەپ ئاتا بەردى شەرەپلىك نام،
بۇنىڭدىن كوكسىگە قوندى سولاشماس قىپ-قىزىل گۇللۇك...

1980 - يىل.

قوغۇن ھەققىدە غەزەل

جىمىكى نازۇ-نېمەتلەر ئارا سەن موتىۋەر قوغۇن،
ئەزىز نامىڭ ئاتالغاندا ئېغىزغا سۇ كېلەر قوغۇن.

چىقارسەن شۇنچە مول، سەر خىل ئانا يۇرتۇم — بېھىشمەدىن،
ئەمەستۇر سەن ئىلە داڭلىقكى بىزدەك ھېچقەيەر، قوغۇن.

كامال تاپساڭ سىياقىڭغا پۇتۇلگەي تورلۇشۇپ خەتلەر،
پىچاق تەگسە چۇرۇكلۇكتىن ئېتىڭ سايراپ كېتەر، قوغۇن.

يېتىشمەيدۇ لەزىزلىكتە ساڭا نى-نى مەئىشەتلەر،
قالۇر ئالدىڭدا ھەتتاكى ھەسەلمۇ بىنەزەر، قوغۇن.

ئۇنى تەرىپ ئېتىپ ھەممە چۇشۇرمەيدۇ ئېغىزلاردىن،
ئۇنى ماختايدۇ ھەتتاكى چىمەننىڭ بۇلبۇلى ئۇنلۇك.

چىقار ئەمگەككە ھەركۇن ئۇ كۇمۇشرەڭ تاڭ سۇزۇلگەندە،
مەڭىز رەڭگى بىلەن گويا قىلىپ مەشرىقنى گۇلگۇنلۇك.

ئېتىزدا ئىشلىسە زىننەت تاپار چەكسىز-دالا تۇزلەر،
توكۇلگەن تەرىدىن تارتار گويا ئۇنچە رەشىق-كۇنلۇك.

كۇرەش مېھنەتتە ئۇزگەندە قىلىشماس ئەر-يىگىتلەردىن،
قىياپەت، روھىدىن تارقاپ تۇرار غەيرەت ۋە سەزگۇرلۇك.

سەھەردىن كەچكىچە ئىشلەپ ھېرىپ-چارچاشنى بىلمەيدۇ،
تېپىلمايدۇ ئىشىدىن سور-ئەۋەن ھەتتاكى كەمتۇكلۇك.

ھورۇنلۇقنى كورۇپ دۇشمەن يولاتمايدۇ ئۇزىگە ھىچ،
قىلار زىرى-زەبۇن دەرھال يولۇقسا ھەرنە مۇشكۇللۇك.

ئۇنىڭ ماھىر قولى كەلمەيدىغان ئىش يوق ئېتىز-ئۇيدە —
تېرىش، ئاسراش، ئوراش، ساقلاشلىدا كامىل ئومۇمىيۇزلۇك.

تاپار مېھرى بىلەن پەرۋىش زىرائەت چارۋا-ئورمانلار،
يېتىلگەن ھەر باشاق، نىمەتتە بار ئەجرى تۇمەن-تۇرلۇك.

تەمەننا ئۇيلىسەم ھەقلىق سىنىگدەك نىمتىمدىن مەن،
جاھان بازاردا نەرقىڭ ـ باھايىڭ خۇددى زەر، قوغۇن.

سىنى شۇنداق يېتىشتۇرگەن ۋەتەن، ئەمگەككە بارىكاللا،
سۇپاتىڭ پۈتمگەي ئابدۇرېھىم يازسا ئەسەر، قوغۇن.

1980 ـ يىل.

مۇقامىم، يەنىمۇ ياڭرا!

(مۇخەممەس)

ئىشتسەم ھەرقاچان دوستلار شۇ ئون ئىككى مۇقاممنى،
ۋۇجۇدۇم قەن كەبى ئېرىپ، قۇچار لەززەت بۇ جانىمنى،
ئىچمگە پاتقۇزالمايمەن مۇھەببەت ـ ھىسسىياتىمنى،
سېزەرمەن ئەرشى ئەلادا ئورۇن ۋە ئېتىۋارىمنى،
بولۇرمەن خۇددى تاپقاندەك چىمەنزار ئىچرە يارىمنى.

شۇ ئون ئىككى مۇقاممنى ئەزىز خەلقىم ئىجات قىلغان،
تېپىلماس ئۇشبۇ گوھەرنى تېپىپ تارىمنى شات قىلغان،
جاھان سەنئەت بېغىنى ھەسسىسى بىرلە ئاۋات قىلغان،
تالانتى توھپىسىدىن كوزگە ئىلماسلىقنى مات قىلغان،
ئۇلۇغلۇق مۇنبىرىدە ياڭرىتىپ قالۇن ساتارىمنى.

ئېغىز تەككەندە گوياكى يارار تاتلىقلىغىڭ تىلنى،
تاراپ شەرۋەتلىرىڭ-شىرنەڭ بەدەنىنى مەست ئېتەر قوغۇن.

تۇرار توت پەسلى ئۆزگەرمەي ئەسلى تەم، رەڭگى-رۇخسارىڭ،
مۇيەسسەر بولغىلى دىللار ساڭا زەپ ئىنتىلەر، قوغۇن.

كېسەللىككە شىپالىقسەن ۋە چاڭقاقلارغا ئۇسسۇزلۇق،
بىرەر نوۋەتلى بەھرىڭمۇ ئۇمۇرۋايەت يېتەر، قوغۇن.

پىچىلساڭ نەدە، شۇ يەردىن ھىدىڭ كەتمەس ئاسانلىقچە،
پۇراغىڭ ئالدىدا مىسلى ئىپار ئەيلەر ھەزەر، قوغۇن.

سېنى شۇنداق لەزىز قىلغان نەئەجىر باردۇ، نەھىكمەت؟
ۋەيا ئۇسكەن يېرىڭ تەكتىمكىن قەندۇ-شىكەر، قوغۇن؟!

باھاسى ھەرتىلىمىڭنىڭ گويا تىللاغا ئەرزاندۇر
دىخان، باققالغا قىلمايسەن تىجارەتتە زەرەر، قوغۇن.

سېنىڭدىن داستىخان زىننەت تېپىپ دىللار بولۇر خوشنۇد،
لىگەنۇ-تەخسلەر ئۇززە جامالىڭ جىلۋىگەر، قوغۇن.

باياشات تۇرمۇشىمىزنىڭ سېنىڭسىز بولمىغاي پەيزى،
تاپار مەمۇرچىلىق سەندىن يېزا-قىشلاق، شەھەر، قوغۇن.

يوقاتتى كىمكى ياقتۇرسا ئۇنى دەرھال قىلىپ تۇت ـ تۇت،
بىلەن ئەگدى كوتەرگەندە زېمىن چەككەن ئازارىمنى.

يوقاتتى جادىگەرلەرنى ئۇلۇغۋار پارتىيەم بىر يول،
كوكۇللۇك گۇلباھار كەلدى، ئېچىلدى بارچە سۇنغان گۇل،
تەرەننۇم قىلدى شەۋق بىرلە ناۋا ئېيتىپ تۇمەن بۇلبۇل،
ناۋا ئەۋجىدە چاپتى توت نىشان بويلاپ تۇمەن دۇلدۇل،
مۇقامىم ئىلكىگە ئالدى دىــمەك بۇ نەۋ باھارىمنى.

قاراڭ، ئۇ ياڭرىماقتا شوخ، چىرايلىق سەھنە ـ زاللاردا،
يېزا ـ قىشلاق، قىسىم، مەكتەپ، ئاۋۇل، زاۋۇت ۋە كانلاردا،
پەخىرلەر قوزغىماقتا شات ـ بەختلىك خۇشچىرايلاردا،
ئىگە بولماقتا ئالقىشقا كورەكلەر ـ پىستىۋاللاردا،
چومۇلدۇرمەكتە شوھرەتكە، شەرەپكە بۇ دىيارىمنى.

راسا ياڭرا مۇقام، سازىم ئۇنۇڭ ئاي، مارسقا ئاڭلانسۇن!
بۇ چەكسىز كەڭ پازا گويا يېشىل سەھنەڭگە ئايلانسۇن!
ئۇنۇڭ ئاڭلاپ ئۇلۇغ ئەجداتلىرىمنىڭ روھى شاتلانسۇن!
بېرەي ئىلھام سەپەرداشلارغا، سەلدەك غەيرىتى تاشسۇن!
ئاشۇرسۇن ئىشقا بالدۇرراق زامانلاشماق شوئارىمنى.

1981 ـ يىل.

ئۇنى سويدى ئەسرلەردىن بۇيان كۇرمىگىلىغان ماھىر:
ئامانىسا، بىلال، مەشرەپ، زەلىلى...پەھلىۋان سادىر،
ئۇنىڭ بىرلە ئۇلار قىلدى ئىسىل ئارزۇسىنى زاھىر،
چىلىپ ئىشقىنى ئىزھار ئەتتى يارىغا غېرىپ...تاھىر،
ئۇزىگە قىلدى سىرداش، ئاشنا بۇ دىلئارامىمنى.

بولۇپ كەلدى ھەمىشەم ئۇ كۇرەش-جەڭلەردە ئۇتكۇر تىغ،
رەقىپنى ۋەھىمىگە سالدى يۇرەك-قەلبىن قىلىپ جىغ-جىغ،
دىلى تەشنانى قاندۇردى بولۇپ ئابى ھايات يەگلىغ،
بەخش ئەتتى جاپاكەشكە زىمىستان قىشتا نۇر-ئىسسىغ،
ئازاپ دەشتىدە كورسەتتى يىراقتىن لالە زارىمنى.

جاھالەتنى سۇرۇپ سۇبھى كۇلۇپ كۇن، چاچتى نۇر-ئالتۇن.
زىمىنۇ-ئاسمان چېھرى ئېچىلدى، بولدى ئەل مەمنۇن،
ھايات گۇللەپ كى جەننەتنى ئۇزىگە ئەيلىدى مەپتۇن،
قېتىلدى ساز، مۇقامىمنىڭ كۇيىگە يېپ-يېڭى مەزمۇن،
يۇرەكتىن كۇيلىدى نۇرغۇن تۇرداخۇن ھور زامانىمنى.

مۇقامىم ئەۋجىگە يەتكەندە كوكنى باستى ئاپەت-جۇت،
ۋەتەن زۇلمەتكە ئايلاندى ۋە بولدى سەنئىتىم نابۇت،
پاشانىڭ غىڭشىشى سەزدى مۇقامىمنى شۇ توت نەمرۇت.*

---

* نەمرۇت — قەدىمىي زاماندا ئوتكەن پادىشا. رىۋايەتلەردە ئېيتىلىشىچە، ئۇ، خۇدالىق دەۋاسىنى قىلغانلىقتىن ئاللاتائالا بىر پاشا ئارقىلىق مېڭىسىنى چاقتۇرۇۋەتكەن.

ئوقۇيدىكەن كۈنۈ ــ تۈن
كىتاپلارنى بېرىلىپ.
كەتمەيدىكەن يولۇققان
جاپالارغا يېڭىلىپ.

چوڭقۇر پىكىر يۈرگۈزۈپ
قىلار ئىكەن تەتقىقات.
يارىتاركەن تىنىمسىز
ئىجادىيەت ـ كەشپىيات.

ئوتكۈزەركەن ۋاقتىنى
شۇ يوسۇندا ئۈنۈملۈك.
يوقكەن ئاڭا بۇنىڭدىن
ئەۋزەلرەك ئىش كوڭۈللۈك.

يېزىپتۇ ئۇ ئۆمرىنىڭ
ئاخىرىدا بىر كىتاپ.
يۈرەك قېنى ـ زېھنىنى
بۇ ئىش ئۈچۈن بېغىشلاپ.

بىلەر ئىكەن جىمىكى
پەن ـ بىلىمنىڭ بارىنى.

تۇگىمەس بايلىق

(چوچەك)

بىلىملىك ئەر خار بولماس.
— خەلق ماقالىسى

ئۆتكەن ئىكەن بۇرۇندا
بەكمۇ مەشھۇر بىر ئالىم.
ياخشى ئەخلاق خىسلەتلىك
خۇش پېئىل ۋە مۇلايىم.

يوقكەن ئۇنىڭ پاراسەت،
ئىختىداردا تەڭدىشى.
قايىل ئىكەن ئۇنىڭغا
شۇ زاماندا ھەركىشى.

مىسالى ئۇ ئىلىم-پەن—
ئالىمدە ئاي ئىكەن.
ئىچى پۇتمەس غەزىنە
گوھەرلەرگە باي ئىكەن.

كىمكى ئۇنى يار تۇتسا،
بار ئىلىمنى بىلەركەن.
كوڭلىدىكى ھەرقانداق
ئارزۇسىغا يېتەركەن.

ئوقۇپ تاشقا ھۇرگەندە،
تاشلار ئالتۇن بولاركەن.
ھۇرسە قۇرۇق قاچىغا،
غىزالارغا تولاركەن.

ھۇرسە قاخشال دەرەخقە،
كوكلەپ مىۋە بېرەركەن.
ھۇرسە سۈرەت-رەسىمگە،
كۈلۈپ تىلغا كىرەركەن.

ھۇرسە سۇغا، سۇ شۇ ئان
بال بولاركەن بەك لەزىز.
ھۇرسە چولگە، چول گۈللەپ
يەلپۈنەركەن گۈل دېڭىز.

ھۇرسە ئۇزاق سەپەردە،
قىسقىراركەن يىراقلىق.

تاپالاركەن ھەرقانداق
مۇشكۇل ئىشقا چارىنى.

ئۇنىڭ ئۇچۇن بىلىمدەك
ئەزىز نەرسە يوق ئىكەن.
ئىلىم-پەننى سويسە كىم
ئاڭا ئۇ بەك زوق ئىكەن.

تاجۇ-تەخت ۋە مەنسەپلەر
قەدىرسىزكەن ئالدىدا.
ئەل-ۋەتەننىڭ قايغۇسى
ئىكەن دائىم يادىدا.

ياقتۇرماسكەن زادىلا
پۇل دۇنيالار يىغىشنى.
بۇنىڭ بىلەن بى باھا
ئۆمرىن ئىسراپ قىلىشنى.

كىتاپ ئىكەن شۇنچە چوڭ،
ھەم ئاجايىپ خىسلەتلىك.
سەھىپىسى ئالتۇندىن،
گەپ سوزلىرى ھىكمەتلىك.

بىر كۈن ئالىم يېنىغا
باللارنى كەلتۈرۈپ،
دەپتۇ: "قېرىپ قالدىم مەن؛
ياشالمايمەن ئانچە كۆپ.

مەندىن كېيىن قالساڭلار،
ئۇتۇشۇڭلا بوپ ئىناق.
ئىلىم ـ پەنگە باغلاڭلار
ماڭا ئوخشاش ئىشتىياق.

كىم ئىلىمنى يار تۇتسا،
خار بولمايدۇ ئەبەتكە.
ئۆلگەندىمۇ كومۇلمەس
روھى ئۇنىڭ لەھەتكە.

بېغىشلىدىم سىلەرگە
ھەنىنىۋا مال ـ مۈلكۈمنى.
كوزۇم ئوچۇق چېغىدا
بولۇپ قوياي مەن ئۇنى:

چوڭچۇڭلارغا تەئەللۇق
بولسۇن يازغان كىتاۋىم.

ھۆرسە ئەگەر ياغاچقا،
ئات بولاركەن قاناتلىق.

ھۆرسە ئۇلگەن كىشىگە،
كىرەر ئىكەن قايتا جان.
ھۆرسە جەڭدە دۈشمەنگە،
يوقىلاركەن شۇ زامان.

خىسلەتلىرى كىتاپنىڭ
كوپكەن، دىمەك ناھايەت.
تۇتسا ناپاك، بولماسكەن
تەلەپلىرى ئىجابەت.

كىمكى ئۇنى ئوقۇسا
دىلىغا پۈكۈپ يامانلىق،
كوزى ئىيقىپ كور بولۇپ
تاپار ئىكەن زاۋاللىق.

پەرزەنتلىرى ئالىمنىڭ
بىلمەس ئىكەن بۇ سىرنى.
ئىشتىمگەنكىن ئاتىدىن
بۇ ھەقتە ھىچ پىكىرنى.

كاتتا ئالىم دەيدىكەن
دادامنى بار خالايىق.
بۇ بېرىلگەن نام ئاگا،
ئەمەس ئىكەن مۇۋاپىق.

ئاددىسى بىر مىراسنى
بولەلمىسە جايىدا،
بولسۇن قانداق ئاتاشقا
ئۇنى ئالىم نامىدا؟!"

كۈنلەردىن كۈن ئۆتۈپتۇ،
ئايلاردىن ئاي ئۆتۈپتۇ.
پاراسەتلىك ئالىمۇ
بۇ دۇنيادىن كېتىپتۇ.

ئاكا-ئۇكا بىر ئۆيدە
ياشىشىپتۇ بىر مەھەل.
ئەمما چوڭى قىلماپتۇ
نەسىھەتكە ھېچ ئەمەل،

ئۇكىسىنى ئاكىسى
بەكمۇ بوزەك ئېتىپتۇ.

كىچىكلەرگە تەئەللۇق
بولسۇن قامۇس كىتاۋىم".

قوشۇلۇپتۇ باللار
دادىسىنىڭ پىكرىگە.
مىننەتدارلىق تۇيغۇسى
يۇگۇرۇپتۇ چىھرىگە.

دەپتۇ چوكى ئىچىدە:
"تەلەيلىكمەن نىم دىگەن؟
ھەممە ۋەجنى بەرگىنى
بولدى ماڭا بەك بەلەن!

ئىنىم ئالدى بىر قولتۇق
قۇرۇق قەغەز-كىتاپىنى.
مىراس ئەمەس، بەلكى بىر —
ئاۋارچىلىق-ئازاپىنى.

كۇنى ئۇنىڭ ئۇتكۇسى
مۇھتاجلىقتا قىيىنىلىپ.
قىلىپ قۇلۇم-چاكرىم
يەيمەن ئۇنى ئىشلىتىپ،

ئۇلار بىلەن ھەر كۈنى
ئۆتكۈزۈپتۇ بەزمىلەر.
ھاراق-نىشە، قىمارغا
بېرىلىپ ئۇ رەزگىلەر.

ئاز كۈن ئۆتمەي تۈگەپتۇ،
ئوغۇلنىڭ پۇل-ۋەجلىرى.
يۇكلەنگەچكە ئۈستىگە
دوستلىرىنىڭ خەجلىرى.

ئېغىر كۈنلەر چۈشۈپتۇ
ئۇنىڭ قايغان بېشىغا.
كەلمەيدىغان بولۇپتۇ
ئۇلپەتلىرى قېشىغا.

سېتىپتۇ ئۇ ئاخىرى
قوراسىنى بولالماي.
باشقا ئەلگە كېتىپتۇ
ئۆز يۇرتىدا تۇرالماي.

*

گەپنى ئەمدى ئاڭلايلى
ئۇكىسىنىڭ ھالىدىن:

چەكلەپ مەكتەپ-ئوقۇشتىن
تىللاپ، ئۇرۇپ-تېپىپتۇ.

ئىككى گەپنىڭ بىرىدە
دەپتۇ: "پايداڭ يوق سېنىڭ.
نانىنى يېدىڭ بىكارغا
ئويدىن چىق سەن، ئوي مېنىڭ!"

ئىنىسىنى ئاخىرى
ماكانىدىن قوغلاپتۇ.
قوغلىغاندا: "يوقالغىن،
سەندەك ئىنىم يوق!" دەپتۇ.

توكۇلۇپتۇ يامغۇردەك
ئۆكسىنىڭ ياشلىرى.
پىغانىدىن ئېرىپتۇ
ھەتتا تاغنىڭ تاشلىرى.

مەلۇم مەزگىل ئاكىسى
يالغۇز ياشاپ بېقىپتۇ.
بۇ تۇرمۇشتىن زېرىكىپ
ئۇچ-توت ياران تېپىپتۇ.

بوپتۇ بىردىن نامايان
كوز ئالدىدا دادىسى.
دەپتۇ: "قانداق ئەھۋالىڭ
ئەي كوزۇمنىڭ قارىسى؟"

ئوغۇل شۇئان بۇلاقتەك
ياشلىرىنى توكۇپتۇ.
بارلىق كەچمىشلىرىنى
بىر-بىر سوزلەپ ئوتۇپتۇ.

بېشىن سىلاپ دادىسى
دەپتۇ: "ئوغلۇم، رەنجىمە!
ئاكاڭ بولدى ئاشۇنداق
بەكمۇ ئەسكى بىر نىمە.

ئوبدان قىپسەن مەكتەپكە
كىرىپ بىلىم ئوگونۇپ.
قالدىم مەنمۇ سىېنىڭكى
بۇ ئىشىڭدىن سويۇنۇپ.

ئوقۇغانىنىڭ پايدىسى
بىلسەڭ، بالام بىھساپ.

قوغلۇنۇپ ئۇ توغۇلغان
قەدىردان ئوي-جايىدىن.

سەرگەردان بوپ يۇرت كېزىپ،
بىر گۇمبەزنى تېپىپتۇ.
ماكان قىلىپ بۇ يەرنى
كېچىلىرى يېتىپتۇ.

كۈندۈزلىرى مەكتەپتە
ئۆگىنىپتۇ دەرس-ساۋاق.
يورۇتۇپتۇ ئۇستازى
دىلىغا يېقىپ نۇر-چىراق.

ئايرىماپتۇ كىتاپنى
ھەرقاچان ئۇ يېنىدىن.
ئەتىۋالاپ ساقلاپتۇ
ئەۋزەل كورۇپ جېنىدىن.

تەكرارلاپتۇ گۇمبەزدە
دەرسنى بىر كەچقۇرۇن.
ئۇخلاپ قاپتۇ چارچاپ ئۇ
ئۆگەنگەچكە بەك ئۇزۇن.

بۇ ئالتۇننى بازاردا
سېتىپتۇ كوپ پۇلغا ئۇ.
تۇرمۇشنى ئوراپتۇ
مىسالى بىر گۇلگە ئۇ.

ياسىتىپتۇ ئازادە،
گۇزەل يېڭى ئىمارەت.
قىپتۇ خەققە ياخشىلىق
تېپىپتۇ كوپ ئىناۋەت.

ياخشى يەردىن ئويلۇنۇپ
بوپتۇ بالا-چاقىلىق.
ئوتكۇزۇپتۇ كۇننى
كورمەي ئەلەم-خاپىلىق.

ئۇگىنىپتۇ ھەركۇنى
ئۇستازىنى تاشلىماي،
خىيالنى غەپلەتنىڭ
كوچىسىغا باشلىماي.

ئۇزاق ئوتمەي بۇ بالا
بوپتۇ تولغان بىر ئالىم،

تىلىگىڭگە يەتكۈزەر
ئىلكىڭدىكى شۇ كىتاپ."

خىسلىتىنى قامۇسنىڭ
بايان قىلىپ ئۇتۇپتۇ.
دۇئا قىلىپ ئۇمرىدگە
غايىپ بولۇپ كېتىپتۇ.

ئۇيغۇنۇپتۇ ئۇيقۇدىن
ئېچىپ بالا كوزىنى.
شات ۋە تېتىك ھىس قىپتۇ
ئىمىدىندۇ ئۇزىنى.

كىتاۋىغا تېخىمۇ
مۇھەببىتىن بېرىپتۇ.
ئوقۇپ بىر بەت بىر تاشقا
"ئالتۇن بول!" دەپ ھۇرۇپتۇ.

بوپتۇ ئالتۇن قورام تاش
ۋال-ۋۇل قىلىپ شۇ زامان.
كورۇپ ئوغول بۇ ھالنى
بوپتۇ قالتىس شادىمان.

ئېلىپ كىرىپ ئۆيىگە
قىپتۇ ئىززەت-ئىكراملار.
كەلتۈرۈپتۇ ئالدىغا
نازۇ-نېمەت تائاملار.

سوزلىشىپتۇ ئۇزئارا،
ئوچۇق-يورۇق ئولتۇرۇپ.
جۇدالىقنى تۇققانلىق
سۆيى بىلەن قاندۇرۇپ.

دەپ بېرىپتۇ ئاكىسى
باشتىن كەچكەنلىرىنى.
...قىلىپ ھەتتا ئوغۇرلۇق
ئازاپ چەككەنلىرىنى.

ئاڭلاپ بۇنى ئۇكىسى
ئاغرىتىپتۇ ئىچىنى.
جاي بېرىپتۇ يېنىدىن
يېقىن تۇتۇپ دىلىنى.

ئىسىل لىباس كىيدۈرۈپ،
مىنىشىنى ئات قىپتۇ.

دادىسىدەك ئاقكۆڭۈل
تىرىشچان ۋە مۇلايىم.

*

ئايلاردىن ئاي ئۆتۈپتۇ،
يىللاردىن يىل ئۆتۈپتۇ.
ئۆيدە ئوغۇل ئولتۇرسا،
بىرسى ئىشىك قېقىپتۇ.

چىققان ئىكەن تالاغا،
تۇرۇپتۇ بىر قەلەندەر.
چېچى ئۇسكەن، ياलاڭئاياق،
جۇل-جۇل كىيىم شۇ قەدەر.

نەزەر سېلىپ ئۇنىڭغا
شۇ زاماتلا تونۇپتۇ.
قەلەندەرمۇ ئىنىسىن
كورۇپ خىجىل بولۇپتۇ.

بېرىپ ئوغۇل تونۇشلۇق
دەپتۇ: ئاكا ئۆيگە كىر!
سەن بىلەن مەن بىر تۇققان،
بىزنىڭ ئاتا-ئانا بىر.

قايناپ زەھەر ـ ئۇغىسى
ئۇز ئىچىدە دەپتۇ "خەپ!"
تەلەپ قىپتۇ "كىتاپتىن
ساۋاق بەرسەڭ ماڭا" دەپ.

قوبۇل قىپتۇ ئۇكىسى
رەت قىلماي بۇ سوزنى ھەم.
ئىگە قىپتۇ بىلىمگە
بېرىپ قىزغىن ياردەم.

قارا نىيەت تۇققىنى
قىلچە خۇرسەن بولماپتۇ.
ھەسەت تولغان دىلىدا
گويا توڭگۇز قىتراپتۇ.

ئويلاپتۇ: "ئۇ شۇنچىلا
بىيىپ كەتسە بولامدۇ؟
ئوتسەم ئاڭا تەلمۇرۇپ،
ماڭا ياخشى تۇرامدۇ؟!

توختا، ئۇنىڭ كىتاۋىن
قولغا ئاۋال كەلتۇرەي.

بېرىپ نۇرغۇن پۇل ـ پىچەك
كوڭلىنى بەك شات قىپتۇ.

كۇنلەردىن كۇن ئۇتۇپتۇ،
ئايلاردىن ئاي ئۇتۇپتۇ.
ئىنىسىنى كورەلمەي،
ئاكىسى دەرت يۇتۇپتۇ.

دەپتۇ بىر كۇن: "ئەي ئۇكام!
كېتىپسەن زەپ باي بولۇپ.
يېيىلىپتۇ شوھرىتىڭ
ھەممە يەرگە تونۇلۇپ.

بېيىشىڭدا سىنىڭكى
باردۇر قانداق سەۋەپ ـ سىر؟
ئېيتىپ بەرسەڭ يوشۇرماي،
بىلىپ قالسام ئۇنى بىر."

ساددا، پاك دىل ئىنىسى
دەپتۇ گەپنىڭ بارىنى.
بىلىۋاپتۇ ئاكىسى
باي بولۇشقا چارىنى.

دەپتۇ: "مېنى ئالداپتۇ،
ئۇكام دىگەن ھارىمى.
پۇتۇپتىمەن گېپىگە
بولۇپ ئۇنىڭ سارىڭى.

قىلالىسۇن قانداقمۇ
كىتاپ دىگەن تاشنى زەر؟
بۇ ئەپسانە پىتتىگە
قانداق ئادەم ئىشىنەر؟!

بولسا راستىن كىتاپتا
شۇنداق خىسلەت، خاسىيەت،
دىمەس ئىدى سىرىنى
زادىلا بۇ كاساپەت."

ئاكىسىنىڭ ئېگىنغا
كەلگەندە بۇ كوزقاراش،
دەھشەتلىك بىر ئۇن بىلەن
يېرىلىپتۇ قورام تاش.

چىقىپتۇ-دە ئىچىدىن
ياگاقتەك چوڭ ھەرىلەر.

ئالتۇن تېپىپ تاشلاردىن
ئاندىن ئۇنى ئۇلتۇرەي.“

دەپتۇ بىر كۈن ئاكىسى،
مەككارلارچە ھىجىيىپ:
”ئوقۇۋالاي جان ئۇكام،
كىتاۋىڭنى تۇر بېرىپ.“

ئورۇنلاپتۇ ۋاپادار
ئوغۇل ئۇشبۇ تەلەپنى؛
چۈشەنمىگەچ، بىلمىگەچ
سوراشتىكى سەۋەپنى.

كىتاپنى ئىپ بەدنىيەت
خالى ئۇيگە كىرىپتۇ.
ئوقۇپ ئۇنى راسلىغان
قورام تاشقا ھۇرۇپتۇ.

لېكىن يوغان قورام تاش
ئايلانماپتۇ ئالتۇنغا.
بۇ ئەھۋالدىن يۈرىگى
تولۇپتۇ دەرت-يالقۇنغا.

گۈزەل رەستە ـ كوچىدا،
ئادەم شۇنچە جىق ئىدى.
كوركى شۇ دەم كوچىنىڭ
مىسلى گۈلزارلىق ئىدى.

ئۆتمىشەتتى كىشىلەر
ئۈزۈلمەستىن شات ـ خورام.
بىر بىرىنى ياقتۇرۇپ،
قىلىپ ئىززەت ـ ئېھتىرام.

"جاق" قىپ قالدى ئۇشتۇمتۇت،
بىرى ماڭا ئۇرۇلدى.
سۇندى ياغلىق قاپىغىم،
يېغىم يولغا قۇيۇلدى.

يوققا چىقتى ئويۇمنىڭ
كەچلىك لەغمەن يېيىشى،
ئانىسىنىڭ قىزىمغا
قۇيماق سېلىپ بېرىشى.

قۇلۇغۇمغا ئاڭلاندى،
شۇ دەم خۇددى بۇ سادا:

قونۇپ تويماس كوزىگە
ساپتۇ ئاچچىق نەشتەرلەر.

پەريات قىلىپ ئاكىسى
كور بولۇپتۇ، ئولۇپتۇ.
ئاچكوزلۇكنىڭ زىيىنى
ئەنە شۇنداق كورۇپتۇ.

*

دىمەك، ئىلىم-بىلىمگە
ھىچ مال-مۇلۇك يەتمەيدۇ.
بىلىمنى كىم دوست تۇتسا،
ئەجرى بىكار كەتمەيدۇ.

1981 - يىل ماي.

"يولداش، مىنى كەچۇرۇڭ!"

بارار ئىدىم ئالدىراپ،
كەڭرى سىمونت يولدا مەن.
ياققا تولغان قاپاقنى
كوتەرگەنتىم قولدا مەن.

"كەچۇرۇڭ" دىگەن شۇ سوزدىن
بىر ئىللىقلىق پارلىدى.
ئېرىپ بىردىن ۋۇجۇدۇم
خاپىلىقلىرىم تارقىدى.

يانچۇغىدىن پۇل ئېلىپ
سۇندى ماڭا ھورمەتتە.
دىدى: "ئېلىڭ، زىياننى —
تولەش لازىم ئەلۋەتتە".

بۇنداق ئىسىل پەزىلەت —
ياخشى سوزگە نىمە دەي؟!
خىجىللىقتىن قىزاردىم
ئالدىدا يۈز كېلەلمەي.

ئېيتتىم: "بولدى، بۇرادەر
يېنىڭىزغا سەپ قويۇڭ.
قىلىپ قالدىم قوپاللىق
ئەپۇ قىلىڭ، ئۇنۇتۇڭ."

*

چېھرىمىزدا تەبەسسۇم
پارلىدى، چىن دوستلاشتۇق.

"گوش، سەي توغراپ تۇرايلى،
پاتراق كەلگىن ئەي دادا!"

باقتىم غەزەپ-نەپرەتتە
ئالدىمدىكى كىشىگە.
كەلگەچ قالتىس ئاچچىغىم
زىيان سالغان ئىشىگە.

ئېيتتىم: "كوزۇك موخۇمۇ؟"
يېقىن كەلدىم دەۋەيلەپ.
مۇشتنى تۈگدۈم، تەك تۇرسا
كومشىرىغا سالاي دەپ.

ئەلپازىمدىن بۇ دىخان
تۇرۇپ قالدى بولۇپ لال.
ئېيتتى: "يولداش كەچۇرۇك؟"
لەۋلىرىدىن توكۇپ بال.

قاتتىق تاشنى ئېرىتەر
ياخشى سوزنىڭ قۇۋۋىتى
يېتلەپ ئېلىپ كېلەلەر
ئەجدەرھانى قۇدرىتى.

بۇرادەر ئاشىنالىقنىڭ يىپىغا چىڭ چىگىلدىم مەن،
ئىلىك ئالدىم سالامىڭنى، قىلىپ تازىم ئېگىلدىم مەن،
ئېلىپ كوكسۇمگە قول مەنمۇ ساڭا چىن ئېھتىرام ئەيلەپ.

ئىدۇق بىر چاغدا ئىككەيلەن ئەجەپ ئوچمەن-ئاداۋەتلىك،
كورۇشكە بىر بىرىمىزنى ئەمەستۇق زادى تاقەتلىك،
يولۇقساق ھومۇيۇپ-تۇكۇرۇپ ئوتەتتۇق سوغ قىياپەتلىك،
پېتىشمايتتۇق قىلىپ جاڭجال، رەقىپ ئەردۇق "قىيامەتلىك"
ئاجايىپ زور زىيان تارتتۇق بۇ ئىش ئون يىل داۋام ئەيلەپ.

كېلىپ نوروز، زىمىستان قىش ۋەتەندىن ئەمدى قوغلاندى،
ئاداۋەت مۇزلىرى ئېرىپ ئاراش-زىتلىق تاماملاندى،
پۇتۇن ئەل تېچ-ئىناق بوپ بىر بىرىگە رىشتى باغلاندى،
جىمى جايدا يېڭى خىسلەت — گۇزەللىك شۇنچە جانلاندى،
ئۇلۇغ مەنزىلگە ئات سالدۇق كوڭۇلنى شات-خورام ئەيلەپ.

سالامىڭدىن زامانەمنىڭ پەزىلەت-روھىنى كوردۇم،
خەلقنىڭ بىر بىرىگە پاك سەمىمى كوڭلىنى كوردۇم،
ئەدەپتە مىللىتىمىزنىڭ مۇقەددەس ئورنىنى كوردۇم،
ئەدەپ-ئەخلاقنى كىم سويسە ئۇنىڭكى قەدرىنى كوردۇم،
سۇناي ھورمەت شارابىن ئەلگە سەندەك دىلنى جام ئەيلەپ.

1981-يىل ماي.

گۈزەل ئەخلاق-خۇلۇقنى
نامايان قىپ خوشلاشتۇق.

1981 - يىل ماي.

سالامىڭدىن...

(مۇخەممەس)

گۈزەل ئەخلاق-پەزىلەتنى جىمى ئىشتا نىزام ئەيلەپ،
ئاۋام ئالدىدا ھەر دائىم ئۆزەڭنى بىر غولام ئەيلەپ،
تەكەببۇرلۇق-كورەڭلىكنى ۋۇجۇدۇڭغا ھارام ئەيلەپ،
ماڭا يول ئۈزرە ئەي يولداش ئېگىلدىڭسەن سالام ئەيلەپ.
سالام قىلغان چېغىڭدا "ئەسسالام" دەپ سوز-كالام ئەيلەپ.

ئۇچقۇق گۈلگۈن يۈزۈڭ خۇددى باھار نۇرىنى پارلاتتى،
ئىگىلگەن ئەۋرىشىم قەددىڭ مۇلايىملىقنى تارقاتتى.
پەسىھ لەۋزىڭ ۋۇجۇدۇمغا بەئەينى بالنى يامراتتى،
يېقىملىق ھالىتىڭ ئىلھام بەخش بىر قىسسە ئاڭلاتتى،
ئەجەپ كوڭلۇمگە ياقتىڭسەن مېنى ئۆزۈڭگە رام ئەيلەپ.

سېنىڭ مۇنداق مۇئامىل-ھورمىتىڭدىن كوپ سويۈندۇممەن،
دىلىم ئېرىپ سىماپ يەڭلىغ خوشاللىقتا چومۇلدۇممەن،

叶尔羌河畔的花朵（诗选）

（维吾尔文）

阿不都斯买提·黑力里
阿不都热依木·司马义 著

责任编辑：亚森·阿瓦孜

责任校对：努尔毕娅

民族出版社出版 新华书店发行

民族印刷厂印刷

开本：787×1092毫米1/32 印张：6 3/4

1982年8月第1版

1982年8月北京第1次印刷

印数：0001—8,000册 定价：0.32元

书号：M10049(4)140